

DUCHOVNÍ VŮDKYNĚ

Zdeněk Vojtíšek

Žen v čelech náboženských skupin bychom našli desítky. Ze zakladelek samostatných skupin připomeňme Helenu Petrovnu Blavatskou (1831-1891), jejíž Theosofická společnost významně ovlivnila západní spiritualitu celého 20. století, Elisabeth Clare Prophetovou (*1940), spoluzakladatelku a současnou jedinou vůdkyni Církve světové a vítězná, nebo třeba Gabrielu Wittekovou (*1933), zakladatelku a prorokyni i u nás působícího společenství Univerzální život.

S rolí zakladelek je v mnoha případech srovnatelná role prvních misiónářek a vůdkyň místních náboženských skupin. V této kategorii jmenujme Matku La, tedy Ladislavu Kujalovou, zakladatelku české komunity Mostu ke svobodě.

Jiné ženy nezaložily organizovanou náboženskou skupinu, přesto mají tisíce obdivovatelů - v rámci křesťanství je to např. současná prorokyně Vassula Ryden (*1954), populární u některých konzervativních římských katolíků, nebo charismatická kazatelka a uzdravovatelka Kathryn Kuhlmanová (1907-1975), známá zase v prostředí pentekostální zbožnosti.

Další pozoruhodné ženy se uplatňují jako vůdkyně v „druhé generaci“: přicházejí po mužských zakladatelích a rozvíjejí jejich odkaz. Příkladem může být současná prezidentka kulturní asociace Nová Akropolis, Delia S. Guzmánová.

Neoficiální, ale o to větší vliv mohou mít manželky a družky duchovních vůdců. Bývalí členové komunity Parsifala Imanuele (Jana Dvorského) shodně svědčí o tom, že to byla právě Královna Jihu Lucie, kdo Jana denně ubezpečoval, že je „opravdový mesiáš“. Asi ještě větší vliv měla na vedení Děti Božích (Rodiny lásky, dnes Rodiny) družka Davida Berga, známá jako Maria. Po Bergově smrti také skutečně vedení Rodiny převzala. Také v Církvi sjednocení a dalších organizacích inspirovaných Sun Myung Moonem získává čím dál větší roli partnerka zakladatele. S Moonovým přibývajícím věkem je stále viditelnější jeho manželka Hak Ja Han.

Přinášejí tyto ženy do svých náboženských skupin něco zvláštního, specificky ženského? Některé jistě ano: mateřský prvek, jak o něm v tématu tohoto čísla píše Karin Petráňová, je v působení indické duchovní učitelky Šrí Matádží velmi silný. Podobně i české gnostičky Katarína Kuňová a Hana Přádová radí především současným ženám a otevírají pro ně manželská a rodičovská témata (je a jejich učení představuje článek „Ti, kdo se chytají stébla“). Na druhou stranu u křesťanské prorokyně Ellen Gould Whiteové se nezdá být žádný specificky ženský motiv - alespoň se o něm autor jejího portréту Aleš Franc nezmiňuje.

K těmto čtyřem ženským postavám, které reprezentují tři odlišné typy náboženství, je v tématu tohoto Dingiru přiřazena ještě jedna z nejzajímavějších „žen v pozadí“ - Ma Anand Sheela Silvermanová-Birnstielová, bývalá „pravá ruka“ Bhagvána Radžníše a organizátorka jeho duchovního městečka v americkém Oregonu. Na další zajímavé postavy již v tomto čísle bohužel nezbylo místo, anebo jsou zmíněny již jen naprosto okrajově: jako např. dr. Treščian-ská, inspirátorka společenství Modrého kříže.

Tento Dingir se totiž několika články ještě vrací k tématu posledního loňského čísla - k islámu. Článek Tomáše Novotného, referát z přednášky Massima Introvigneho, popis situace muslimů v Německu a nakonec i některé zprávy z České tiskové kanceláře rozšiřují pohled na islám za hranice toho, co bylo v Dingiru před půlrokem popsáno. Mnohé ohlasy na toto téma ostatně dávají naději, že se k současnému islámu budeme s užitektem vracet i v budoucnu.

Fotografie Šrí Matádží na první i poslední straně obálky se vztahují k článku na stranách 18-19.

OBSAH

Duchovní vůdkyně (Zdeněk Vojtíšek)	1
Bahá'í - pokus o reformu islámu (Tomáš Novotný)	2
Kde hledat teroristy (Massimo Introvigne; Miloš Mrázek)	4
O poruše slavení (Helena Klímová)	7

Zahraničí

První oběť ze šestnácti (Tibor Brečka)	9
Islám a náboženská svoboda (Zuzana Froňková)	10

Z domova

Děti Ježíšova srdce (Lukáš Brzobohatý a Lukáš Štursa)	12
Modrý kříž (Zdeněk Vojtíšek)	14

Téma

Prorokyně E. G. W. (Aleš Franc)	16
Božská Matka a čisté vztahy (Karin Petráňová)	18
Ti, kdo se chytají stébla (Zdeněk Vojtíšek)	20

Rozhovor

Podívejte se mi do očí seminář s Ma Anand Sheelou	22
---	----

Info-servis

Zprávy	26
--------	----

Reflexe

Kultura, nebo kult? (Josef Fořtl)	27
-----------------------------------	----

Recenze

Gilgameš (Luděk Vacín)	30
Psychologie náboženství (Prokop Remeš)	31

Práce studentů

Esej	32
------	----

Magie (nejen) elektronického guru (Lukáš Doubrava)	34
--	----

Náboženství, které je v muslimských zemích pronásledováno jako sekta

VÍRA BAHÁ'Í - POKUS O REFORMU ISLÁMU

Tomáš Novotný

Podobně jako křesťanství, i jiná světová náboženství se zdají být jednotným celkem pouze zpovzdálí. Jakmile se však jakýmkoli z nich začneme více zabývat, vidíme, že je ve skutečnosti množinou nejrozličnějších směrů a skupin, které se od sebe více či méně liší. Zároveň na půdě všech náboženství vznikají nová a nová hnutí, která se na jednu stranu vymezují proti svému mateřskému náboženství, na druhé straně jsou však nesmazatelně poznamenány prostředím, z něhož vyšly.

Islám šíitského směru se zdá velice vhodnou živnou půdou pro vznik nových skupin. K jeho tradici totiž neodmyslitelně patří učení o tzv. skrytém imámovi, jehož příchod je stále očekáván. Takovéto „mesiášské očekávání“ je pak samozřejmě pobídkou pro všechny ty, kdo si chtějí činit spasitelské nároky.

Bábismus

Když se v roce 1844 **Sajjid Alí Muhammad aš-Širází** prohlásil za připravovatele příchodu očekávaného imáma, uši a srdce mnohých šíitských Íránců byla otevřena. On sám si dal nové symbolické jméno **Báb** (Brána) a záhy kolem sebe shromáždil tisíce následovníků. Jejich svatou knihou se stal Bábův spis *Baján* (Porozumění), jenž je jakousi novou imitací Koránu.¹ Ve svém učení Báb upravil některé islámské zásady a zmínil určité tresty. Tak např. zrušil všechny veřejné modlitby (kromě modlitby za mrtvé) a omezil předpisy o rituální čistotě. Postavil se i proti obřízce a zahalování žen. Zároveň učil, že jsou si obě pohlaví rovna.

Zajímavá je i jeho víra v moc jednotlivých písmen, z nichž se skládá slovní poselství. To ho vedlo k vytváření nejrozličnějších talismanů. I čísla pro něj měla zvláštní symboliku - zvláště pak číslo 19, které je počtem písmen v muslimské formuli - tzv. basmale.² Tak např. jeho žáci museli číst denně 19 veršů z Bajánu či v čele obce stálo 19 představitelů. Mimochodem: Báb se narodil v devatenáctém roce devatenáctého století.

Íránští islámští představitelé se však dívali na Bábovo poselství kriticky - už proto, že se v jeho učení vyskytly jisté mocenské nároky a idea bábistického státu. Situace se vyhroutil tak, že sám Báb byl roku 1850 popraven zastřelením. Tím se stal mučedníkem a pro mnohé se tak zařadil do šíitské mučednické tradice po bok jejího za-

kladatele Alího i jeho syna. O Bábově smrti se mezi jeho mezi jeho následovníky vyprávějí legendy. Jedna z nich říká, že „*před zraky tisíců lidí 750 arménských vojáků pozvedlo své pušky a vystřelilo na proroka. Když se kouř rozplynul, objevil se Báb nejen nezraněn salvou střel, ale kulky přetály provazy, kterými byl svázán a tak stál ne-svázán.*“

Poté se lidem ztratil z dohledu. Když však dozorcí přišli do jeho cely, našli ho tam, jak učí své učedníky. Poté, co skončil svoji řeč k nim, řekl: „Už jsem skončil svůj rozhovor. Nyní můžete naplnit svůj záměr. Pak byl znovu vyveden a zastřelen.“ Vypráví se i to, že se po jeho popravě hnal městem divoký černý vír.³

Bábův hrob se zlatou kopulí tvoří dnes jednu z pozoruhodností v izraelské Haifě, kam bylo jeho tělo později přeneseno. Po jeho smrti - a zvláště poté, co se dva z jeho žáků pokusili zavraždit šáha - nastalo kruté pronásledování a tisíce jeho následovníků byly povražděny. Mnoho z nich také uteklo do cizích zemí, především do Bagdádu v sousedním Íráku.

Azalí a bahá'í

Mezi nimi byli i dva nevlastní bratři **Mírzá Jahjá Sobhe Azal** a **Mírzá Husajn Alí**. Prvního z nich, Azala, stanovil Báb svým nástupcem. Jeho bratr Husajn Alí si však na toto postavení také dělal nárok. Jejich vzájemný spor se vyhrotil natolik, že prý docházelo až k pokusům o vraždy. Nakonec si každý z bratrů zformoval skupinu svých následovníků. Skupina prvního z nich se podle něho

nazývá *azalí* a skupina druhého dostala jméno podle titulu **Bahá'ulláh** (Sláva Aláhova), který si Husajn Alí sám dal. Říká se jim tedy *bahá'í*. Zatímco azalí zůstali věrnými následovníky Bábovými, Bahá'ulláh si vytvořil své vlastní náboženství a prohlásil se roku 1863 za onoho skrytého imáma, kterého Báb prorokoval.

Takový nárok byl pro islámské prostředí už zcela nepřijatelný, a tak Bahá'ulláh prožil téměř celý svůj život buď ve vězení nebo v emigraci, až nakonec zemřel ve vyhnanství v Palestině roku 1892. Snad i toto nucené vzdálení z veřejného života bylo důvodem toho, že Bahá'ulláh napsal za svůj život nesmírné množství spisů, z nichž nejdůležitější jsou tzv. *Kitáb al-íqán* (Kniha ujištění) a především pak *Al-Kitáb al-aqdas* (Kniha nejsvatější). Ta je už svým názvem zjevným pokusem překonat a nahradit Svatý Korán.

Al-Kitáb

Nezaujatý čtenář bude překvapen, jak nedjednotlivý tento spis je: na jedné straně obsahuje duchovně básnické až téměř nesrozumitelné oddíly. Jako dobrý příklad může posloužit 4. odstavec: *Řekni: Z mých zákonů je cítit sladce vonící chuť mého šatu a jejich pomocí budou zásady Vítězství zasazeny na nejvyšších vrcholech. Jazyk mé moci, z nebes mé všemocné slávy, oslovil mé stvoření těmito slovy: Poslouchejte*

Symbol víry bahá'í

Nejvyšší rovina - svět Boha Stvořitele; prostřední rovina - svět jeho projevů; spodní rovina - svět člověka. Vertikální linie spojuje tři úrovně stejně, jako Boží poslové spojují Boží svět s lidským. Dvě hvězdy reprezentují Bába a Bahá'ulláha jako dva posly pro tento věk. Symbol navrhl Abdulbahá'.

Tomáš Novotný

má nařízení, pro lásku Mé nádhery. Šťastný je milovník, jenž vdechl z těchto slov božskou vůni jeho nanejvýš milovaného, oblaženou parfémem milosti, který žádný jazyk nemůže popsat. Při mém životě! Ten, kdo se napil vybraného vína spravedlnosti z rukou Mé hojné přízně, bude kroužit okolo Mých příkázání, jež září nad Rozbřeskem Mého stvoření.

Vedle takových oddílů však nacházíme volně přiřazené praktické rady do života, jako například příkaz, jak dlouhé má mít muž vlasy (čl. 44), zákaz gamblingu a užívání opia (čl. 155), či nařízení mýt si nohy v létě každý den a v zimě jednou za tři dny (čl. 152) apod. Najdeme zde i zcela osobní vzkazy, jako když se např. Bahá'ulláh cítil dotčen tím, že ho rakouský císař při návštěvě svaté země zcela ignoroval (čl. 85):

Ó, Vládcu Rakouska! Ten, jenž je Rozbřeskem Božího Světla, přebýval ve vězení v Akka, když ses vydal na návštěvu mešity Aqsa. Přestože jsi kolem Něho prošel, neptal jsi se po Tom, jímž je každý dům povýšen a každá vznešená brána je odemknuta. My jsme to, vpravdě, udělali místem, kam by se měl svět obrátit, že by měli na Mne vzpomenout, a přesto jsi ty odmítl Toho, kdo je předmětem tohoto vzpomínání, když se On zjevil s Božím Královstvím, tvůj Pán a Pán světů. Byli jsme s tebou po celou dobu, a našli jsme tě nalepeného na Větví a ignorujícího Kořen. Tvůj Pán, vpravdě, je svědkem toho, co říkám. Byli jsme smutni, když jsme tě viděli kroužit kolem Našeho Jména, a přitom sis Nás nebyl vědom, přestože jsme byli před tvým obličejem. Otevři své oči, abys mohl spatřit tuto slavnou Vizi a poznat Toho, koho jsi vzýval ve dne i za noci, a mohl jsi hledět na Světlo, jež září nad tímto Horizontem světla.⁴

Bahá'ulláh mluví takto autoritativně, protože učí, že je tzv. projevem Božím pro současnou epochu lidstva. Bůh prý vyvolil devět svých poslů, z nichž je Bahá'ulláh tím posledním. Je zajímavé, že na můj dotaz se ještě nikdy žádnému členovi tohoto hnutí nepodařilo vyjmenovat všech devět Božích projevů. Na základě studia baháistických materiálů se domnívám, že v baháistickém pětisetisíciletém cyklu lidské historie, který začal Adamem, jsou to Abraham, Krišna, Mojžiš, Zoroaster, Buddha, Kristus, Mohamed, Báb a Bahá'ulláh. Bahá'ulláh je samozřejmě završením všech dosavadních projevů a ostatní projevy pro něho připravovaly cestu. Po něm nejméně tisíc let žádný jiný projev nemůže přijít, takže kdokoliv by

si dělal takový nárok, je jen falešným prorokem.

Abdulahá'

To však neznamená, že by Bahá'ulláh neustanovil nástupce ve vedení svého hnutí - stal se jím jeho syn Abbás Effendi, zvaný **Abdulahá'**. Ten dostal jako jediný právo vykládat Bahá'ulláhovy spisy. Byl to také právě on, kdo vytvořil z baháismu ucelený systém. Tak tomu ostatně bývá u mnohých nových náboženství, že právě první nástupce zakladatele je tím, kdo vytvoří pevnou organizaci i věroučný systém (viz např. Rutherford u svědků Jehovových či Brigham Young u mormonů).

Abdulahá' také exkomunikoval téměř všechny své nejbližší příbuzné, a tím je kromě jiného zbavil příjmu z Bahá'ulláhova dědictví.

Učení baháismu se pak formuluje ve dvanácti základních tezích:

1. Celé lidstvo považuje za jednotný celek.
2. Všichni lidé mají samostatně zkoumat pravdu.
3. Všechna náboženství mají společný základ.
4. Náboženství musí být příčinou jednoty a svornosti mezi lidmi.
5. Náboženství musí být ve shodě s vědou a rozumem.
6. Muž a žena mají stejná práva.
7. Předsudky jakéhokoliv druhu musejí být překonány.
8. Měl by být nastolen celosvětový mír.
9. Muž a žena mají stejné právo na výchovu a vzdělání.
10. Sociální otázky musejí být vyřešeny.
11. Má být zavedena jednotná řeč a jednotné písmo.
12. Má být ustanoven světový smírčí soud.⁵

Tyto - jistě chvályhodné ideje - však v praxi dělají dojem spíše zbožných přání anebo reklamních sloganů. Nikde jsem se v baháistických spisech ani projevech nesetkal s konkrétní radou, jak těchto cílů dosáhnout. Abdulahá' např. říká: *Majitelé pozemků, dolů a továren se mají dělit o své příjmy se zaměstnanci, dát značné procento svých zisků dělníkům, aby se spolu podíleli na ziscích a byli více motivováni k práci. Bohatí se mají zříkat svého majetku dobrovolně, ve jménu lásky a odd-*

Abdulahá' jako mladý muž.

Foto: „The Bahá'ís. A Profile of the Bahá'í Faith and its Worldwide Community“.

anosti ke svým druhům a ne proto, že je k tomu někdo nutí.⁶

Když toto Abdulahá' říká, zní to velice lákavě, ale už nikde není řečeno, jak podnikatele přesvědčit, aby svůj majetek rozdávali. I zásadní změna světového systému, je viděna zcela utopicky: *Co nevidět dny starého společenského řádu budou spočítány a na jeho místo nastoupí řád nový. “ V novém „Světovém řádu“ už nebudou existovat slabé národy. Všechny národy se budou považovat za rovnocenné. Ve Světovém parlamentu budou zastoupeny vlády všech zemí a jejich zájmem bude prosperování všech národů a štěstí celého lidstva. Lidstvo, sjednocené a zbavené hrozeb války, bude věnovat obrovské prostředky a energii na účely, které budou napomáhat zvyšování životní úrovně, růstu vzdělanosti, eliminaci chorob, rozvoji věd, pěstování umění a tak duchovnímu i materiálnímu pokroku lidstva.*

Surovinové zásoby celé Země budou patřit do společného fondu, aby z nich mohli čerpat lidé na celém světě. Jednotný měnový, měrový a váhový systém zjednoduší a ulehčí styk mezi národy.⁷

Ani očekávané přijetí jednoho světového jazyka se prozatím - za téměř 150 letexistence baháismu - neuskutečnilo. Přesto mohou baháisté stále hlásat: *Blíží se doba, kdy lidé na celém světě přijmou jeden univerzální - jazyk a jedno - společné - písmo. Když potom člověk vstoupí do kteréhokoliv města na světě, bude se všude cítit jako doma.⁸*

Ve své každodenní praxi pak baháismus v mnohém navazuje (s jistými úpravami) na islám, z něhož vyšel. Tak např. předepisuje

pravidelnou modlitbu třikrát denně (islám pětkrát). Existují na ni tři formuláře různé délky, z kterých si každý může vybrat. Zajímavé je, že baháisté zachovávají islámské pravidlo, že se žena nesmí modlit, pokud má své období.

Podobně jako islám i baháismus zcela zakazuje alkohol a omamné prostředky. Na rozdíl od islámu, kde jsou povoleny čtyři manželky, Bahá'ulláh původně omezil počet na dvě manželky a několik konkubin a nakonec jeho syn Abdulbahá' zavedl přísnou monogamii. Do základních pravidel baháismu se dokonce dostala podmínka souhlasu rodičů ke svatbě. Na islámskou praxi (ramadán) také navazuje povinnost půstu v baháistickém postním měsíci, kterým končí jejich rok.

Baháisté však mají svůj vlastní kalendář i letopočet. Začíná vystoupením Bába v roce 1844, takže baháisté právě žijí v roce 158. Svůj rok pak vždy začínají 21. března a dělí ho na devatenáct měsíců po devatenácti dnech (viz tabulka). Před poslední, postní měsíc, pak vkládají několik dní, aby se jejich kalendář neposouval oproti občanskému. Unikátností toho hnutí je, že se neschází v sedmidenním cyklu, ale v každý první den měsíce, tedy každý devatenáctý den. Číselná symbolika, tak důležitá již od dob Bába, se projevuje kromě jiného i v organizační struktuře baháismu.

Jiným důležitým číslem baháismu je totiž devítka. Tu najdeme nejen v architektuře baháistických chrámů a v počtu projevů Božích, ale také v organizaci hnutí: v kaž-

Kalendář víry bahá'í

<i>jmeno měsíce</i>	<i>jeho začátek</i>
1. Náhhera	21. března
2. Sláva	9. dubna
3. Krása	28. dubna
4. Velikost	17. května
5. Světlo	5. června
6. Milosrdenství	24. června
7. Slovo	13. července
8. Dokonalost	1. srpna
9. Jméno	20. srpna
10. Moc	8. září
11. Vůle	27. září
12. Poznání	16. října
13. Síla	4. listopadu
14. Řeč	23. listopadu
15. Otázky	12. prosince
16. Čest	31. prosince
17. Svrchovanost	19. ledna
18. Vláda	7. února
vsunuté dny:	26. února - 1. března
19. Vznešenost	2. března

Massimo Introvigne o násilí a islámském fundamentalismu

KDE HLEDAT TERORISTY

Massimo Introvigne, redakce: Miloš Mrázek

Ve dnech 24. a 25. 4. 2002 se uskutečnily na půdě Husitské teologické fakulty UK přednášky významného sociologa náboženství Massima Introvigneho. Jejich společným tématem bylo násilí a náboženství. První se týkala násilí a nových náboženských hnutí, druhá násilí a současného islámu. V obou přednáškách se dr. Introvigne pokusil vyvrátit mnohá populární tvrzení, rozšířená na veřejnosti. V následujícím článku čtenáře Dingiru seznámíme s obsahem druhé přednášky, v níž dr. Introvigne přispívá do diskuse, která se ohledně vztahu islámu a násilí rozpoutala zvláště po událostech loňského září.

1. Ne všichni muslimové jsou fundamentalisté

Tzv. islámský fundamentalismus¹ je třeba vidět v širším kontextu proudů současného islámu. Vedle fundamentalistického směru se v islámu setkáváme s dalšími čtyřmi vlivnými proudy: nacionalismem, konservatismem, sufismem a modernismem.

Fundamentalismus je definován pěti charakteristikami. Prvními třemi jsou požadavky, které nezávisle na sobě formulovali představitelé hnutí Muslimské bratrstvo² a Džamáate islámí:³

1. *zavedení muslimského práva šari'a jako práva státního;*
2. *obnovení chalífátu* (zrušeného 1924) jako politické instituce, která by sjednotila muslimy pod jednu vládu; a nakonec
3. *islamizace světa.*

Další dvě charakteristiky jsou fundamentalistům připsány zvnějšku:

4. *populismus* („Lidé jsou dobří, špatné jsou vlády“) a s ním související revolucionismus; a

5. *apokalyptika*, tj. důraz na očekávání posledních událostí, při kterých dojde ke konečnému vítězství dobra nad zlem.

Nacionalismus se odlišuje od fundamentalismu odmítáním ideje obnoveného chalífátu. Nacionalisté chtějí upevnit národní státy a upřednostňují národní princip před náboženským. Pro nacionalisty je mnohem důležitější, aby byl někdo chápán jako Egypťan nebo Iráčan, než aby byl chápán jako muslim, a tak chápou národ jako skupinu lidí, která se skládá z různých náboženských skupin.

Nejdůležitější politickou stranou nacionalistů je politická strana BAAS⁴. A nejdůležitějšími představiteli této strany jsou bývalý syrský prezident Háfiz al-Asad a v Iráku Saddám Husajn. Proto může být v Iráku mi-

dém místě, kde žije alespoň devět dospělých členů víry bahá'í (nad 21 let), vzniká místní sbor. Ten je veden místní duchovní radou, jež má také devět členů. Takových rad je dnes na světě asi 20 tisíc. Nad nimi stojí 148 národních duchovních rad, také s 9 členy. Ty pak volí devět členů nejvyššího orgánu, tzv. Domu spravedlnosti (Universal House of Justice). Zajímavé je, že přestože baháisté tak zdůrazňují rovnost mezi mužem a ženou, do tohoto nejvyššího vedení směřují být voleni pouze muži. Celkový počet baháistů dosáhl nyní na celém světě asi 5 milionů.

Poznámky

- 1 Kropáček, L., *Duchovní cesty islámu*, Praha 1992, str. 202
- 2 Tamtéž.
- 3 Martin, W., *The Kingdom of the Cults*, Minneapolis, 1985, str. 271.
- 4 <http://bahai-library.org/writings/bahauallah/aqdas/>
- 5 *Malý slovník sekt*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1998, str. 13-14.
- 6 Gloria Faizi, *Bahá'í vira*, Wien 1990, str. 42
- 7 Tamtéž, str. 43
- 8 Tamtéž, str. 41

Doc. ThDr. **Tomáš Novotný** (*1952) je docentem na katedře filozofie Filozofické fakulty Ostravské univerzity a na katedře religionistiky Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Jeruzalémští Arabové ve svatebním průvodu.

Foto: Vojtěch Vlček.

nisterským předsedou Tárik Azíz, který je křesťan. I několik dalších ministrů ve vládě jak Sýrie, tak Iráku jsou křesťané, což ovšem odporuje islámskému právu *šarí'a*. To je samozřejmě zdrojem velkého napětí mezi nacionalisty a fundamentalisty.

V Egyptě se například Muslimské bratrstvo několikrát pokusilo zabít nacionalistického prezidenta Násira. Násirova následníka Anvara Sadata se jim dokonce v roce 1981 zavraždit podařilo.

Konzervativní islám bývá s fundamentalismem zaměňován častěji než nacionalistický, protože si jeho stoupenci rovněž přejí *šarí'u*. Ale důležitý rozdíl je ten, že konzervativci narozdíl od fundamentalistů nejsou populisté, a tudíž ani revolucionáři. Drží se zásady, že by se za každou cenu mělo zabránit válce mezi muslimy. Dále mají mnohem větší respekt k představitelům náboženské autority (*ulamá*), které fundamentalisté považují za zrádce a jejichž svržení požadují.

V islámu v současné době existují dvě velká konzervativní hnutí. První proud představuje *wahhábija*⁵, která je základem oficiální ideologie Saudské Arábie. Ta je založena na přísné aplikaci *šarí'y*, ale také na absolutní loajalitě vůči monarchii a *ulamá*.

Druhý konzervativní proud je nazván po indickém městě Deoband. Jeho stoupenci jsou extrémně konzervativní v otázce dodržování *šarí'y*; staví se například velmi ostře proti ženským právům. Ale jsou velmi zdrženliví v tom, aby vyzývali k revoluci. Narozdíl od fundamentalistů se v britské Indii

nikdy nepostavili na stranu revoluce proti Britům, protože věděli, že někteří muslimové budou na straně Britů a jiní proti Britům, a tak by vlastně došlo k nepřijatelné občanské válce mezi muslimy.

I Taliban byl původně konzervativním hnutím. Jeho vůdci se nechali ovlivnit fundamentalismem až ve chvíli, kdy do Afghánistánu přišel Usáma bin Ládín. Tento nejnebezpečnější terorista světa byl sám také vychován jako konzervativní wahhábita. Ale pod vlivem dvou svých profesorů (jeden byl z Palestiny, druhý z Egypta) se přihlásil k fundamentalistické ideologii.

Súfismus je islámský mystický směr, k němuž se hlásí milióny lidí. Narozdíl od například křesťanské mystiky jde o masové hnutí. Jako stoupenci niterného prožívání víry odmítají mnozí súfijové fundamentalismus jako duchovně velmi povrchní. I v Afghánistánu nalezneme súfiye mezi bojovníky proti Talibanu.

Je ale třeba si uvědomit, že súfismus je hnutí velmi nejednotné. Proto mohou existovat i skupiny, které jsou s fundamentalismem propojené. Ta nejznámější působí v Maroku a jmenuje se „Spravedlnost a dobročinnost“.⁶ Tato skupina byla založena Maročanem Abdassalámem Jásínem. Jásín je súfi a fundamentalista v jedné osobě. Dokonce i zakladatel Muslimských bratří Hasan al-Banná se o súfismus zajímal.

Modernisté se snaží, aby se v islámských zemích zřetelně oddělilo náboženství od státu tak, jak je tomu na Západě. Hlavním proponentem tohoto směru byl první turec-

ký prezident Kemal Atatürk. V zemích, kde jsou modernisté ve vládě, musí neustále čelit útokům fundamentalistů. To vidíme například v Alžírsku, kde existuje velmi malá modernistická elita, ale většina lidí zastává názory blízké fundamentalismu. Modernisté sympatizující se západními hodnotami se zde dostali do paradoxní situace, kdy nemohou připustit demokratické volby, protože by se po nich dostali k moci fundamentalisté. Proto svou moc udržují pomocí vojenské diktatury. Právě mezi modernisty nalezneme intelektuály, kteří jsou velmi vstřícní v mezináboženském dialogu; problém je však v tom, že víceméně nezastupují muslimský lid.

2. Ne všichni fundamentalisté jsou teroristé

Stejně jako platí, že ne všichni muslimové jsou fundamentalisté, platí, že ne všichni fundamentalisté jsou také teroristé. Ani fundamentalismus není monolitický jev. Zvláště po neúspěšných pokusech o revoluci v Egyptě v 50. letech probíhala mezi fundamentalisty velká diskuse, při které se od sebe odlišila dvě velmi výrazná křídla. Odborníci (jde tedy o označení zvnějšku) hovoří o neotradicionalistech a radikálech.

Neotradicionalisté prosazují názor, že není možné získat vládu násilím. Nejdříve je potřeba islamizovat v duchu fundamentalistické ideologie společnost, potom teprve stát. Snaží se proto budovat silné islámské jednotky v médiích, na univerzitách, ve školách, v armádě, mezi soudci apod. Teprve pak je možné podle tohoto přístupu zaútočit na vládu.

Radikálové volí opačnou cestu. Podle nich je na prvním místě potřeba získat moc, a to i násilnou cestou. Jsou si přitom vědomi, že vlády těchto arabských zemí jsou schopny odolávat jejich nátlaku pouze díky tomu, že je podporují Spojené státy. A tak se stalo to, že se domácí terorismus nyní mění v terorismus mezinárodní.

Můžeme tedy říci, že terorismus je dílem radikálního křídla fundamentalistů, nikoliv neotradicionalistů. Ovšem na druhé straně i neotradicionalisté se mohou k násilným metodám přiklonit. Jako příklad slouží palestinská skupina Hamás, která byla původně neotradicionalistická. Ale kvůli velmi žhavé situaci mezi Izraelem a Palestinou se z ní postupně stala skupina teroristická.

3. Fundamentalisté jsou muslimové

Po 11. září 2001 mnozí modernističtí muslimové začali prohlašovat, že fundamentalisté

Massimo Introvigne při přednášce na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Foto: Jiří Koubek.

ve skutečnosti nejsou muslimové. Ve Spojených státech pak začaly vycházet články, že fundamentalisté jsou pro islám totéž, co svědkové Jehovovi pro křesťany, tedy okrajovou nepravověrnou odchylkou. To však je velmi mylné pojetí a je snadné to dokázat.

Například ve Světové lize muslimů, kterou v roce 1962 založila saúdskoarabská vláda, jsou členy i někteří příslušníci Muslimského bratrstva i jiných fundamentalistických skupin. Podobně když se podíváme na některá oficiální vydání Koránu na Západě, nalezneme tam komentáře fundamentalistických autorů (například Maudúdí). Nic z toho by se v rámci hlavního proudu křesťanství ve vztahu ke svědkům Jehovovým stát nemohlo. Fundamentalisté tady nejsou jediným proudem současného islámu, ale rozhodně jsou jeho významnou součástí.

4. Teroristé jsou fundamentalisté

Dále se po zářijových událostech setkáváme s tvrzením, že teroristé ve skutečnosti nejsou muslimští fundamentalisté. V Evropě existuje velké množství fundamentalistických skupin, mnohé z nich jsou ovšem spíše neotradicionalistické než radikální. V tele-

vizi jsme pak mohli vidět lidi z těchto skupin, kteří prohlašují, že Usáma bin Ládín není fundamentalista. Stejně tak Hamás prý netvoří fundamentalisté.

Toto jsou však pouze politická prohlášení, která příliš nesouvisejí s náboženstvím. Teroristé nejsou neotradicionalistickými fundamentalisty, ale jsou radikálními fundamentalisty, přičemž tento radikální element byl vždy pro fundamentalisty důležitý. A tak pro neotradicionalisty bylo vždycky těžké oddělit se od všech radikálů. Na Západě často neotradicionalisté a radikálové chodí na bohoslužby do stejné mešity. Z několika nedávných událostí je zřejmé, že tito neotradicionalisté nejsou ochotni spolupracovat se státními orgány při vyhledávání radikálů. Většina neotradicionalistů se bude dívat na radikály jako na bratry, byť chybující.

Dále si musíme uvědomit, že pro teroristy je terorismus náboženskou aktivitou. Nám se to zdá jistě velmi zvláštní, a proto často médiích slyšíme, že terorismus není jev náboženský, ale ekonomický a politický. Jistě i v muslimském světě se najdou teroristické skupiny, které nejsou náboženské. Například v Palestině jsou teroristické skupiny, které jsou socialistické, některé se prohlašují přímo za ateistické. Jejich boj je bojem za Palestinu, a ne za islám.

Ale když hovoříme o události 11. září či o organizaci Usámy bin Ládína, tak nejdůležitějším a převládajícím prvkem je jistě náboženství. Tito teroristé určitě nejsou motivováni například existenčním zoufalstvím. Literatura Usámy bin Ládína je z velké části náboženská. Brožury nalezené v osobních věcech pilotů oněch letadel mají charakter modlitební knížky. Je tam speciální modlitba před nástupem do letadla, další modlitba po nástupu do letadla, i meditace, která předcházela započítí vlastní akce. Touto meditací se teroristé měli připravit na smrt. Přitom se tato knížечka jmenuje „Příručka inženýra“.

I v korespondenci těchto teroristů, která byla později nalezena, vidíme, že se velmi snažili najít nějaké náboženské auto-

rity, které by jim daly podporu pro jejich sebevraždu, protože sebevražda v islámu není dovolena. A našli ulámu, který jim řekl: „Není to sebevražda, je to součást islámské války.“ Byla také nalezena poslední vůle pilota Muhammada Atty. Napsal ji v Bostonu krátce před útokem. Jeho hlavní starostí nebylo to, že zemře, a nebyla to ani obava o rodinu, ale toto: „Pokud bude mé tělo nalezeno, zajistěte, aby při pohřbu nebyla žádná žena, která je těhotná a nebo která má menstruaci, protože tato nečistota by mě připravila o ráj.“

Závěr

Tato rozlišení jsou důležitá, abychom se vůči muslimům nedopouštěli netolerance. Nesmíme věřit, že každý muslim, kterého potkáme na ulici, je terorista, ani že teroristou je každý muslim, kterého potkáme ve fundamentalistické mešitě. Na druhé straně si máme být vědomi toho, že se v případě fundamentalismu nesetkáváme s nějakou velmi okrajovou skupinou lidí, nýbrž že je to hnutí oslovující miliony lidí a že uvnitř něj jsou statisíce radikálů. A mezi všemi těmi je to podle hrubého odhadu 30 až 40 tisíc těch, kteří se mohou uchýlit k terorismu.

Poznámky

- 1 Sami muslimové ze směru, který bývá označován jako fundamentalistický, toto označení odmítají. Poukazují na to, že ho původně pro sebe použili stoupenci hnutí amerických radikálních křesťanů, se kterými mají příliš málo společných idejí a cílů, než aby byli označeni stejným jménem, které se stalo nakonec spíše nadávkou. Sami dávají přednost pojmenování „islámské hnutí“ či „hnutí islámské obnovy“. Viz např. „Fundamentalism and Islamic Movement“, [online], dostupný z internetu: <http://www.jamaat.org/qa/fundamentals.html>.
- 2 *Al-Ichván al-muslimín*, hnutí zal. 1928 v Egyptě, různé jeho odnože dnes působí ve značné části muslimského světa. V době 2. světové války se orientovalo na nacistické Německo.
- 3 „Islámské sdružení“ - indicko-pákistánské fundamentalistické hnutí, které založil Abú l-'A l'á Maudúdí (1903-1979; pozn. red.); oficiální online stránky dostupné z internetu: <http://www.jamaat.org/>.
- 4 Socialistická strana arabské obrody, zal. 1940 v Sýrii. Její zakladatel Míšíl Aflaq byl křesťan a zdůrazňoval kulturně-politický charakter islámu, nikoliv náboženský.
- 5 Hnutí pojmenované po arabském učenci jménem Muhammad Ibn Abd al-Wahháb (1703-92).
- 6 *Al-'adl wa-l-ihsán*.

Poznámkami opatřil Miloš Mrázek.

Dr. Massimo Introvigne je ředitelem Centra pro studium nových náboženství (CESNUR) v Turíně (Itálie) a autorem třiceti knih v oboru sociologie náboženství a nových náboženských směrů.

Mgr. Miloš Mrázek (* 1974) vystudoval psychosociální vědy, teologii a religionistiku na Husitské teologické fakultě a na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Je učitelem na střední škole.

O PORUŠE SLAVENÍ

Helena Klímová

Podle loňského sčítání lidu v Čechách vzrostl počet lidí „bez vyznání“ za posledních 10 let o 20 procent. Počet katolíků klesl o 1,3 milionu (což je více než desetina národa). Lidé „bez vyznání“ nyní představují v naší populaci skoro dvoutřetinovou většinu.

Co z toho plyne pro péči o duši? Péče o duši přece souvisela dříve s vírou a považovala se za věc církve. Víra byla samozřejmým znamením duševního zdraví. „Říká blázen v srdci svém: *Není Boha...*“⁽¹⁾ Blázen byl ten, kdo ztratil smysl pro řád světa, řád kosmu, smysl pro řád, kde víra v Boha byla jistotou.

Lidská duše pak byla vlastně jakýmsi orgánem víry. Skrze duši byl člověk spojen s tím, v koho věřil. Duše jako by se podobala vodní hladině, která zdola zrcadlí oblohu: podle židovskokřesťanské duchovní tradice je člověk Božím obrazem.

Nicméně tato metafora umožňuje i mylný výklad statický. Statický výklad se ptá po OBJEKTU VÍRY, totiž „v koho?“. V odpovědi pak zaznívá substantivum. Jméno podstatné vymezí předmět víry co nejpresněji, podobně jako to činí diagnóza, případně objekt víry přiřadí k instituci některého z náboženství. Anebo (jako z úst některých poctivých bezvěrců) zazní v odpovědi výčet všech představ, které se pro věření jeví nepřijatelné (počínaje představou dobrotitivého vousatého dědy).

Hned zpočátku připomeňme, že je to i toto substantivní myšlení, před nímž varuje zákaz zneužívání Jména („*Nevezmeš jména Hospodina Boha svého nadarmo...*“⁽²⁾), a že samo původní Jméno nemá podobu substantiva, podobu ukončené, nalezené, stabilizované podstaty či diagnózy. Původní Jméno má podobu slovesnou, podobu živoucího bytí a činění („*I řekl Bůh Mojžíšovi: JSEM, KTERÝŽ JSEM.*“⁽³⁾). Uvnitř víry samé a mezi deseti základními požadavky je tedy zabudována prevence nevíry a prevence zpohanštění, totiž zábrana před záměnou slovesa za substantivum, před záměnou Boha za modlu (za modlu „ukydanou“, jak hněvivě praví Bible kralická: modla z bláta uhnětená je dílo člověka).

Ta dvojitá možnost víry vede také ke dvojí cestě při dosahování cílů: člověk, který „věří substantivně“ i pro svůj život předpokládá hotovou danost a předběžnou osudovost. Jedinou nadějí pak vidí v odhalení té své danosti, třeba s pomocí věstců. Naproti tomu ten, kdo věří, že jakožto člověk je obrazem živoucího bytí a činění, důvěřuje v otevřenost svých možností a sám sebe motivuje k vlastní tvorbě svého života. Tato cesta je blízká psychoterapii.

Ptejme se tedy znovu, co znamená údajná bezbožnost, opakovaně nalézaná v české kotlině. Možná vyjadřuje nesouhlas se substantivizací Boha, kdy žádné substantivum není s to vyjádřit ono hledané přijatelné? Možná ta údajná bezbožnost vyjadřuje nesouhlas s privatizací Boha ve prospěch různých církevních institucí? Možná to, co působí jako bezbožnost, je někdy naopak spíše opravdovostí duše a poctivou prací ducha.

Troufám si říci, že je to právě ono chybné substantivní myšlení, snad posilované i opakovanými porážkami duchovních vzepětí v českých dějinách; že je to ta otázka, mylně pátrající po objektu víry, co v době nebyvalého pokroku technické civilizace ponouká naši relativně vzdělanou a zdrženlivou populaci od víry k proklamování náboženské skepse.

Troufám si říci, že tato situace vyjadřuje deprivaci jisté základní lidské potřeby. A tu se objeví substantivní problém. Jak totiž tu potřebu nazvat? Náboženská potřeba? Takové jméno odkazuje k instituci, avšak „potřeba instituce“ zní nepřijatelně.

Potřeba víry? To nezní přesně: současná doba k výběru nabízí věr mnoho, a přesto se mnozí necítí osloveni...

Duchovní potřeba? Potřeba spirituality? Název asi nejvýstižnější. Přesto neobsahuje odkaz k pojetí slovesnému namísto substantivního. Jak tu potřebu nazvat?

Víme, že existuje. Dostalo se nám důkazů negativních: není-li kultivována, zbují, zplání, naroubuje se kupříkladu na podnož ideologie. Nacismus i komunismus se projevil jako zvrhlá náboženství bez Boha, dokázaly sytit tu zvláštní lidskou potřebu a čerpat z ní svoji sílu.

To, že tato potřeba existuje, víme i ze zdrojů pozitivních: projevuje se vytvářením mýtů a rituálů ve všech známých lidských kulturách. Mýty a rituály provázejí lidskou fylogenezi... A ontogenezi? Nevím o systematické studii. Mohu sdělovat různá pozorování. Nikoli klinická, pouze osobní.

Vezla jsem jednou večer vnučku domů k mámě. Koruny stromů se barvily do tma-va, obloha se smrákala a holčička sedíc v kočárku si pohrávala s proudem své batolecí mluvy... Náhle nad jednou střechou mlčky vyplul plný světlezlatý měsíc. Takový zjev! Andulka ztichla, otočila se do kleku, hleděla beze slova s hlavičkou zakloněnou. A potom - užasla jsem: Andulka se uklonila a řekla: „Dobrý den, měsíčku!“ Po chvíli opět stejně: zase úklon a pozdrav. A pak už, jak se mi zdálo, docela dlouho se klečíc klaněla a zdravila, než jsme z uličky mezi stromy dospěly k autobusu. Dodnes o tom přemýšlím: možná jsem zažila zrod projevu zbožnosti. První živelné spojení úžasu a radosti nad nádherou, mocností a řádem, spolu s potřebou tyto kvality oslavit - a spolu s vynálezem rituálu.

Jak tu potřebu nazvat? Čím dál víc se mi zdá, že ještě více než intelektuální vyjasnění objektu (v koho věřit, koho uctívat) potřebuje člověk samotnou činnost slavení: potřebuje projevovat radost, povznese-nost, nadšení, potřebuje vyjadřovat spojování a dialog s tím, co jedince přesahuje. Zdá se mi, že je to tato POTŘEBA RITUÁLU, co je tou antropologickou daností. Rozličně pojmenovaný objekt víry je pak odpovědí různě kulturně opracovanou na otázku jedinou, povždy stejnou a nezodpověditelnou substantivně.

Namísto po objektu víry zeptejme se po ZPŮSOBU VÍRY, totiž JAK? Možná lépe porozumíme té potřebě, pro niž dosud nemáme jméno. Jak projevovat víru? Rituálem, uctíváním, chválou, prozpěvováním... Slavením?

Potřeba slavení souvisí s časem. Slavení čas člověku rytmizuje, zvědomuje a naplňuje smyslem. Komplementárním dějem je práce, nejen ale pod tlakem principu reality, nejen jakožto zdroj obživy. Rytmizování času člověk potřebuje především pro své duševní zdraví. Důkazem (jako v jiných přípa-

Mgr. Helena Klímová. Foto: Věra Nosková.

Vyprávěla mi kdysi klientka, jak s manželem stavějí dům. Pracují vždy o prázdninách, o sobotách a nedělích, vlastníma rukama (jinak to v těch dobách ani nešlo). Ale to podstatné byl zvláštní zvyk, kteří si ti dva vypěstovali. „Každý večer se postavíme před naši stavbu“, vyprávěla ta paní, „díváme se, co jsme přes den vyrobili nového, a chválíme si to. Držíme se za ruce a říkáme si, jak jsme dobří, jak se nám to povedlo a jak to bude pěkné.“

Stavba domu či bytu patřila mezi rizikové životní události právě proto, že práce pohltila člověku jeho slavicí čas, že člověku zabránila v rytmizování času. Vzpomínám na tuto dvojici proto, že porozuměli nebezpečí, slavení dokázali zachovat a dokonce si vytvořili vlastní malý rituál. Smyslem jejich malého rituálu bylo přivítat tu drobnou proměnu reality do celku jejich společného světa, prožít radost jako emoci, která má cíl sama v sobě, a tímto společným zážitkem obnovit a znovu vyvýšit, uctít, vzájemný vztah.

Potřeba slavení nabývá jasnější podoby. Existuje potřeba specificky lidská, potřeba naplňovat se existenciálním smyslem s pomocí slavení, rituálů, mýtů; takové slavení rytmizuje a zvědomuje lidský čas, ruší beznaděj z nevyhnutelného konce, spojuje člověka s tím nepojmenovatelným, co jej přesahuje, přináší mu radost a naději.

Ale existuje také potřeba slavností malých, dílčích, při nichž se člověk sbližuje a raduje s konkrétním druhým: s partnerem, s dětmi, se skupinou spolužáků, kolegů... Taková slavení strukturují čas buď jednorázovými životními událostmi, nebo rytmem narozenin, výročí, dějů přírody.

Při deprivaci této potřeby, při úpadku nebo nepřiměřené podobě a míře slavení člověk strádá, jeho duch poklesá a lidská kultura upadá. Ztrácí se smysl, citové vazby, empatie a laskavost. Nastupuje zhrubnutí, subkriminalita, deprese a závislosti.

Zatímco potřeba slavení, potřeba rituálů různého druhu je obecně lidská, uspokojování této potřeby se liší podle různých kultur a podle historie a samo kulturu a historii ovlivňuje. Zatímco potřeba je vrozená, její uspokojování si člověk osvojuje pomocí kultury, kterou si k tomu vlastně i vytváří. Kultura o uspokojování této potřeby musí pečovat, vést člověka k tomu, aby si slavení dopřál, aby se uměl radovat.

Ze všech lidských vztahů je nejzřetelnější na manželství znát, jak nemůže fungovat

samospádem, jak ponecháno samo sobě po čase upadá, jak potřebuje péči a pravidelné povznášení skrze drobné rituály a radosti.

Neméně potřebuje péči, pravidelnou rituální péči, i existenciální potřeba lidské duše. Duši třeba ke slavení ponoukat, inspirovat, vyzývat. Hle, jak tato nezbytnost byla zřejmá už staré kultuře:

*„Halelujah. Chvalte Boha silného pro svatost jeho, chvalte jej pro rozšíření síly jeho. Chvalte jej ze všelijaké moci jeho, chvalte jej podlé veliké důstojnosti jeho. Chvalte jej zvukem trouby, chvalte jej na loutnu a citaru. Chvalte jej na buben a píšťalu, chvalte jej na husle a varhany. Chvalte jej na cymbály hlasitě, chvalte jej na cymbály zvučně. Všelický duch chval Hospodina, Halelujah.“*⁴

Zajisté není věcí psychoterapie vést klienta k jakémukoli duchovnímu cíli, objektu, k jakémukoli pojmenovatelnému vyznání (přestala by to být psychoterapie). Psychoterapie nechce a nemůže být teologií, neučí o Bohu, ba nejraději neučí vůbec. Zato může nahlédnout lidskou potřebu slavení v její členité celistvosti, spatřit plynulou souvislost mezi rytmizováním času při slavení vztahů mezi lidmi a rituálem existenciálním, který vždy znovu hledá, oslavuje a chce se ztotožnit s tím, čím člověk sebe přesahuje.

Psychoterapie může tuto potřebu zvědomovat, učinit ji jedním z předmětů svého zájmu. Současně psychoterapie sama může nabývat některých vlastností rituálu: opakováním strukturuje čas a skrze přiblížení, přijetí a zhodnocení člověka naplňuje lidský čas smyslem (klient pak ve svém nevědomí vytváří sny podle rytmu sessí a sděluje tak svou ochotu k proměně), psychoterapie provází člověka přes práh proměny a tato proměna ovlivňuje oba účastníky, jak tomu při rituálu bývá: daří-li se terapie, osobnostně získává i terapeut.

V situaci proklamované bezbožnosti jakoby duším hrozila bezprizornost. Psychoterapie o duši pečuje: nedává víru, ale rozumí její potřebě, umí kultivovat hledání, a tím i hledajícího.

Poznámky

- 1 Žalm 14,1, Bible, kralický překlad, 1613.
- 2 2. kniha Mojžišova 20,7, tamtéž.
- 3 2. kniha Mojžišova 3,14, tamtéž.
- 4 Žalm 150, tamtéž.

Tento text byl připraven pro kolokvium „Péče o duši“ kliniky Eset.

Mgr. Helena Klímová (* 1937) je psychoterapeutka a skupinová analytička.

V Německu byli odsouzeni dva pachatelé satanistické vraždy

PRVNÍ OBĚŤ ZE ŠESTNÁCTI

Tibor Brečka

Dne 31. 1. 2002 byli v Německu odsouzeni Daniel a Manuela Rudovi za hrůznou satanistickou vraždu. Ovšem spíše než o typický projev satanismu se jedná o případ, kdy satanismus měl legitimovat extrémní krutost a zvrhlost pachatelů.

Vraždě předcházely zvířecí oběti, jejichž zbytky našla policie blízko bytu dvou obviněných ve Wittenu v Rýnském údolí. Po nich sáhli pachatelé k nejvyšší oběti - lidské. Stal se jí Frank Hackert (33), kolega Daniela Ruda. Nalákali ho do bytu a usmrtili ranou kladivem. Na jeho těle se našlo 66 ran mačetou, na prsou měl vyryt pentagram a jeho krev byla odebrána do misky, z níž oba pachatelé pili. Tělo leželo pod nápisem „Když Satan žije“ (When Satan Lives).

Když policie tělo v bytě Rudových v červenci loňského roku objevila, oběť měla v krku stále zabodnut skalpel. Soudní žalobce Dieter Justinsky řekl, že nikdy neviděl něco tak krutého a mravně zkaženého. Na místě činu našla policie také imitaci lidské lebky a rakev, v níž Manuela během dne spala.

Není pochyb o zvrácenosti této vraždy. Co k takové zvrácenosti ale člověka vede? Manuela pocházela z dělnické rodiny, začala navštěvovat gymnázium, ale studia brzy zanechala. Tehdy se pokusila o sebevraždu předávkováním. Při soudním jednání vypověděla, že si ji satan vyvolil, když jí bylo 14 let. Zájem o satanismus ji a Daniela vedl k tomu, že spolu dvakrát navštívili Velkou Británii a setkali se s podobně smýšlejícími

lidmi a - jak vypověděla - s vampíry, s nimiž navštěvovali hřbitovy a zříceniny.

V Anglii Manuela také poznala Toma Lepparda (60), muže, který je považován za excentrika, protože žije v jeskyni a celé tělo má pokryto tetováním ve stylu leopardí kůže. Ten pro *Sky News* uvedl: „Řekl jsem jí: nemůžeš jen nenávidět, musíš mít něco, co bys nenáviděla. Nemůžeš nenávidět tohle nebo tamto bez toho, že bys měla patřičný důvod. Ale ona tohle nikdy nepochopila.“ Manuela Leppardovi tvrdila, že je fascinována jeho stylem života. Psala si s ním i v době, kdy čekala na trest.

V Německu Manuela spolu s jinými satanisty navštěvovala hřbitovy, kde si - podle její výpovědi - „úplně normálně popoví-

dali a vypili nějakou krev“. Jako důvod pití krve uvedla víru, že díky ní se člověk stane vampírem a dosáhne nesmrtelnosti. Krev údajně pocházela od „dárců“, kteří byli zkontaktováni pomocí internetu. Tehdy se prý také naučila, jak vysát někomu krev z krku bez prokousnutí krční arterie. Kvůli tomu si nechala vytrhnout dva zuby a nahradit je delšími, zvířecími.

Podle psychologického posudku Manuela nebyla schopna projevit ani trochu sebevědomí. Ona i Daniel trpí vážnými narcistickými poruchami osobnosti.

Na otázku o průběhu vraždy odpověděla, že její nuž začal žhnout a že slyšela rozka-

zy, aby ho zabodla oběti do srdce. Na otázku svého advokáta, kdy naposledy upsalu svou duši ďáblu, odpověděla: „Bylo to před dvěma a půl rokem, noc před svátkem Halloween“. Pseudobiblickým jazykem dodala: „Toť bylo, když jsem se ponížila a zapřísáhla jsem se sloužit pánu našemu a vůli jeho vykonávat.“ Podle její výpovědi oběť po smrtící ráně padla na kolena. Tehdy viděla, jak světlo kolem něj pohasíná. „To byl důkaz, že jeho duše opustila tento svět a zamířila do podsvětí. Pak jsme se modlili k satanovi“, uvedla Manuela.

Její pán, satan, sehrál důležitou roli i v Danielově životě. Byl tehdy prodávčem aut a Manuela se s ním seznámila na základě inzerátu, který si nechal otisknout v jednom metalovém časopise. Jeho znění bylo asi toto: „Vampír černý jak uhlí hledá princeznu temnot, která nenávidí všechno a všechny.“ Jak se zdá, našel ji.

Pár byl zatčen až po celostátním pátrání. Soudní dvůr je shledal vinnými, Manuelu odsoudil na 13 let, Daniela na 15 let a oběma nařídil navíc ústavní léčbu, aby - jak řekl předsedající soudce Arnjo Kerstingtom-broke - měla společnost jistotu, že takový čin již nespáchají. Při soudním procesu ani jeden z nich neprojevil sebemenší náznak lítosti. Naopak drsným jednáním a hrubými způsoby a chováním dávali všem přítomným jasně najevo, co si o celém soudním procesu myslí. Oba odmítli odpovědnost za tuto vraždu na základě toho, že jednali na pokyn vyšší autority.

Společnost pochopitelně vnímá tuto vraždu jako důsledek satanistického způsobu života. Symboly, které vražedný děj provázely, jsou bezpochyby satanistické a prozrazují, že motiv tohoto činu je v satanistické náboženské filosofii. Proto je třeba připomenout, že neexistuje žádný „kodex“ satanismu a že se v rámci satanismu naštěstí jedná o ojedinělý čin.

Manuela a Daniel ovšem plánovali pokračování. Na místě činu se našel také seznam budoucích obětí. Obsahoval dalších patnáct jmen. ■

Použité články

http://www.thisislondon.com/dynamic/news/story.html?in_review_id=489715&in_review_text_id=447099
http://news.bbc.co.uk/1/hi/english/world/europe/news-id_1794000/1794049.stm
http://www.guardian.co.uk/uk_news/story/0,3604,642872,00.html
http://www.guardian.co.uk/uk_news/story/0,3604,642873,00.html
http://www.guardian.co.uk/uk_news/story/0,3604,642874,00.html

Tibor Brečka (* 1981) studuje na Husitské teologické fakultě UK v Praze.

Ani v soudní síni se Daniel a Manuela Rudovi nezdrželi provokace satanistickými gesty.
Foto: Idea - Spektrum, 6/2002

I demokratické Německo má potíže s výkonem náboženské svobody u imigrujících muslimů

ISLÁM A NÁBOŽENSKÁ SVOBODA

Zuzana Froňková

V Německu žije okolo 3 miliónů muslimů a islám tu tak představuje (po křesťanství) druhé největší náboženství. V obecném povědomí platí Německo jako demokratický a nábožensky neutrální stát, kde jsou si všichni rovni a v jehož ústavě je náboženská svoboda pevně zakotvena. V tomto článku se chci zabývat několika případy, které za náboženskou svobodu v Německu staví otazník.

Muslimové nežijí v Německu odkážíva. Ve větších počtech sem začali přicházet až v šedesátých letech 20. století. Tenkrát se jednalo především o muže, kteří se zde rozhodli pracovat jako hostující pracovníci neboli gastarbeitři a kteří se po skončení pracovní smlouvy měli zase vrátit do své rodné země. K návratu ale v mnoha případech (ať už z politických, ekonomických či osobních důvodů) nedošlo. Muslimští gastarbeitři začali naopak do Německa zvát i své rodiny a vytvořili zde významnou menšinu. Prognózy ukazují, že počet muslimů bude i v příštích letech významně stoupat.

V šedesátých letech se němečtí politici na muslimy dívali především jako na zdroj pracovní síly a tématy, jako je integrační politika, se významně nezabývali. Jedním z důležitých příkladů tohoto nezájmu je fakt, že muslimští pracovníci byli ubytováni většinou ve společných ubytovnách a čtvrtích stranou ostatní společnosti a že po nich nikdo nepožadoval ani zvládnutí německé řeči.

Ani muslimové žijící v Německu nekladli zpočátku žádné zvláštní požadavky, působili spíše nenápadně a snažili se především rychle vydělat peníze, aby se mohli vrátit do své rodné země a založit si tam vlastní existenci. V momentě, kdy ale začalo být jasné, že se někteří muslimové v Německu natrvalo usídlí, začala tato minorita (i z náboženského hlediska) představovat významné politické téma. Jak se jednou vyjádřil Günther Grass: Pozvali jsme pracovníky a přišli lidé. Němečtí muslimové začali po čase cítit nejrůznější potřeby: chtěli číst noviny ve vlastní řeči, mít možnost koupit si jídlo, na které jsou zvyklí, chtěli aktivně provozovat své náboženství....

Smí být mešita vyšší než kostel?

Významnou problematickou oblastí v soužití Němců a muslimů je například stavba

mešit. Dokud se muslimové scházeli v provizorních modlitebních prostorách, jako jsou byty, garáže, opuštěné sklady na periferiích města a podobně, neměl s tím nikdo větší problém. Ke třenicím došlo, až když se muslimové v některých městech rozhodli stavět mešity s kupolí a minaretem v centru města.

Typickým příkladem je stavba mešity v Mannheimu: Na počátku devadesátých let se zde turečtí muslimové rozhodli postavit mešitu v centru města. Tato stavba ale nebyla povolena, údajně proto, že by tím byl narušen architektonický plán města.

Pro stavbu mešity byla nakonec vyhrazena městská čtvrť s nejvyšším počtem cizinců v Mannheimu - Jungbusch.

Tím ale problémy neskončily. Další potíže nastaly poté, když vyšlo najevo, že muslimové plánují stavbu minaretu, který by výškou přesahoval věž kostela v blízkosti stavby. A to se zástupcům města nelíbilo. Muslimové nakonec ustoupili a spokojili se s menším minaretem. Tímto krokem byly ale stavební plány významně narušeny: věž zmíněného kostela totiž není zvlášť vysoká, a tak se muslimským architektům nepodařilo dosáhnout ideální proporce mezi minaretem a kupolí mešity.

O další neshody v případě manheimské mešity se postarali obyvatelé Jungbusch, kteří protestovali proti její stavbě. Důvodem k tomu byla obava, že v pátek (v době muslimské modlitby) nenajdou v blízkosti mešity místo k parkování. Tento problém byl

nakonec vyřešen elegantním kompromisem: mannheimská mešita je nyní první mešitou v Německu s podzemní garáží!

Další oblast, kterou stojí za to zmínit, se týká volání muezina, muslima, který v pátek svolává (obyčejně z kopule minaretu) muslimy k modlitbě. V Mannheimu se muslimům muezina nepodařilo prosadit - sousedé nechtěli být rušeni. A tak ačkoli zvony vedlejšího kostela zvoní vesele dál, musí se mannheimský muezin spokojit pouze s voláním k modlitbě uvnitř mešity (tak, aby to venku nikdo neslyšel).

Mannheim je jen jedním z mnoha příkladů. Podobné příběhy se udály v mnoha dalších německých městech. Zajímavé je, že osudy jednotlivých mešit se často liší podle toho, jak je to či ono představenstvo města muslimské komunitě nakloněno. Zatímco tedy v Mannheimu a ve většině dalších německých měst bylo volání muezina zakázáno, v některých místech (jmenovitě Berlín, Dortmund, Oldenburg, Dillenburg a Siegen) bylo totéž volání povoleno.

Mohou si muslimky v Německu zahalit vlasy šátkem?

Další významnou otázkou, kterou se chci krátce zabývat, je nošení šátku u muslimských žen.

Německé věřící muslimky nosí šátek většinou tak, že jim zakrývá vlasy a krk (obličej zůstává odkryt). V případě šátku se v islámu jedná o prastarou zvyklost, známku cudnosti. Dokonce i v posvátné knize

Ze tří miliónů německých muslimů

vlastní jen 50 tisíc německé státní občanství. Naprostou většinu muslimů žijících v Německu tvoří tedy imigranti z nejrůznějších států. Největší skupinou jsou Turci (2,1 mil.), hojně zastoupeni jsou i muslimové z Bosny, Tunisu, Alžírsko, Maroka, Saúdské Arábie a Palestiny. Jenom část německých muslimů ale svou víru praktikuje (statistiky ovšem neexistují). Díky tureckým imigrantům je nejvíce zastoupen sunnitský islám.

Z. F.

všech muslimů, v Koránu, stojí psáno: „A řekni věřícím ženám, aby cudně klopily zrak a střežily svá pohlaví a nedávaly na odív své ozdoby... A nechť spustí závoje své na řadra svá.“ (24,31) Šátek je u muslimských žen náboženským symbolem, který se dá podle mého názoru přirovnat například k nošení křížku na krku u křesťanů. Přesto má mnoho muslimek problémy, když nosí šátek na veřejnosti. Především v oblasti školství došlo k mnoha případům, kdy bylo učitelce muslimské víry nošení šátku zakázáno. Hlavním argumentem žaloby byl fakt, že se v případě školy jedná o světonázorově neutrální místo, a tím pádem nesmí učitelka svoji víru veřejně demonstrovat.

Snahy muslimských učitelek přesvědčit soudce, že se v jejich případě nejedná o misi u žáků či studentů, nýbrž pouze o skutečnost, že se bez šátků na veřejnosti prostě stydí, nebyly úspěšné. Nezodpovězena zůstala i otázka, proč nemohou muslimky nosit šátek, když kříž na krku křesťanů normálně žádný problém nepředstavuje.

Stejně jako v případě stavby mešit je německý soudní systém i případě šátků u muslimských žen nejednotný. Ačkoli se tedy jedné muslimce ve městě Schwäbisch Gmünd roku 1997 podařilo prosadit nošení šátku ve škole, ve většině ostatních případů nebyli soudci tak shovívaví. Jedním z posledních zákazů tohoto typu je případ muslimské učitelky z Dolního Saska, které bylo zakázáno nosit šátek nejenom ve třídě, nýbrž i v kabinetě.

Rituálně čisté porážení zvířat

Islám předepisuje porážet zvířata, která nepožila omamný prostředek, jedním řezem do krku tak, že během několika vteřin úplně vykrvácí. Jen tak se totiž jedná o „halal“, rituálně čisté maso. Němečtí muslimové vznesli již před více než dvěma desetiletími požadavek porážet svá zvířata tak, jak jim to předepisuje jejich náboženství. Tento požadavek se jim ale dlouho nepodařilo prosadit - jedná se totiž o právní oříšek. Německý zákon na ochranu zvířat nedovoluje porážení zvířat bez předchozího umrtvení. Jak to ale skloubit se čtvrtým článkem Ústavy o náboženské svobodě? Na podzim 2001 se německým muslimům nakonec podařilo po dlouholetém úsilí u ústavního soudu jejich požadavky prosadit. Jediným kritickým bodem tedy zůstává otázka, jak je možné, že se židovská obec v Německu stejnému privilegiu těší už několik desetiletí.

Moc lokálních byrokratů

Témat, které se týkají muslimů a náboženské svobody, je ještě mnoho. Za krátkou zmínku ale ještě rozhodně stojí fakt, že ačkoli žáci a studenti mají podle Ústavy právo na náboženské vyučování podle své víry, na naprosté většině škol je možné si vybrat pouze mezi katolickým nebo evangelickým náboženstvím. Muslimům se jejich požadavek náboženského vyučování až na několik výjimek nepodařilo prosadit, někdy ani navzdory tomu, že v některých třídách především v západním Německu je již více než polovina žáků muslimského původu.

V posledním odstavci chci zdůraznit myšlenku, kterou v celém článku naznačuji:

Evropská unie vzývá ke zvláštní ohleduplnosti vůči muslimkám

BRUSEL 8. března - Zvláštní ohleduplnost a pomoc potřebují Evropanky, které zastávají muslimskou víru. Je nutné skoncovat se stereotypy a ignorancí, které vedou ke stigmatizování těchto žen, prohlásila dnes v Bruselu členka Evropské komise pro zaměstnanost a sociální záležitosti Anna Diamantopulová. ...

Belgičanka Candice Vancraenbroecková, která se po katolické výchově v rodině rozhodla ve 22 letech přejít na islám, řekla, že se setkává v osobním a hlavně profesionálním životě s nepřátelskými projevy. Tato agresivita se podle ní výrazně zvýšila po atentátech v USA loni 11. září. ...

Informační servis ČTK.

ačkoli se v případě Německa jedná o demokratický stát, v jehož Ústavě je náboženská svoboda jedním z nejdůležitějších článků, je její prosazení v praxi v mnoha případech problematické. K naprosté většině případů, které se náboženské svobody dotýkají, dochází na lokální úrovni, kde vedle zákonů hrají roli i mezilidské vztahy a osobní pohnutky. Právě v této oblasti se ukazuje, že Německo má v otázkách náboženské svobody před sebou ještě dlouhou cestu.

Literatura

- Svatý Korán, překlad: Ivan Hrbek, komentář: Abdullah Josuf Alli, AMS 2000.
- Drobinski, Matthias: Die falsche Antwort auf die richtige Frage, *Süddeutschen Zeitung*, 27. 6. 2001, str. 4.
- Huber-Rudolf, Barbara: Vom Gottesstaat in die Religionsfreiheit. Beobachtungen zur Reformfähigkeit der Muslime in Europa, Bonn 1995.
- Kerscher, Helmut: Verfassungsgericht muss über das Schächten urteilen, *Süddeutschen Zeitung*, 7. 11. 2001, str. 6.
- Kandel, Johannes: Ein Platz für den Islam? Muslime im säkularen Staat, in: *Die neue Gesellschaft*, Frankfurter Hefte, N.5, Mai 2001.
- Shahid, W.A.R. und van Koningsveld, P. S.: *Religious Freedom and the Position of Islam in Western Europe*, Netherlands 1995.
- Spuler-Stegemann, Ursula: *Muslime in Deutschland. Nebeneinander oder Miteinander*, Freiburg 1998.
- Wulf, Reimer: Lehrer darf nicht mit Kopftuch unterrichten, *Süddeutschen Zeitung*, 27. 6. 2001, str. 6.
- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23. Mai 1949 (Auszug), in: *Gesetze des Landes Baden-Württemberg*, München 2001.
- Religionsunterricht für muslimische Schülerinnen und Schüler. Eine Stellungnahme des Kirchenamtes der Evangelischen Kirche in Deutschland, 1999; <http://www.ekd.de/EKD>, 15. 9. 2001, Texte 2078 religionsunterricht_muslimisch_1999.html, 14. 6. 2001.
- Kopftuch im Unterricht verboten, <http://germany.indymedia.org/2002/03/17833.shtml>; 1. 5. 2002.

Zuzana Froňková (*1978) studuje na univerzitě v Heidelbergu religionistiku a evangelickou teologii.

Aktivní komunita v Olomouci znepokojuje církev i veřejnost

DĚTI JEŽÍŠOVA SRDCE

Lukáš Brzobohatý a Lukáš Štursa

Seděli jsme v kruhu pod stromy. Bylo nás 25 možná 30. Několik dětí pobíhalo kolem, o strom se opíral zarostlý a špinavý bezdomovec, opodál postávali dva nebo tři fetišci. Zraky sedících v kruhu se upínali na Něj. Všichni mlčeli, On se usmíval.

Potom promluvil tichým a podmanivým hlasem. Vyprávěl, že za vše, co máme, vděčíme Bohu. V jednom okamžiku své vyprávění přerušil, aby se zeptal: „Kdo jsem?“

Někdo odpověděl: „Ty jsi Bůh!“

Vyzval ho, aby to upřesnil.

„Jsi Syn Boží.“

Zjevně spokojen pokračoval: „Ano, já jsem Syn Boží.“ Podíval se na mne a řekl: „Může být? Věříš, že jsem syn Boží?“

Odpověděl jsem: „Ano,“ ale on hned pochopil, jak tomu rozumím - totiž ve smyslu, že všichni jsme děti Boží. Proto se zeptal: „Kdo je tady ještě Syn Boží?“ Přihlásil jsem se jenom já.

„Kdo věří, že jenom já jsem Syn Boží?“

Zvedl se les rukou. Chyběla pouze ta moje, nepřihlásil se ještě jeden fetišek a potom jeden mladý muž, který očividně procházel krizí víry ve svého vůdce. Pátral jsem po tom, jak je možné, že tito mladí a často vzdělaní lidé mohou věřit, že uprostřed nich sedí Bůh! Bylo mi to vysvětleno. Jde o jakési mystické naplnění vůdcova lidství duchem Kristovým ve smyslu biblickém: „Již ne já, ale žije ve mně Kristus“. Toto naplnění je zcela ojedinělé a tak absolutní, že jej mohou považovat za jakousi inkarnaci Kristova božství.

Kdo je „syn Boží“

Před šesti lety, když kvůli drogám ztratil zázemí, přátele a možná i naději, zažil tehdy asi sedmadvacetiletý Jan Vymětal intenzivní náboženskou zkušenost, která naprosto změnila jeho dosavadní směřování. Sám Honza charakterizuje svůj duchovní prožitek jako setkání s křesťanským Bohem. Samotný Ježíš Kristus k němu přichází, oslovuje ho, vytrhuje ho ze smrti (předávkování) a povolává ho za svého vyvoleného.

Domníváme se, že tento moment zakládá Honzovu autoritu v očích jeho stoupenců. Proměna z „fetiška“ v Ježíšova učedníka je

skutečnost, po které tolik touží a s níž se potom ve svých životech snaží identifikovat.¹ Honzův prožitek se stává legendou, od níž se odvíjejí všechna Honzova charismata a entuziasmus jeho stoupenců.

Zanedlouho po svém obrácení přijal Jan Vymětal křest v katolické církvi. Toužil po tom, aby i ostatní lidé prožívali to, co on prožívá s Bohem, a začal obracet na víru lidi kolem sebe. Pro své nadšení a misijní aktivitu byl podporován duchovními a jeho obrácení bylo považováno za zářný příklad „milosti Boží“.

Honza přivádí k víře některé mladé lidi, většinou z řad svých bývalých kamarádů a známých z podobného prostředí. Soustředí tak kolem sebe skupinu a organizuje pro ni modlitební setkání a vede je. Na civilní službě působí v azylovém zařízení v Olomouci, věnuje se charitě a vypomáhá ve farnostech. Rok po svém křtu se stihne oženit. Jeho horlivost pro Krista se zdá být neúnavná. Je skutečným „bláznem pro Krista“. Vede příkladný křesťanský život - tak příkladný, že ho mnozí již začínají vnímat s nechuťí, zvláště když kritizuje mělkost jejich vztahu s Bohem.

Řada věřících si stěžuje, že Honza v mnoha svých aktivitách nezná „zdravou“ míru. Objevuje se pochybnost, zda mladí lidé kolem Honzy nejsou fascinováni jeho charismatickou osobností více, než je zdravo. K dobré reputaci nepřispívá ani skutečnost, že Honza otevřeně kritizuje poměry v římskokatolické církvi a její představitele. Ti jsou tímto vývojem znepokojeni a snaží se mladého konvertitu umírnit. To se jim však zdaleka nedaří a duchovní otcové shledávají, že se jim působení Jana Vymětala vymklo z rukou. Z nadějného katolického konvertity se pomalu stala „nezávislá“ duchovní osobnost.

Honza objevuje spisy kontroverzní prorokyně Vassuly Rydenové,² a tím se pnutí

mezi ním a představiteli církve prohlubuje. Vytváří se atmosféra vzájemné nedůvěry. Honza nalézá ve Vassuliných spisech mocnou oporu pro svůj duchovní boj a poselství této prorokyně definuje jako novodobou výzvu Boží pro svět, závaznou pro každého křesťana. Díky poselství paní Rydenové se celá skupina btzy stává kontroverzní také věroučně. Zde se již nedá mluvit o pnutí, ale o otevřeném konfliktu s představiteli církve.

Pro katolickou církev se stává nepřijatelné Honzovo vyžadování absolutní poslušnosti jeho stoupenců ve věcech víry. Pokusy infiltrovat do skupiny mladých věřících kněze, který by převzal Honzovu roli duchovního vůdce, ztroskotaly. Honza se svými ovečkami je vykazován z kostelů a jeho činnost je v nich také oficiálně odsouzena. Skupina se v těchto konfliktech začíná profilovat a stylizuje se do role mučedníků. Je nyní pravou církví, která bude před příchodem Krista potírána a odsuzována.

Stoprocentní katolík

Návštěvníci bohoslužeb mohli v Olomouci koncem ledna roku 2001 slyšet následující oznámení: „Na dotaz některých farností o působení skupiny kolem Jana Vymětala sdělujeme: Jan Vymětal je zbožný konvertita, který je velmi aktivní v apoštolátu, ale protože staví více na spisech Vassuly Ryden než na Písmu svatém a Katechismu, protože váže mladé lidi na sebe více, než je vhodné, nemá žádné církevní schválení ani kanonické poslání. Přes některé dobré známky jeho práce jeho výsledky nejsou dobré a není možné jej doporučovat.“³

Honza je nucen obhajovat svou autoritu a zároveň vysvětlovat, jak je možné, že se církev Kristova staví proti jeho činnosti. Představitelé církve jsou jím označováni jako majitelé pravdy, kteří jí přestali rozumět. Z toho potom logicky vyplývá, že není nutné brát jejich stížnosti na činnost skupiny vážně. Na druhé straně je ale velice důležité účastnit se samotných svátostných obřadů, protože bez nich by cesta k Bohu nebyla možná. Věrnost římskokatolické tradici tedy spočívá v přijímání tradičních definic svátostí a vůbec katolické doktríny jako celku. Horší je to s praktickou stránkou věci, která zahrnuje také poslušnost autoritě církve a potažmo kněze ve věcech víry. Vztah k církvi je tedy rozporuplný. Honza označuje římskou církev za pravou, s plně zjeveným Kristovým učením, ale odumírajícími údy: „Kážou pravdu, ale sami ji nerozumějí ani ji nežijí. My jsme živá církev, vás si Kris-

tus povolal, aby doplnil stavy, vás malinké a slabé povolal, aby jste se stali největšími,“ říká v jednom své kázání.

Komunita

Z původně modlitebního společenství se v průběhu několika málo let stala komunita, která si dala název Děti Nejsvětějšího Srdce Ježíšova. Komunitní život se všemi přednostmi a úskalími poskytuje stabilitu, pocit bezpečí, upevňuje soudržnost, ulehčuje organizaci a dává šanci na materiální přežití. Dnes má komunita okolo 30 lidí a dalších více než 50 aktivních sympatizantů.

S rostoucím počtem členů dochází k diferenciaci funkcí a k hierarchizaci. Základní rozdělení je ve smyslu starší a mladší. Starší dohlíží na své mladší bratry a sestry a pe-

čují o ně. O další diferenciaci rozhoduje sám vůdce a sice podle dosaženého stupně svatosti. Ti „nejsvatější“ potom v jeho nepřítomnosti vedou modlitbu, mohou dokonce učit a rozhodují o všedních záležitostech komunity.

Největší část v komunitě tvoří lidé do 25 let, asi tři čtvrtiny jsou ženy. Významnou skupinou jsou bývalí toxikomani a bezdomovci. Někdy je velice těžké rozlišit, kteří z těchto lidí jsou v komunitě kvůli jídlu a posteli a kteří opravdu uvěřili v Honzovo mesiášství. Oddaným členům je to v podstatě jedno, protože si uvědomují, že proces resocializace těchto lidí je dlouhodobou záležitostí, a proto je mezi sebe přijímají znovu a znovu. Bůh sám rozhodne, kdy se opravdu obrátí a uvěří v Krista.

Do společné pokladny každý přispívá podle svých možností (pravděpodobně vším, co má). Dnešními zdroji příjmů jsou dary sympatizantů a příjem z vlastní stolářské dílny, v níž pracuje většina mužské části komunity. Ve smyslu Ježíšových slov o nakládání s majetkem⁴ žije komunita ze dne na den, protože - opět na základě evangelia⁵ - veškeré peníze rozdává komukoli, kdo potřebuje nebo kdo požádá, a to i evidentním příživníkům. I z tohoto přístupu můžeme vycítit, jak velká je víra oddaných členů komunity a jak hluboce touží po lásce.

Skupina intenzivně pracuje s dětmi ze sociálně huře situovaných rodin, zejména romských. Její členové se snaží těmto dětem nahradit nefungující rodinu. Pomáhají jim s učením, vyjadřují svou lásku pohlazením, objetím a přívětivým slovem. Děti se jim za to odměňují důvěrou, přátelstvím a lepšími studijními výsledky či vyrovnanějším jednáním.

Velice důležitou součástí jejich života je častá společná modlitba a pravidelná účast na svátostech církve. Společenství je pohrouženo v modlitbách asi 7-9 hodin denně. Přísně se dodržují církví předepsané postní dny. Ve středu a v pátek se pije pouze voda a jí suchý chléb. Nedostatečně se spí, asi pět hodin denně. Členové komunity tvrdí, že víc spánku nepotřebují. Pozorovatel, který s nimi stráví jenom jeden jediný den, si ale všimne, že při každé volnější chvíli usínají - při bohoslužbách, modlitbách, čtení z Vassulina proroctví apod.

Ze zásady se snaží vyhýbat potenciálnímu pokušení. Je zakázáno číst noviny, sledovat televizi a poslouchat rozhlas. Dnešní svět, který média reprezentují, je totiž zcela zkažený, a proto je třeba žít na něm a kultuře, která ho reprezentuje, nezávisle. S tím potom souvisí také zákaz navštěvování divadel, světských koncertů atd. I další zásada je spojena s vnímáním ďábelskosti okolního světa: kontakt s blízkými lidmi, zejména s členy rodiny, kteří zůstali vně skupiny, je omezen. Komunikace s nimi se nezdá omezuje jen na misijní pokusy.

Získávání nových křesťanů totiž bere celá skupina velice vážně. První krok, oslovení potenciálních „Honzíkovců“, činí členové společenství. Hlavní úkol při misií má ovšem Honza, k němuž je oslovený přiveden.

O ničem, co řekne Honza, se nepřipouští diskuse. On zná smysl a pravdu o lidské existenci. Ba co víc, on zná Boha. I kdyby jeho rozhodnutí bylo pro členy komunity nepochopitelné, bude přijato jako nejlepší

Vassula

Obálka časopisu, jehož názvem se Děti nejsvětějšího srdce Ježíšova hlásí ke zvěsti prorokyně Vassuly. Také Ježíšův portrét podle tzv. turínského plátna zařazuje Děti ke konzervativním katolickým kruhům, které považují tuto podobu za skutečnou.

Jeden den v naší rodině

„...Když jsem vzbudila ty, co spí v kuchyni, šla jsem do kapličky, kde spolu s Honzíkem - naším tátou - spí banda feťáků a bezdomovců. Leží tam na zemi na karimatkách ve spacáku nebo pod dekou. ... V pravém rohu kapličky podřimuje Mira - bezdomovec, který 40 let svého života strávil ve vězení. Když k nám přišel, neměl v sobě ani kousek něčeho jako je vděčnost nebo pokora, nic takového. Než aby se podřídil nějakému nařízení, je schopen raději tancovat, mluvit v nesrozumitelných jazycích, zpívat, ale také být agresivní. Zrovna včera uhořel Verunku za to, že po něm chtěla, ať vrátí boty, které mu nepatří. Jednou to zašlo dokonce tak daleko, že na nás vytáhl nůž. Za to všechno se s ním dělíme o svou postel. Naproti Mirovi spí děda Otmar, který je s námi vždy do té doby, než dostane důchod. Celou tu dobu slibuje, že ho odevzdá do společné kasy, z níž tady všichni žijí. Jakmile ho však dostane, zmizí, aby se po několika dnech vrátil špinavý a opilý zpět. Nikdy ho neodmítneme.

Feťáčků je tu dnes požehnaně. Dveře do našeho podkrovního bytu na Svornosti 17 jsou otevřeny dokořán. Kdo přijde, ten dostane. Těmi dveřmi denně projdou desítky lidí, kteří tady jí nebo spí, kteří nemají kam jít, které už odevšad

vyhodili, které už nikdo nechce. Takoví končí v našem domě.

Sklonila jsem se nad Honzíkem a zavolala ho jménem. Otevřel oči a usmál se na mě: „Venoušku můj, dobré ráno! A kdopak je toto?“ Usmál se na Viktoru v mém náručí. „Á, to je náš kralevic amarek Viktor.“ Když jsem viděla, že znovu usíná, začala jsem budit ostatní. Chtěla jsem mu dopřát ještě chvíli spánku. Včera se vrátil až pozdě v noci z misií v Holešově. Téměř každý večer takhle někam jezdí zvěstovat Slovo Boží. Když jsem všechny probudila, sklonoila jsem se opět nad Honzíkem. Dotkla jsem se jemně jeho tváře a tiše ho oslovila. Otevřel oči a s úsměvem řekl: „Už, už. Svoje všechny do kapličky, jo?“ ...

Jsem vždycky ráda, když po všem tom ranním shonu konečně začne modlitba. Jisté typy je však těžké dostat do kaple. Je to nad mé síly, a tak to vždy odevzdám Panně Marii. A skutečně - v průběhu dvou desátek růžence se kaple postupně zaplňuje. Vždy, když Panna Maria přijde, se vše ustálí a naše duše spočinou v pokoji. Všichni začnou ožít v rozhovoru s ní. Její přítomnost je jako náruč mámy, v němž dítě spokojeně spočívá. K modlitbě růžence se většinou přidává modlitba ranních chval a litanie. Potom nám Honzík vypráví evangelium...

Vassula. Občasník dětí Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, ročník I. (2002) číslo 1, str. 3-4.

a splněno bez okolků. Vše, co pochází od něj, je dobré.

V této absolutní a nepochybné důvěře vidíme největší nebezpečí této skupiny. Proč tomu tak je a jak se důvěra konkrétně projevuje, je otázka, která si zaslouží větší prostor, než jaký máme nyní k dispozici.

Závěr

Co říci pohledné a inteligentní dívce, která opustila rodinu, kamarády i známé, zanechala studia na vysoké škole, aby se denně modlila pět hodin růžencem, poslouchala příkazy svého vůdce a ničila své tělo nedostatečným jídlem a spánkem? Jak jí to říci, když nerozumí a nechce rozumět?

Jste s nimi chvíli a ptáte se, proč nejste také obdarováni vírou, fascinováni Honzovým kázáním a zasaženi láskou. Vnímáte, jak jste jiní než členové komunity. Brání vám rozum, rodina, sociální role. Jim rozum připadá nedůležitý, postupně rezignovali na své původní sociální role, vyvázali se ze všech dřívějších osobních vztahů, vzdali se světa, aby se plně odevzdali.

Když odvrhneme brýle mámení, spatříme podobně jako poutník z Komenského „Labyrintu“ dezorientované a zraněné lidi, hnane životem tak dlouho, dokud nespočinuli v Honzově náručí. Kvůli tomuto pohledu ale nemusíme vylučovat nadpřirozené působení na život členů komunity Děti Nejvyššího Srdce Ježíšova. O něm konec konců nejsme schopni nic objektivně vypovědět.

Poznámky

- 1 Naproti tomu kritici spojují Honzovu konverzi s „chorobnými“ duševními stavy (halucinace, bludy, atd.), které mohly být vyvolány psychoaktivními látkami nebo naopak abstinenci příznaky. Tuto interpretaci považujeme za možnou, z hlediska psychiatrie snad i odůvodněnou, z našeho pohledu ovšem redukcující.
- 2 Poselství Vassuly Ryden (viz Dingir 4/2001, str. 10-11) je druhým doktrinárním pilířem skupiny. Vassula podobně jako Honza tvrdí, že je v přímém spojení s Kristem. On jí předává poselství, která Vassula zapisuje. Tato poselství sehrála zásadní roli v Honzově konverzi a členové skupiny kolem něho je považují za autentické slovo Kristovo. Devět svazků poselství v češtině vydalo nakladatelství Matice cyrilometodějské, Olomouc. Církev římskokatolická odmítla Boží inspiraci Vassulina poselství v prohlášení Svaté kongregace pro víru z roku 1996.
- 3 Acta curie archiepiscopalis olomucensis 2001/01, str. 3.
- 4 „Neukládejte si poklady na zemi... Nemějte starost o svůj život, co budete jíst, ani o tělo, co budete mít na sebe. ...“ - Evangelium podle Matouše 6,19-34, Bible, český ekumenický překlad, Praha 1985.
- 5 „Kdo tě prosí, tomu dej, ...“ Evangelium podle Matouše 5,42, tamtéž.

Lukáš Štursa (*1979) a **Lukáš Brzobohatý** (*1979) jsou studenti IV. ročníku Husitské teologické fakulty UK oborů husitská teologie, religionistika a psychosociální vědy, a dobrovolní pracovníky PONS (Poradny o náboženských sektách) při HTF UK.

Jedna ze skupin charismatických křesťanů se drží stranou

MODRÝ KŘÍŽ

Zdeněk Vojtišek

Jedním ze zřejmých znaků křesťanského charismatického hnutí¹ u nás je to, že jeho jednotlivé součásti - církve, nezávislé sbory i skupiny působící v rámci necharismatických církví - si jsou navzájem blízké. Na jedné konferenci se tak může setkat třeba katolický charismatik se členem nezávislého sboru Mana. V dobrovolné, ale zato naprosté izolaci zůstává jen jedno poměrně velké charismatické společenství. Nedává o sobě vědět na veřejnosti,² je uzavřené a téměř „necharismaticky“ zahleděné do sebe. Nese romantický název: Modrý kříž.

V křesťanském světě je jako „Modrý kříž“ ovšem známo nikoli charismatické, ale protialkoholní společenství. Jeho zakladatelem je farář Louis-Lucien Rochat, který spolu s dalšími 27 křesťany vytvořil roku 1877 první spolek Modrého kříže. Ze švýcarské Ženevy se hnutí těch, kdo podepsali abstinenci závazek, rozšířilo do dalších zemí. Již roku 1890 proto vznikla organizace, která dnes pod názvem Mezinárodní svaz Modrého kříže sdružuje členské národní svazy v téměř padesáti zemích. Spolky Modrého kříže jsou motivovány touhou zachraňovat lidi od alkoholu podobně, jako známější Červený kříž zachraňuje jejich holé životy.³

První dějství

Na Slovensko se hnutí dostalo roku 1896 z Maďarska díky tajemníku budapešťského spolku Modrého kříže Jánovi Chorvátovi (1869-1941).⁴ Myšlenka protialkoholní, duchovní i sociální aktivity se rychle ujala na chudém a alkoholem těžce zkoušeném moravsko-slovenském pomezí a získala nadšené propagátorky v sestrách Márii (1858-1924) a Kristině (1960-1936) Royových. Díky nim se pro české i slovenské spolky stala centrem Stará Turá. „Abstinenci a dobročinný spolek Modrý kříž“, založený roku 1897, tam provozoval sirotčinec, „Domov bielych hláv“ i nemocnici a v širokém okolí si pochvalnou pozornost zasloužily jeho obětavé dobrovolné diakonky.

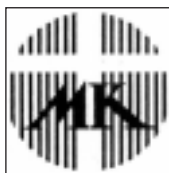
Ale vztah spolků Modrého kříže a jejich okolí nebyl zcela jednoduchý. Úderné misijní úsilí, široká sociální práce ve skrovných podmínkách, poněkud přehlížený vztah k lidové zbožnosti i obětavé nadšenectví charakterizovaly spolky Modrého kříže

v začátcích všude v Evropě a byly příčinou podezírání a opovržení i na Slovensku a Moravě. Členové spolků provokovali své okolí někdy až okatým odmítáním nejenom alkoholu, ale i tabáku a tance a dalšími asketickými zásadami.⁵

Také modlitební setkání v rodinách a společné biblické studium, vedené laiky, bylo evangelické církvi, k níž většina slovenských modrokřížanů patřila, podezřelé. Způsobem zbožnosti měli tito lidé jistě nejblíže k české Svobodné církvi reformované,⁶ která konala také na Slovensku svou misii a s tamními spolky Modrého kříže spolupracovala. Po vydání nového církevního zákona v roce 1949, který nedovoloval činnost náboženských spolků, se někteří členové Modrého kříže k této církvi⁷ připojili, většina jich ale zůstala evangelíky. Modrý kříž byl komunistickými úřady roku 1952 v Československu zlikvidován, živá vzpomínka na rozsáhlou sociální a misijní práci ho ovšem o mnoho desetiletí přežila.

Druhé dějství

Již někdy koncem 60. let začaly přes železnou oponu pronikat na Slovensko myšlenky křesťanské charismatické obnovy. Jejich stoupenci se ocitali v podezření z neloajality jak ze strany státu, tak ze strany svých církví. Tak se časem tvořily hloučky politických i církevních „disidentů“ - v baptistické církvi kolem Júlia Kremského, v evangelické kolem dr. Treščianské a v Církvi bratské kolem Dušana Rojka. Z těchto kruhů pocházela většina těch, kdo brzy po sametové revoluci, v dubnu 1990, vytvořili z dříve neoficiálních společenství „Vnútromisijné a aliančné hnutie Modrý kříž“.

Ve vedení aliance stannul Dušan Rojko, ale rozhodující slovo od začátku patřilo kazatelce a prorokyni, bratislavské dětské lékařce maďarského původu Gyorgyi Treščianské, nazývané všeobecně „teta Ďordika“. Hnutí nechtělo být novou církví, ale pouhým „obecnstvím“ podobně, jako byly kdysi spolky Modrého kříže. Fakticky se ale církví stalo - vysluhovááním svátostí (křtu a večeře Páně) a čím dál tím zřetelnější výzvou, aby jeho přívrženci „opustili Babylón“ své dřívější církevní příslušnosti. A tak s původním Modrým křížem zůstal společný jenom název. Dnešní členové se narozdíl od starého Modrého kříže k abstinenci nezavazují.

Na začátku 90. let obecnství rychle rostlo o křesťany, nespokojené se zbožností ve svých církvích, kterou považovali za formální. Jakoby se trochu obrátila situace z 50. let, protože nejvíce jich přicházelo z Církve bratrské. Jiní se připojili z baptistické, evangelické či letniční církve nebo z nekřesťanského prostředí. Do Modrého kříže je vedla touha po hlubším duchovním životě a vřelých vztazích. Statek Rojkových v Lieskově u Staré Turé zájmu brzy nestačí. Vznikají obecnství Modrého kříže na jiných místech Slovenska a hnutí se šíří i za české hranice, kde se k němu připojují i některé dosud samostatné skupiny křesťanů (Náchod, resp. Police nad Metují).

Modrý kříž charakterizuje ho důraz na vážnost a opravdovost vnitřního duchovního života. V centru modliteb, kázání, prorockví i osobní zbožnosti je bázeň před Bohem. Laťka duchovního života je nastavena tak vysoko, že nutně přicházejí pocity nedostatečnosti a viny. Jednotlivci jsou vedeni k tomu, aby se detailně zaobírali nejposlednějšími záhyby své duše a zkoumali své možné poklesky. Praxe veřejného vyznávání hříchů, při níž nejsou výjimkou ani intimní zpovědi před desítkami a stovkami

posluchačů, vyvolává u některých příslušníků stavy úzkosti. „Naše zbožnost měla tmavý nátěr,“ reflektuje dnes tento rys jeden z bývalých členů, i když si vzpomíná i na radost, která se projevovala především v písních o spasení, odpuštění či důvěře v Boha.⁸

Věřouka Modrého kříže v ničem nepřesahuje probuzenecký (evangelikální) proud protestantského křesťanstva. Za podmínku spasení se považuje obrácení, spojené s generální zpovědí, od něhož se odlišuje následné znovuzrození jako vědomé rozhodnutí pro víru v Ježíše. Po těchto aktech má být křesťan naplněn svatým Duchem, což se projeví darem (charismatem) modlitby nesrozumitelnou řečí (glosolálií). Každodenní život je veden tzv. „živým slovem“, pasáží z Bible, která je vyložena alegoricky tak, aby je bylo možné aplikovat do konkrétních denních situací. Stejně jako v dalších skupinách charismatického hnutí je i v Modrém kříži dán důraz na prorockví, glosolálii i na biblické „vyučování“.

Nejvíce ceněno je vyučování „tety Ďordiky“. Její pozici ve skupině Modrého kříže dobře ilustruje příhoda z první poloviny 90. let, v níž hrálo hlavní roli její prorockví o datu vlastní smrti. „My jsme se intenzivně modlili za to, aby nám byla ponechána,“ vzpomíná jedna z bývalých příslušnic hnutí, „protože jsme si neuměli představit pokračování Modrého kříže bez ní.“ Právě těmto modlitbám pak byla přisouzena zásluha na tom, že teta Ďordika nezemřela.⁹

Plné nasazení nejen do modliteb, ale i do častých a obvykle velmi dlouhých společných setkání je základem dalšího charakteristického rysu sborů Modrého kříže. Je jím tzv. „obecnský duch“. Tímto pojmem je vyjádřen mimořádný pocit sounáležitosti, otevřenosti a jednoty, který modrokřížané prožívají. Nasměrování na Slovensko a vědomí duchovní jednoty mezi Čechy a Slovákou je patrné v tom, že i v českých zemích jsou běžně používána slovenská slova a na-

podobován způsob řeči tety Ďordiky, Dušana Rojka a dalších představitelů.

Obecnský duch je považován za vyšší hodnotu než svazky s „nevěřícími“ lidmi, což jsou v podstatě všichni mimo Modrý kříž. To samozřejmě vede k oslabení vztahů členů Modrého kříže k příbuzným a známým a bohužel i k rozpadům manželství. Citově bohaté prostředí sborů Modrého kříže je totiž atraktivnější pro ženy než pro muže, kteří proto často zůstávají vně. Vzhledem k tomu, že setkání Modrého kříže nejsou veřejná, hradba mezi manželskými partnery rychle roste.

Obecnský duch jako známka života skutečného křesťanského společenství je také jedním z důvodů elitářství a zdrcující kritiky, kterou členové Modrého kříže stíhají příslušníky církve, a dokonce i jiných skupin charismatického hnutí. Spolupráce s jinými křesťany se zatím neobjevila a ani věroučně blízcí křesťané nemají dovolen vstup do shromáždění Modrého kříže. Zákaz navštívit společná setkání platí i pro odpadlíky.

V České republice vykristalizovala v průběhu 90. let tři hlavní centra Modrého kříže: v Opavě, v Praze - Horních Počernicích a v Náchodě. Připočítáme-li slovenské sbory, můžeme odhadnout počet členů sborů Modrého kříže v současné době snad až na jeden tisíc. V rámci této skupiny působí dětská organizace Lúč a vychází i dětský časopis. Mezi charismatickými skupinami u nás se tedy jedná bezpochyby o jednu z největších. ■

Prameny

- Fazekaš, L., Modrý kříž, *Bratrský pozdrav*, 3/1993.
Naše korene. Vznik a vývoj prebudenického hnutia na Slovensku, Nádej, Bratislava 1994.
Prečo spíš?, Modrý kříž, 1991.
Tajemství duchovního obnovení, vydáno pro vnitřní potřebu MK, bez datace.

Poznámky

- Charismatické hnutí působí jako hnutí obnovy křesťanství od konce 50. let 20. století. Spolu s letničním hnutím sdílí přesvědčení o tom, že pro život křesťana je nezbytný „křest Duchem“, který se projevuje schopností modlitby v neznámých jazycích (glosolálii).
- Nejsou známy žádné letáky, internetové stránky ani jiné formy sebedopředení.
- <http://www.blaues-kreuz.de>, download 11. 4. 2002.
- Sto let ve službě evangelia (1880-1980). Jubilejní sborník Církve bratrské*, Církev bratrská, Praha 1980, str. 194.
- Michalová J., Michoněk P., Interview s Bobou Čícelovou a starkou Čícelovou, *Listy z kaplnky*, 1998, str. 3.
- Pozdější jméno: Jednota českobratrská, dnes: Církev bratrská, resp. Církev bratrská.
- Tedy již zvané Jednota českobratrská.
- Rozhovor 15. 9. 2001.
- Rozhovor 11. 8. 2001.

PhDr. Zdeněk Vojtíšek (*1963) je odborným asistentem na katedře psychosociálních věd Husitské teologické fakulty UK, mluvčím Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů a šéfredaktorem Dingiru.

PREČO SPÍŠ

?

Prečo spíš?

... V istom veriacom mužovi Pán vzbudil túžbu po očistení a po hlbšom duchovnom živote. Mnohé noci preplakal a prosil o očistenie myšlienok, rečí i skutkov. V jedno nedeľné odpoľudnie sa odovzdane modlil s bratmi, aby ho Pán naplnil svojím Duchom. Svätý Duch zostúpil na neho a on začal prorokovať. Keď chválil Pána, začal hovoriť v jazykoch. Boj sa týmto dňom neskončil. Pán v ňom ďalej konal očisťujúcu prácu. Brat získal veľa pozhnaní a aj Pán mnohých obnovil cez jeho službu.

Veriaci, ktorí prežili naplnenie Svätým Duchom, majú istotu. Tak, ako poznajú časový údaj svojho obrátenia, práve tak vedia, kedy ich naplnil Svätý Duch. Nehovoria o tom neisto, alebo všeobecne. ...

Prečo spíš?, Modrý kříž, 1991, str. 36.

Žena, která zklamaným lidem pomohla vytvořit světovou církev

PROROKYNĚ E. G. W.

Aleš Franc

Jedna z největších vln amerického křesťanství 19. století, tzv. adventní hnutí, se po velkém zklamání z neuskutečněného Kristova příchodu z roku 1844 prakticky rozplynula. V důsledku této vlny ale vznikla velká a celosvětově působící adventistická církev. Stalo se tak zejména zásluhou proroctví Ellen G. Whiteové (1827-1915).

Pionýrem adventního hnutí byl americký farmář **William Miller** (1782 - 1849), který po studiu Bible došel k závěru, že se Kristus v roce 1844 viditelně vrátí na zem. Odezvou na jeho kázání vzniklo hnutí, které se skládalo z mnoha kazatelů z řad různých církví.¹ Millerité se ostře obraceli proti stávajícím církvím, které považovali za „nevěstku z knihy Zjevení“ a falešné náboženství. Proto vyzývali křesťany, aby své církve opustili a připojili se k nim.²

Nejvlivnějším představitelem, navazujícím na Millera, byla **Ellen G. Harmonová**, provdaná **Whiteová**. Byla uznávána jako prorokyně a vlastník „ducha proroctví“, kterým se má vyznačovat církev poslední doby. Nespočet vidění a proroctví, která během svého života vynesla, pak sloužilo jako věroučný, inspirovaný základ pozdější adventistické církve. Po spojení několika frakcí, které po roce 1844 z adventního hnutí zbyly, se zrodila Církev adventistů sedmého dne. Její oficiální název byl přijat na konferenci v Battle Creek roku 1860.³

Dětství a služba Ellen Gould Whiteové

Narodila se 23. 11. 1827 ve státě Maine. Jako devítiletá utrpěla úraz hlavy, když byla zasažena kamenem od své spolužačky. Po třítýdenním bezvědomí nebyla již schopna dokončit školní docházku.

V jejích dvanácti letech navštívil město William Miller. Ellen byla jeho poselstvím tak zaujata, že po kázání žádala přímluvnou modlitbu.⁴ V roce 1843 pak celá její rodina opustila metodistickou církev. V sedmnácti letech se setkala se svou přítelkyní Elizabeth Hainesovou a u ní doma obdržela své první zjevení.⁵ Viděla úzkou stezku, po níž adventní lid putuje do nebeského Jeruzaléma a vchází perlovými branami, a bylo jí potvrzeno datum druhého Kristova příchodu.

Poté našla zázemí v malé milleristické skupině, v níž byla uznána za prorokyni. V roce 1847 spatřila ve snu zářít čtvrté přikázání, které ospravedlnilo myšlenku svěcení soboty. Podle současných adventistických teologů „obdržela inspirované rady pro lid poslední doby“.⁶ Na příkaz anděla měla svá zjevení zaznamenat, avšak kvůli následkům zranění toho nebyla schopna. Když se na opakované naléhání rozhodla uposlechnout, schopnost psát se jí vrátila.⁷

Koncem roku 1846 se Ellen provdala za adventního kazatele Jamese Whitea. Za dva roky se s manželem zúčastnili konference adventistů zachovávajících sobotu. Na tomto shromáždění v Rocky Hill byly ustaveny hlavní body, které adventisté sedmého dne zastávají dodnes.⁸ V roce 1858 Whiteová zveřejnila své nejdůležitější vidění. Spatřila v něm „pád Lucifera“, viděla, jak došlo ke stvoření světa, prvních lidí a uslyšela „skutečný“ Boží plán spásy. Byla svědkem zkušenosti patriarchů a proroků i narození Ježíše Krista a viděla jeho působení i ukřižování. Viděla Luthera, jak na kostel ve Wittembergu přibíjí své reformační teze, a byla svědkem budoucího Kristova příchodu. Prošla celým milleniem a spatřila novou zemi.⁹ Tak vznikala díla jako „Velký spor“ a z něho vzešlé „Vítězství lásky Boží“ a „Duch proroctví“.

V roce 1885 přijíždí do katedrály v Zürichu, kde kázával Zwingli. Zde prý mohla sloužit jako průvodkyně, neboť historická místa Evropy důvěrně znala ze svých vidění. Ve Švýcarsku také začala psát rozšířené vydání „Velkého sporu“. Stále znovu cítila, že své učení musí ještě více rozšířit, a tak v roce 1890 vydává dílo „Patriarchové a proroci“.

V roce 1892 odjíždí do Austrálie, kde se devět let pilně věnuje psaní a misijní čin-

Ellen Harmonová asi pětadvacetiletá.
Foto: internet, www.bible.ca

nosti. Tak vznikají knihy jako „Myšlenky z hory blahoslavenství“, „Kristova podobnost“ a „Touhy věků“. V roce 1900 cestuje do USA, kde v posledních patnácti letech svého života píše dvě další z mnoha význačných knih, a to „Skutky apoštolů“ a „Proroci a králové“. V roce 1915, ve věku 87 let, uklouzla a zlomila si klíční kost. Pět měsíců musela ležet na lůžku, ze kterého již nevstala.

Od roku 1844 měla údajně více než dva tisíce vidění a sama sebe považovala za „posla Páně“. Její dílo zahrnuje tisíce biblických textů, více než 80 knih, 200 traktátů a 4 600 článků a brožur. Kázání, deníky a svědectví tvoří dohromady šedesát tisíc stran rukopisného materiálu. Její populární kniha „Cesta ke Kristu“ byla přeložena do 135 jazyků a prodalo se jí přes padesát miliónů výtisků. Svě spisy označovala za „menší světlo“ a Bibli za „větší světlo“.¹⁰ Její písemnosti jsou uloženy v suterénu budovy Generální konference ve Washingtonu, pod ochranou „Výboru na ochranu a vydávání spisů E. G. Whiteové“. Z těchto materiálů se dodnes sestavují knihy. Např. publikace „Poselství mládeži“ nebo „Evangelizace“ vznikly kompilací různých článků a spisů, které sepsala za svého života.¹¹

Je ovšem nutno dodat, že celé pasáže jejích knih, a to mnohdy slovo od slova, zveřejnili několik let před ní již jiní autoři, mezi nimi např. i zakladatel mormonismu Joseph Smith.¹²

Prorok poslední doby

Adventisté naznačují, že působení Whiteové je srovnatelné se službou Jana Křtitele.¹³ Jiní badatelé však poukazují na to, že studiem díla Whiteové můžeme dojít k určitým nesrovnalostem. Např. „v rukopise DF-97-C Whiteová napsala, že všechny děti

narozené v tomto století jsou ovládány Satanem, protože ten je na zemi vládcem. V edici 18-47 uvedla svou vizi, že viděla Abraháma, Izáka a Jákoba v nebi..., což protřečí jedné z doktrín adventistické církve,¹⁴ a patrně proto byla tato pasáž později vynechána. V šestém svazku u č. 4 z roku 1871 uvedla, že nošení paruk člověka vede ke zbláznění, protože pod parukou se akumuluje teplo, které působí na zvířecí orgány v našem mozku. Na jiném místě tvrdí, že planeta Saturn je obydlena bytostmi, které se liší od lidí.¹⁵

Za zmínku rovněž stojí popis stavu, ve kterém získávala svá duchovní poselství. Vyplývá z něho, že během svého transu nepotřebovala až několik desítek minut přísun kyslíku (viz rámeček).

Avšak obsah vidění i způsob, kterým svá poselství získávala, nepůsobil jen obdiv, ale i odpor. L. White proto popisuje památnou událost z roku 1845, kdy prorocké promluvy byli účastni dva skeptici, kteří zpochybňovali božskou inspiraci tohoto stavu. Whiteové přívrženci proto položili na hlavu prorokyně Bibli, a ta začala, aniž by nahlédla do textu, ukazovat prstem verše, které s odvráceným pohledem hlasitě citovala. Když si jeden muž přistavil židli, aby text zkontroloval, konstatoval, že citovaný text souhlasí s textem psaným. Tento projev se stal potvrzením toho, že její promluvy měly božskou inspiraci.¹⁶

Couperus¹⁷ však naznačuje, že příčina stavů Ellen Whiteové mohla být i jiná. Byly to, dle jeho závěrů, záchvaty temporální epilepsie, do kterých upadala a ve kterých přijímala své vize. V závěru své práce, v níž podrobně srovnává stavy Ellen Whiteové s citáty a komentáři některých neurofyziologů, vyplývá následující:

Při prorokování nedýchala

„Nedývala se netečně, ale spíš jako by pozorovala nějaké dění. Jakákoliv snaha upoutat její pozornost selhala, protože naprosto nevnímala své okolí, a vůbec si nebyla vědoma toho, co se kolem ní dělo. Na zkoušku přinesli zrcátka a podrželi ho těsně u její tváře. Zrcadlo se vůbec neorosilo. Potom přinesli svíčku a opět ji přinesli k jejímu nosu a ústům, ale plamen se ani nepohnul. Občas přirozeným hlasem mluvila o tom, co jí bylo ukázáno ve vidění, ale při tom vůbec nedýchala. Chodila po místnosti, dělala jemná gesta a v krátkých zvoláních mluvila o tom, co ve vidění viděla. Přestože naprosto nevnímala své okolí, při tom, jak se ladně pohybovala po místnosti, neklopýtla, ani do něčeho nenarazila. Dvě hodiny měla Ellen Whiteová vidění, za dvě hodiny se ani jednou nenadechla. Pak, když vidění skončilo, hluboce se nadechla a naplnila své prázdné plíce. Brzy zase přirozeně dýchala a začala vnímat své okolí. V tomto vidění jí byly ukázány hlavní události velkého sporu od počátku až k jeho závěru. Připadalo jí to, jako kdyby byla přímo svědkem oněch událostí v době, kdy se odehrávaly.“

L. White, Život a dílo Ellen G. Whiteové, *Review and Herald*, Washington, 1973, str. 14-17

1. V dětství byla Ellen psychicky i fyzicky zdravou dívkou až do věku devíti let, kdy byla poraněna kamenem v nosní části tváře a byla po 3 týdny v bezvědomí. Došlo u ní k rozsáhlému mozkovému poranění, jehož následkem si nebyla schopna na svoji nehodu vzpomenout. Typ a umístění jejího poranění a dlouhodobé bezvědomí spojené se ztrátou paměti mohly způsobovat epileptické záchvaty.

2. Její sny a vize začaly ve věku patnácti let (šest let po nehodě) a pokračovaly během celého života. Když se tyto zkušenosti porovnají se záchvaty temporální epilepsie, nalezneme zde typické příznaky komplexních záchvatů.

3. Její chování bylo srovnáno se třemi temporálními epileptiky a bylo nalezeno jako shodné. Byl diskutován i obrovský Ellenin výkon v množství napsaných spisů, kterému se málokdo vyrovná. Ellen měla zvyk půjčovat si volně pasáže jiných autorů bez udání zdroje, což je vysvětlitelné její hypergrafií a také částečným vzděláním; dokončila pouze třetí třídu, a vypůjčování pasáží jí umožnilo zahrnovat myšlenky, které by sama formulovat nedovedla. Ačkoliv prohlašovala, že nevěděla o tom, že u literárních citací by měly být uvedeny zdroje, v některých svých dřívějších pracích citáty těch, z nich si vypůjčovala, velmi podrobně uváděla. To je jasné vidět v případě J. N. Andrewse, od něhož čerpala již velmi brzy.

4. Dalším epileptickým syndromem Ellen, který je dodnes viditelný v jejích spisech a který byl pozorován i v její řeči, je tendence držet se slova, výrazu nebo myšlenky a neustále ji opakovat. Nejvíce je to zjevné tam, kde dochází k opakování jediného slova, např. ve větě, která je přičítána Kristu: „Má krev, Otče, má krev, má krev“,

nebo když je anděl přinucen říci, „nikdy, nikdy, nikdy“ nebo kde ona sama říká „psát, psát, psát, psát“ nebo „Temnota! Temnota! Samá temnota! Taková temnota!“ A jinde, „ryzí, ryzí, ryzí, Bůh je ryzí“. Toto opakování je obsaženo téměř ve všech raných spisech Whiteové a také se objevuje v psaných textech jiných osob, trpících temporální epilepsií. Jak se ukázalo, editace pozdějších spisů tato opakování většinou odstranila. Nejnapadnější bylo její používání spojení „viděla jsem“ - na některých místech začínala tímto úvodem každá věta.

5. Její spisy a řeč měly i jiné charakteristiky, které jsou běžné u této formy epilepsie, jako absence nadsázky, nestřízlivost, podezřavost k motivům druhých, těžkopádnost, hypermoralismus a hyperetičnost. Její spisy zahrnují dlouhé popisy chyb a nedostatků jiných a reinterpretace slov a činů členů církve, doprovobené jejich zavržením. Ruku v ruce s tím kladla velký význam své vlastní práci a popisu strašných následků plynoucích z ignorování její rady. Její hyperetické požadavky zahrnovaly zákazy dětem hrát si v sobotu, nošení jistých druhů oděvu a odsouzení tenisu, košíkové, kriketu a jízdy na bicyklu. Takové charakteristiky jejího myšlení a mínění lze pravděpodobně přičíst následkům z jejího zranění.

Ellen Whiteová a adventismus

Ellen Whiteová se v adventismu osvědčila nejen jako prorokyně, ale i jako schopný organizátor a církevní stratég. Rozpoznala, že hnutí je třeba dát církevní strukturu a přinést tak církvi řád, jaký podle ní panoval za dob Kristových.¹⁸ Tak se adventisté přes svůj odpor proti organizovanému křesťanství sami stali etablovanou církví. Ve snaze přinést ostatním křesťanům pravdu o nezbytnosti svěcení soboty byla zpočátku jejich misie zaměřena pouze do řad těchto „padlých církví“. Dnes se misie koná i směrem k sekulární společnosti.

Vliv učení Ellen Whiteové je v církvi dodnes zásadní. Adventisté věří, že spisy Whiteové jsou „darem prorocství“, podle něhož se v posledních časech rozpozná pravá církev.¹⁹ Whiteová je zde pojata jako „lodivod“, který – skrze dar prorocství - povede loď církve ostatků a bez jehož hlasu není možné dorazit k cíli.²⁰ Přijetí tohoto „daru prorocství“ má vést církev k jednotě víry a poznání.²¹ Jak proto uvádějí adventističtí teologové: „Dar prorocství se projevil ve službě Ellen G. Whiteové, která patřila mezi zakladatele Církve adventistů sedmého dne“.²²

Víra v tento „dar proroctví“ je proto pro každého adventistu povinností. Před křtem se každý z nich písemně zavazuje nejen světit sobotu, abstinovat a platit desátky, ale také prohlašuje: „...věřím, že dar proroctví je jedním z charakteristických znaků církve ostatků.“²³

Poznámky a literatura

- 1 VADEMAN, G. E., *Co se mi líbí na*, Advent-Orion, Praha, 1993, str. 95-97.
- 2 FOLKENBERG, S. R., *Stále věříme*, Advent-Orion, Praha, 1995, str. 112.
- 3 Tamtéž, str. 113.
- 4 DANIELLS, A. G., *Trvalý dar proroctví*, samizdat, Jen pro vnitřní potřebu církve, nedatováno, str. 163.
- 5 FOLKENBERG, *Stále věříme*, str. 99.
- 6 *Adventisté sedmého dne věří...*, Advent-Orion, Praha, 1996, str. 271.
- 7 WHITE, L. A., *Život a dílo Ellen G. Whiteové*, *Review and Herald*, Washington D. C., 1973, str. 9.
- 8 Tamtéž, str. 12.
- 9 Tamtéž, str. 15-17.
- 10 *Adventisté ...*, str. 271-276.
- 11 WHITE, *Život...*, str. 56-57.
- 12 Whiteová přebírala celé pasáže od autorů jako William Hanna, John Harris, Daniel March, William Foy a další. Dílo Whitové „Patriarchové a proroci“ se člení do kapitol s téměř stejnými názvy, jaké má Adersheimova biblická historie. Článek na adrese <http://www.ellenwhite.org/egw4.htm> uvádí, že 80% svého díla Whiteová převzala.
- 13 „*Bůh vzbudil dalšího proroka, tak jako to učinil před prvním příchodem Mesiáše – proroka, který by připravil lidi na Kristův návrat, proroka, jenž nenapsal jediné slovo Bible. Proroka, který by mohl být ženou, které by světlil stejně velké poslání a poselství, jaké měl Jan Křtitel...*“ – NELSON D., *NET 98*, 27 přednášek vydaných tiskem, přednáška 23, CASD, 1998, str. 4.
- 14 BARTOŠ, P., *Církev adventistů sedmého dne*, HCJB World Radio, vlastní vydání, nedatováno
- 15 Tamtéž.
- 16 WHITE, *Život...*, str. 32-33.
- 17 Couperus, M., in: HACKLEMAN D., *The Significance of Ellen White's Head Injury*, An Editorial Introduction, *Adventist Currents*, 6/1985.
- 18 WHITE, L., *Ako nás Pán viedol*, Ústredie cirkvi adventistov s. d. v Prahe, 1985, str. 6.
- 19 *Adventisté ...*, str. 268.
- 20 Tamtéž, str. 269.
- 21 Tamtéž, str. 266.
- 22 Tamtéž, str. 271.
- 23 Křestní slib Církve adventistů sedmého dne.

Aleš Franc (*1968), vystudoval farmaceutickou fakultu a pracuje jako výzkumný pracovník. Je spoluautorem několika publikací zabývajících se alternativní medicínou a popisem radikálních proudů v rámci letničního a charismatického hnutí.

Schéma člověka a jeho čaker

Podle indického esoterního učení probíhá v ose lidského těla *sušumná*, nejdůležitější kanál životodárné energie - *prány*. Na ní je umístěno šest energetických center - *čaker*. Stvořitelská síla *kundalini* je umístěna ve spodní z nich a má být jógickou praxí probuzena a vyvedena do nejvyšší čakry, umístěné nad temenem hlavy. Tím jógin dosahuje spojení s božstvím.

Šrí Matádží Nirmála Déví (*1923) učí, že význačné duchovní osobnosti (např. Buddha či Ježíš) byly schopny otevřít *čakry* i na „kolektivní úrovni“, a umožnit tak snadný přístup do určité duchovní oblasti všem lidem. Ona sama údajně otevřela nejvyšší - *sahasrára* - čakru na kolektivní úrovni roku 1970. Od té doby je dosažení cíle jógy snadné. Slouží k tomu sahadža (= snadná, přirozená) jóga.

Zdeněk Vojtišek

Sahadža jóginí naslouchají životním radám své duchovní Matky

BOŽSKÁ MATKA A ČISTÉ VZTAHY

Karin Petráňová

Sahadža jóga (tzv. přirozená jóga)¹ vznikla v roce 1970, kdy její zakladatelka Šrí Matádží Nirmála Déví údajně otevřela sahasrára čakru na kolektivní úrovni. Zprostředkovala tak mnoha lidem rychlou seberealizaci (osvícení), o které jinak usilují jóginí několik let. Seberealizace má stoupencům sahadža jógy přinést obnovení energetické rovnováhy v čakrách, tím upevnit zdraví, odstranit nemoci a pochopit pravý smysl života.

Matka a její poselství

Šrí Matádží navazuje na jednu část z indické náboženské tradice, která předpokládá existenci všepromikající síly božské lásky, obsažené ve všem. Je to subtilní energie, která koná všechnu živou práci a kterou není možné vnímat na úrovni lidského vědomí. Tato energie (tzv. hadí síla) se nazývá *kundalini* a lidé ji mají uloženu v křížové kosti. Když je kundalini probuzena, její vlákna stoupají všemi energetickými centry - čakrami - a spojují lidskou bytost s božským zdrojem této všepromikající energie. Když *kundalini* stoupá, probouzí a očisťuje jednotlivé čakry.

Čakry jsou energetická centra v lidském těle, která podle této tradice ovlivňují činnost jednotlivých orgánů. Probuzením *kundalini* a postupným pročištěním čaker člověk může - podle tohoto systému - dokonale uzdravit své tělo. Je známo, že fyzické zdraví je do jisté míry odrazem šťastného a zdravého ducha, ale zdravotní význam čaker je v sahadža józe někdy až přeháněn. Stačí, aby si člověk rozbil koleno, a hned se od některých pohotových jóginů dozví, že

má zřejmě něco v nepořádku s třetí (*nábhi*) čakrou.

Kundalini se probouzí pomocí seberealizace, což je uvědomění si vlastního já, pochopení a poznání svého ducha. O takové poznání sebe sama usilují různé duchovní směry, ale především jednotlivé systémy jógy. V těchto systémech se často jedná o dlouhodobý a celoživotní proces, než se podaří jóginovi dosáhnout pravé a hluboké meditace. Šrí Matádží ale postavila svoji metodu na jednoduché meditaci, kterou je možné konat kdekoli a kdykoli. „*Duchovní přeměnou se člověk pozvedá na vyšší úroveň vědomí a na této nové úrovni se upevňují vztahy mezi lidmi založené na lásce a srdečnosti*“, říká.²

K „zažehnání“ celého tohoto procesu tu však podle sahadžajoginů musí být nějaká jiskra. Jejím zdrojem je sama Šrí Matádží Nirmála Déví. Proto sahadžajoginí budují oddanost k zakladatelce tohoto duchovního směru. Šrí Matádží (Velká Matka) předkládá svým učedníkům různé normy, které jim mají pomoci stát se dobrými sahadžajogíny a ještě oddanějšími stoupenci tohoto náboženského směru. Doporučení Šrí Matádží se týkají každé oblasti života, zejména správného jednání, výchovy dětí, manželského života, vztahů v komunitě a celkového postoje k životu. Následovníci mají k Šrí Matádží zbožnou úctu a považují ji za matku všech sahadžajoginů, stává se jejich svatou Matkou, ke které se s důvěrou ve všem obrazejí.

Vztahy mezi sahadžajogíny

Následující citáty³ z řečí Šrí Matádží se týkají vztahů mezi sahadžajogíny a výchovy dětí. Ukazují, jak se mateřská role Šrí Matádží projevuje v životě jejich oddaných.

Šrí Matádží v Praze v druhé polovině 90. let. Foto: archiv.

„Stále vidíte kolem sebe mnoho věcí, které přetrvávají. Lidé si například hledají v sahadža józe své životní partnery. To není dovoleno. Vy nemáte kazit své ašrámy a používat je jako seznamovací kancelář. ... To je jedna věc, kterou byste neměli nikdy dělat, pro všechny účely jste bratři a sestry. Proto vždycky podporuji svatby mezi lidmi z různých zemí a z různých středisk.“⁴

Jogín, který si chce vybrat partnera mezi sahadžajogíny, podává Šrí Matádží písemnou žádost. V ní udává, kdy získal sebe-realizaci, jak dlouho je v Sahadža józe atd. Vybraný tým jogínů mu potom vybere partnera či partnerku a Šrí Matádží tento výběr schválí podle toho, jak „cítí jejich vibrace“. Pak už stačí jen přijet na speciální slavnost, kde jsou si partneři vzájemně představeni. Mohou se nechat oddat Velkou Matkou. Svatební obřad má v sahadža józe veliký duchovní význam. Mohou jej podstoupit i již seždané páry, které vstoupili do Sahadža jógy. Jejich manželství se tak má stát pevnějším a duchovnějším spojením.

Jogíní, kteří si navzdory těmto pravidlům vyberou partnera v Sahadža józe sami, potřebují ke sňatku souhlas Šrí Matádží. Jinak se vystavují nebezpečí, že je okolí bude odsuzovat. Do odsuzování často upadají jogíní, kteří jsou Matce a jejím pravidlům

velmi oddáni. Zamilovanému páru tak ztrpčují život ve společenství a porušují zásadu „Nesud'te, abyste nebyli souzeni,“ kterou Šrí Matádží také prosazuje.

Vztahům je v promluvách Šrí Matádží věnováno hodně místa. Matka klade jogínům na srdce, aby vztahy mezi nimi byly čisté: „Vztahy mezi mužem a ženou jsou čisté jen tehdy, jsou-li dodrženy určité hranice. Jako když máte v nádobě mléko a v druhé něco jiného. Pro udržení čistoty musíte obsahy nádob držet v určitých hranicích, v nádobách. Když dopustíte, aby se obsahy dostaly k sobě a smíchaly, čistota zmizí. Je to takhle jednoduché. Musíte udržovat vztahy čisté, pokuste se toho držet. A pochop'te, že pokud máte růst, musíte mít řádný vztah k Matce.“⁵

Vztah k dětem

V některých svých doporučeních nabádá Šrí Matádží, aby se jogíní odpoutali od svých dětí a přestali být na nich závislí. „To, jak se někteří lidé honí za dětmi je šokující. Pro ně je to tím nejvyšším, čeho dosáhli - že mají děti. Dokonce i v místech, kde je přelidněnost, jako v Indii. Nesmíte být k dětem připoutaní. Pro lidi, kteří jsou sahadžajogíní, jsou všechny děti celého světa vlastními. Milujte jiné děti jako své děti.“⁶

Odpoutání od dětí slouží také sahadžajogínské školy. Některé děti do nich jezdí pouze na prázdniny a navštěvují základní školu ve své zemi. Dvě sahadžajogínské školy jsou v Indii a jedna v Římě (tam působí také jogínky z České republiky). Děti se v těchto školách učí správně meditovat, používat sahadžajogínské techniky, účtět k Šrí Matádží i k ostatním jogínům a získávají zkušenosti sahadžajogínského duchovního života. Rodiče se zase naučí odpoutat se od nich.

„Také vztah k dětem je třeba pochopit. Vidám, že někteří lidé mají ve zvyku se příliš přibližovat k dětem a rozmazlovat je. Přijdete-li na to, že nějaké dítě je takové a takové, dejte to vědět mně a já ho vyléčím. Ale rozmazlíte-li ho, je to nejhorší, co můžete udělat. Musíte vědět, že děti jsou velmi chytré a inteligentní. Vynikají v mani-

pulování s druhými. Jsou takové, protože jsou brzy vyspělé. Jsou realizované a měli byste být při jejich výchově velmi opatrní.“⁷

Kolektivní výchova dětí je v sahadža józe velmi důležitá. Rodiče i děti se na ni připravují již v prvních letech života dětí. Děti navštěvují pravidelné programy, jsou pro ně pořádány tábory, výlety, dětské meditace i duchovní oslavy.

„Prvních pět let byste měli být na děti velice přísní. Extrémně přísní. Nesmíte jim dovolit, aby vás přemohly a ovládaly. Pokud jim dovolíte, aby vás přemohly a dominovaly vám, budou vám sedět na hlavě. Řekněte jim, aby to nedělaly. Jinak jednoho dne přijdete a řeknete: 'Matko, co máme dělat, jsou to realizované duše a starali jsme se o ně.' Nejsou to boží, abychom je uctívali, jsou to 'pouze' realizované duše. A tak je v tom držte. Jste mi opatrovníci těchto dětí. A když je pokazíte, budete to vy, kdo za to budete odpovědní. Vy nemáte jako sahadžajogíní za úkol zkazit jejich životy a jejich šanci vzestupu. I když se narodily realizované, nejsou božské, tohle musíte pochopit. Když tohle pochopíte, musíte být skutečně přísní. Děti musí vědět, jak meditovat, jak se modlit, jak respektovat druhé a všechny tyhle dobré věci, musíte děti naučit a nedovolit jim, aby si vám sedly na hlavu. Mnoho lidí takto zničilo životy svých dětí.“⁸

Některé proslovy Šrí Matádží si ovšem poněkud odporují nebo mají různě přísný či naopak laskavý tón. Šrí Matádží o sobě říká, že musí své děti „vychovávat“ a učit, ale zároveň jim také jako milující Matka vše odpustí. Sahadžajogíní uvádějí, že jednotlivé řeči Šrí Matádží jsou určeny nejen všem sahadžajogínům, ale často se dotýkají zvláště právě těch, kteří se účastnili daného projevu. Mohou tak odrážet různé problémy určité oblasti či skupiny, ke kterým se Matka vyjádřila, protože to tak „vibračně cítila“.

Poznámky

- 1 Podrobněji o sahadža józe: Dingir 2/1999, str. 17-19.
- 2 www.nirmala.cz; download 28. 4. 2002
- 3 Citáty jsou stylisticky a pravopisně upraveny.
- 4 Nirmala Vidja, leden 1996, číslo 5, str. 9.
- 5 Tamtéž, str. 10-11.
- 6 Nirmala Vidja, září - říjen 1996, dvojčíslo 13-14, str. 20.
- 7 Nirmala Vidja, leden 1996, číslo 1, str. 13.
- 8 Tamtéž.

Karin Petránová (*1981) je studentkou psychosociálních věd na Husitské teologické fakultě UK v Praze a dobrovolnou pracovníci PONS (Poradny o náboženských sektách) při HTF UK.

Poselství Avenna, gnostičky a avennité

TI, KDO SE CHYTAJÍ STÉBLA

Zdeněk Vojtíšek

Nedaleko pražského náměstí Míru se v přízemním sále Ústavu zemědělských informací konají každé pondělí přednášky. Na pódiu za dlouhým předsednickým stolem sedí dvě mladé dámy, které o sobě mluví jako o Kačence a Haničce, v sále je asi stovka lidí, kteří si před zahájením koupili za sto korun vstupenku. Mezi posluchači převládají ženy (v poměru nejméně 2:1), některé páry tady mají i děti, několik školáků píše první domácí úkoly. Je 10. září 2001 a v 18 hodin začíná duchovní přednáška „Proč přichází stres a co s ním?“.

Ačkoli se na letáčcích můžeme často setkat se slovem „Avenna“, nejedná se o pořádací firmu, ale o název duchovního poselství. Přednášky pořádají dámy na živnostenské listy. Tvoří dohromady přednáškový cyklus, jehož mottem jsou slova „Každý den, kdy nejsem šťastný, žiji úplně zbytečně“. A názvy všech přednášek, naplánovaných až na několik měsíců dopředu, obsahují neodbytný otazník podobně jako řeč tříletých dětí: Proč se svět dělí na ženy a muže? Proč a kdy je potrat správný? Proč a jak člověk může a má odpustit sám sobě? Proč existují zvířata a čím mají být pro lidi? Proč a kdy je potrat správný? - Jeden z těchto otazníků se týká i stresu.

Vše o stresu, na co jste se chtěli zeptat

„Stres je pocit, který nám ukazuje odklon od spravedlnosti,“ definuje Kačenka ústřední pojem přednášky hned na začátku. A protože tělo přesně reaguje na naše myšlenky (a tedy i na stres), je stres vlastně „poslůvkem nemoci“ a může dokonce v nemoc přerůst.

Po úvodu paní Kuňové se Hanička soustřeďuje na příčiny (v jejím podání: důvody) stresu: „Důvodem stresu je nerespektování vesmírných zákonů,“ říká a nutí mne přemýšlet, ze které z desítek u nás dostupných odborných knih o stresu asi čerpá. Vzápětí si ovšem uvědomuji, že její poznání je jistě jiného druhu a že k tomuto typu moudrosti žádnou odbornou literaturu nepotřebuje. „K vesmírným zákonům patří i správný žebříček hodnot,“ pokračuje Hana Prádová a vyjmenovává první tři stupně tohoto žebříčku. Na prvním by měl mít člověk sám sebe, na druhém místě rodinu (je nesprávné ji dát na první místo a obětovat se pro ni) a na třetím místě práci. Právě v práci je třeba se naučit říkat „Ne“, a tak čelit hrozbám

stresu ze situace, do níž nás přivede náročný šéf.

Třetí část duchovní přednášky si vzala na starost opět paní Kuňová. Zamýšlí se nad tím, jak čelit stresu. Jednou z možností je odmítnout vinu za jakýkoli neúspěch („vina je naprosto nesmyslný pocit“) a nebát se trestu (protože „trest neexistuje“ - vše, co se má stát, se spravedlivě stane). Spíše bychom měli hledět na to, zda máme ze sebe dobrý pocit, nebo ne. Obrát „mít ze sebe hezký pocit“ se v přednášce opakuje ještě několikrát, takže začínám chápat, že je v něm asi vyjádřen cíl duchovní cesty, kterou dámy lidstvu přináší.

Jinou možností, jak čelit stresu, je odmítnout strach. „Strach je zkrat,“ říká Katarína Kuňová přesvědčivě a doporučuje raději věřit ve vyšší spravedlnost. Strachu nás zbaví přesvědčení, že všechno se nám děje spravedlivě, byť bychom kořeny této spravedlnosti museli hledat v minulých životech. „Každá tragédie je spravedlivá,“ říká posluchačům, kteří pravděpodobně žádnou opravdovou tragédii dosud neprožili. „A člověk, jehož se tragédie týká, dobře ví, že je to spravedlivé. Otázka je, zda si to připustí.“ Lidské zmoudření se pak projeví v tom, zda pochopí, že „vždy bylo všechno spravedlivé“.

Mozku, prosím!

Stresu nás zbaví i to, když si uvědomíme, že jsme to byli my, kdo jsme stresovou situaci dovolili. „Dovolil jsem“ je velmi mocné slovo,“ říká paní Katarína, „a má velmi silné frekvence,“ doplňuje, aniž by vysvětlila, jaký typ frekvence má na mysli. Východiskem ze stresu je pak předsevzetí, že takovou situaci už příště nedovolíme.

Na poslední část duchovní přednášky si bere slovo opět paní Hana. Hovoří o pre-

venci stresu a uvádí sedm možností: např. „zatřídit si žebříček hodnot“, naučit se chválit sebe, naučit se být vděčný apod. Závěr tvoří jednoduchá poučka: prevence stresu je dělat si radost.

Po přednášce následují otázky publika. Odpovědi jsou plné příkladů ze ženského světa: z výchovy dětí, z úklidu, ze zaměstnání v kanceláři. Prosvítá pod nimi konzumní středostavovské prostředí: hodně se hovoří o televizi, filmech, internetu. Pokud nás život zmáhá, přednášející radí „nastavit si mozek“ pomocí pozitivních výroků (např. „udělám to“, „zařídím to“), případně rovnou požádat: „Mozku, prosím, pomoz mi, abych byla spravedlivá.“ Lékem na všechno je mít dobrý pocit (dobrý pocit má „vysokou frekvenci“ stejně jako třeba zamilovanost); pak je člověk čerstvý, svěží a výkonný. A dostaví se také - jak říkají internetové stránky Avenny půvabným novotvarem - „pocit šťastnosti“.¹

Komu je Poselství Avenna určeno a proč?

Poselství Avenna praví, že jeho jednotlivá Poznání jsou určena všem bytostem, které hledají a potřebují:

• **Bytostem, které hledají smysl života, hledají důvod žití, hledají svůj původ, hledají způsob, jak správně žít na této Planetě.**

Těm, co se zabývají myšlenkami, zda jíst maso či nikoli, zda je správné dávat almužnu žebračkům...

Zda je správné děti trestat tělesnými tresty...

• **Bytostem, které potřebují pochopit hlubší souvislosti, ...**

Potřebují znát, proč se zde na Zemi děje to, co se děje...

Z brožury „Poselství Avenna“

Bez nadsázky

Pocit štěstí ovšem nezaručí jenom jedna duchovní přednáška. Paní Kuňová a Přádová proto nabízejí tři rozsáhlé cykly seminářů. První cyklus má motto „Když nevíš, kudy kam“ a obsahuje témata nazvaná „Když nevíš, kdo jsi a proč jsi“, „Když nevíš, jak být trvale tělesně zdravý“, „Když nevíš, jak porozumět sám sobě“ apod. Semináře trvají pět a půl hodiny ve všední dny dopoledne nebo odpoledne a stojí 800,- Kč.

Na druhém stupni jsou semináře celodenní a stojí 1500,- korun. Lektorky si jsou patrně vědomy toho, že cena za jejich přednášky a semináře je vysoká - zvláště, pokud uvažíme zanedbatelné náklady na ně (pravděpodobně minimální studijní příprava a nízký nájem). Tyto ceny proto vysvětlují jako nástroj, který ukáže, zda zájemce dá přednost „pokrmu těla“, nebo pokrmu „duše (Pravdě)“.² „Ať každý zváží sám,“ apelují, „kolik je ochoten dát za jedinou správnou a Pravdivou informaci, která mu v životě trvale odpomůže od bolesti či trápení...“³ S typickou samozřejmostí pak dodávají: „A Poselství Avenna bez nadsázky obsahuje nesčetné množství takovýchto informací...“⁴

Třetí cyklus seminářů zatím nebyl otevřen. Již teď je ale známo, že pokročilí avennité v něm budou po absolvování nižších cyklů rozvíjet své schopnosti léčit sebe i ostatní a odhalovat tajemství vesmíru, síly myšlenky apod.⁵

Avenna ovšem není jen vzdělávání, ale i společenství a životní styl. Proto letos avennité jedou spolu ve dvou turnusech k Jaderskému moři. Na programu je kromě „společných radovánek“ a „Večerních posezení“ hlavně kurs „Jak se vyvarovat omylů a chyb“.⁶

Gnostičky

Obě ženy za předsednickým pultem mají mnoho společného. Nazývají se gnostičky, tedy ty, kdo „znají odpovědi na otázky o původu světa, správného a nesprávného ve vyšším poznání přístupném jen zasvěcencům“.⁷ O tom, kdo je zasvětil a do jaké duchovní tradice, ovšem nehovoří.

Obě jsou přibližně stejně staré (32, resp. 33 let), obě mají zkušenost rozpadu manželství a samostatné výchovy dětí. Obě udávají, že od dětství měly zážitky s čímsi nadpřirozeným, obě inklinovaly k alternativní medicíně a alternativním duchovním směrům. Obě mají soukromou poradenskou praxi a po vzájemném kontaktu v roce 1995 si uvědomily, že obě nesou dvě části Poselství

Paní Přádová a Kuňová trvají na tom, že rozhovory poskytnou a fotografování dovolí jen „Spravedlivým“ médiím. Ovšem v dnešní době žádné „Spravedlivé“ médium neexistuje. Fotograf se tedy musí spokojit s nabídkou literatury v předzáří. Foto: Jiří Koubek.

Avenna. „Spojením těchto vzájemně se doplňujících polovin se zrodilo ucelené a dokonalé poselství.“⁸ Proto obě mladé ženy v březnu 2001 začínají „intenzivní duchovní přednáškovou činnost“.⁹

Podle svého internetového sebestavení má bývalá zdravotní sestra Katarína Kuňová (*1969) dvě děti a ve svém studiu Pyramida pomáhá klientům k uzdravování a k přijetí poselství, které zaručí i jejich psychické zdraví a štěstí.¹⁰ Absolventka stavební průmyslovky Hana Přádová (*1970) se dostala k alternativní medicíně kvůli vážné nemoci svého jediného dítěte. To bylo podle jejích slov vyléčeno paní Kuňovou v roce 1995. Paní Kuňová také paní Přádovou vybídla k založení vlastního studia Alfa a k předávání Poselství Avenna.¹¹

Hodně ošklivá Spravedlnost

Klíčovým výrazem poselství, které gnostičky nazvaly Avenna (odvozeno z latinského výrazu pro „stéblo“), je slovo „spravedlnost“. Spravedlnost je definována jako „dokonale vyvážený stav toho, co člověk **dal** a **dostal**...“¹² Zároveň je ovšem Spravedlnost i vládnoucím principem, který je v různých náboženstvích různě nazýván a přizpůsobován. Podle Poselství Avenna, které samo pochází ze „sféry Dokonalosti, v níž vládne Spravedlnost“,¹³ je ale „spravedlnost nad všemi náboženstvími, a tím přebírá úkol náboženství“.¹⁴

Vláda Spravedlnosti se projevuje v tzv. vyšších zákonech. Nejčastěji je opakován tento: „Spravedlivému se vždy děje spravedlivé. Nespravedlivému se také vždy děje jen spravedlivé.“ Na druhém místě bývá uváděn tento vyšší zákon: „Vše, co se má člověku vzhledem k jeho myšlení, chování nebo konání spravedlivě stát, se mu stane a nikdo tomu nezabrání.“¹⁵

Podstatu tohoto zákona vysvětlila paní Katarína např. při hovoru o strachu, který v nás může vyvolat čtení novinové černé

kroniky. Pokud čteme o obětech tragédií, můžeme si být jisti, že tragická událost „byla dovolena“ proto, že to vůči obětem „bylo spravedlivé“. Dopustili se totiž něčeho strašného (pravděpodobně v minulém životě zapříčinili stejný děj, který se teď obrátil proti nim) a v tomto životě se narodili tak, aby získali zkušenost toho, komu kdysi ublížili. „Člověk se může spolehnout, že ten člověk udělal něco hodně ošklivého,“ uzavírá paní Kuňová výklad o lidech, kteří jsou tragicky postiženi.¹⁶

Poselství

Podle gnostiček přichází poselství Avenna přímo „od Vyššího vědomí (Vyšší Inteligence)“.¹⁷ V podstatě se ale toto poselství příliš neliší od desítek jiných myšlenkových systémů, patřících do rodiny tzv. Nové myšlenky. Víra v iluzivnost nemoci, v sílu myšlenky či v moc pozitivního slova a šťastného naladění („Šťastný člověk nikdy není nemocný...“¹⁸) staví Avennu po bok jak Křesťanské vědy z konce 19. století, tak vlny pozitivního myšlení 20. století, a nakonec i po bok dianetiky (scientologie), která v mnohém na Novou myšlenku navazuje a o níž se paní Kuňová ve svém duchovním hledání také zajímala.¹⁹

Malá originalita myšlenek, s nimiž Avenna přichází, ovšem gnostičkám nebrání v sebevědomých vyjádřeních: „Toto poselství,“ tvrdí, „pravdivě poukazuje na závažné nedostatky v lidském myšlení, komunikaci, chování, konání a nabízí cestu, jak tyto nedostatky odstranit.“²⁰ Na jiném místě se dočítáme, že „pokud člověk používá všechna poznání poselství Avenna ve všech oblastech jeho života, činí ho to trvale fyzicky i psychicky zdravým, šťastným a spravedlivým.“²¹

Zdá se, že je to právě jejich sebevědomí, co gnostičkám zajišťuje relativně početné publikum. Několikaletá poradenská praxe jim pravděpodobně umožnila odpozorovat řadu zákonitostí mezilidských vztahů a od-

halit skryté touhy a strachy, s nimiž se vyrovnávají především ženy v podobné sociální situaci. Jejich psychologie na lidové notě spolu s odvahou vyjadřovat se suverénně k jakémukoli problému je - jak je vidět - pro určitou část populace fascinující.

Avennité

Dnešní velmi rychlý společenský vývoj nedovoluje převzít životní vzory a modely chování od předchozí generace, protože velká část její zkušenosti se brzy zdá být již nepoužitelná. Není tedy divu, že určitá část společnosti dychtivě prahne po zjištění způsobu, jak se vyrovnávat se současnými problémy, po klíči, který pomůže porozumět světu, a po návodu na řešení běžných životních situací.

Těmto lidem, vnitřně zmateným současným světem, nabízí Poselství Avenna záchranné stéblo.²² Nesporný úspěch, který s tímto stébem gnostičky mají, ukazuje myšlenkovou, duševní a nakonec i duchovní zanedbanost části současného městského středního stavu, především jeho ženské poloviny. Je přirozené, že objednávku těchto lidí se gnostičky snaží uspokojit, jak nejlépe dovedou. Jen si nejsem jist, zda inkasovat nezanedbatelné částky za řídkou kaši lidových moudr, vydávaných za vesmírné poselství, je opravdu spravedlivé...

Poznámky

- 1 <http://www.avenna.cz/document/gnosticky/katka.htm>, download 19. 6. 2001.
- 2 *Poselství Avenna. První informace o tom, co praví Poselství Avenna.* Vydaly Katarína Kuňová a Hana Přádová, 2002, str. 50.
- 3 Tamtéž, str. 51.
- 4 Tamtéž.
- 5 <http://www.avenna.cz/document/akce/seminare/seminare.htm>, download 11. 9. 2001.
- 6 *leták Pobytu u moře. Léto 2002.*
- 7 http://www.avenna.cz/document/slovnicek/vyznam.php3?id_s=1&typ=v, download 27. 5. 2002.
- 8 <http://www.avenna.cz/.../katka.htm>.
- 9 leták Avenna.
- 10 <http://www.avenna.cz/.../katka.htm>.
- 10 <http://www.avenna.cz/document/gnosticky/hanka.htm>, download 19. 6. 2001.
- 11 http://www.avenna.cz/document/slovnicek/vyznam.php3?id_s=4&typ=v, download 27. 5. 2002.
- 12 *Poselství Avenna. ...*, str. 24.
- 13 http://www.avenna.cz/document/poselstvi/zamysleni/nabozenstvi/dulezitost_nabozenstvi.htm, download 11. 9. 2001.
- 14 <http://www.avenna.cz/document/poselstvi/vyssizakony.htm>.
- 15 Přednáška „Proč se děti a dospělí bojí tmy a co s tím?“, 6. května 2002.
- 16 <http://www.avenna.cz/document/poselstvi/poselstvi.htm>, download 6. 9. 2001.
- 17 Tamtéž.
- 18 <http://www.avenna.cz/.../katka.htm>.
- 19 Nabídkový leták na základní cyklus duchovních seminářů: „Když nevíš, kudy kam...“
- 20 http://www.avenna.cz/document/poselstvi/zpusob_prijeti.htm, download 19. 6. 2001.
- 21 <http://www.avenna.cz/.../poselstvi.htm>.

Seminář se Sheelou Silvermanovou-Birnstielovou

PODÍVEJTE SE MI DO OČÍ

V pátek 12. dubna 2002 na semináři Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů odpovídala na otázky publika Ma Anand Sheela, žena, která se proslavila jako pravá ruka kontroverzního gurua Bhagvána Radžníše (1931-1990) v době jeho největší slávy. Úvodní slova Tomáše Novotného a některé otázky a odpovědi předkládáme ve stylisticky upravené verzi. redakce

Tomáš Novotný: U Bhagvána Radžníše (u nás známého spíše pod jménem Osho) v ášramu v indické Púne se v 70. letech 20. století ocitla šestnáctiletá dívka, kterou tam přivedl její otec a která - jak sama říká - se od prvního okamžiku do Bhagvána zamilovala. Byla ochotná pro něj udělat cokoliv. Začala v Bhagvánově hnutí aktivně působit a záhy se stala osobní sekretářkou samotného duchovního vůdce. Byla to ona, kdo hnutí po všech stránkách, včetně finanční, vybudoval. Komunita tří tisíc lidí, která se řídila Bhagvánovým učením, však vyvolávala v tradičním indickém prostředí napětí především kvůli promiskuitnímu chování.

Proto se Sheela rozhodla, že Bhagvána a celou komunitu přestěhuje do Spojených států. Ve státě Oregon zakoupila pozemek a začala pro svého gurua budovat město Radžníšpúram. Ve věku jen o málo vyšším než 20 let Sheela vybudovala město se vším všudy - s hotely, s přehradou, elektrárnou, s kasinem, vlastní autobusovou společností, leteckou společností, letištěm apod. Radžníšovi oddaní pracovali pouze za stravu a jednoduché ubytování od rána do večera po sedm dní v týdnu. Moc Sheely byla o to větší, že Bhagván si tehdy uložil několikaleté mlčení.

Období Radžníšpúramu skončilo tím, že se Sheela s Bhagvánem nepohodla. Po vzájemném udání byli oba zadrženi. Sheela byla obviněna z pokusu o hromadnou vraždu, porušení imigračních zákonů, doposlechy a další kriminální činy. Bhagván se po dlouhých peripetiích vrátil do Púny, kde na sklonku života obnovil svůj ášram.

Sheela odpykala část trestu ve Spojených státech. Byla podmínečně propuštěna na základě charitativního projektu, který uskutečňuje ve Švýcarsku.

Jaké máte vzpomínky na své první setkání s Bhagvánem?

Sheela Birnstielová: Měla jsem dvě první setkání s Bhagvánem. První, když mi bylo šestnáct. Nerozuměla jsem tomu, co se se mnou děje. Jediné, na co si vzpomínám, byly slzy tekoucí z mých očí, ale nerozuměla jsem ničemu z toho, o čem mluvil. Druhé setkání bylo po pěti letech a vzpomínám si na něj velice živě. Bylo to nádherné. Ponořila jsem se do jeho očí. Nemohla jsem zavřít oči, ani mrknout, abych ho neztratila. Celý můj svět se rozplynul. Kdyby v ten okamžik přišla smrt, vůbec by na ní nezáleželo. Bláznivě jsem se do něj zamilovala. Existoval pouze on.

Jaký byl nejvyšší počet obyvatel Radžníšpúramu?

Sheela Birnstielová: Infrastruktura Radžníšpúramu stačila pro deset tisíc obyvatel. Stále tam žilo asi sedm tisíc, tři tisíce byli návštěvníci. Během festivalů, na něž byli zváni oddaní z celého světa, tam bylo 15 až 20 tisíc lidí.

Proč si Bhagván vybral právě stát Oregon pro vybudování Radžníšpúramu?

Sheela Birnstielová: Byla jsem to já, kdo vybral Oregon. Důvody byly velice jednoduché. Dal mi dlouhý seznam požadavků na to, jak má vypadat území pro vybudování naší komunity. A v tom časovém omezení, které jsem měla, jsem byla takovíto pozemek schopna najít pouze v Oregonu. Nebyly v tom žádné duchovní důvody. Byly to praktické důvody, byl to pozemek, který jsme mohli zaplatit. A mohli tak naplnit všechny Bhagvánovy sny.

Jaká akce předcházela vašemu obvinění z pokusu o vraždu místních obyvatel?

Sheela Birnstielová (vlevo) na dubnovém semináři se studentkou Andreou Hudákovou.
Foto: archiv.

Sheela Birnstielová: Tuto otázku jsem dostala už mnohokrát. Kdybyste se podívali do mých očí, nemuseli byste se ptát. Žádný masový vrah by tu nemohl takto sedět, dívat se vám do očí a takto mluvit. Žádný masový vrah by nemohl být zatčen na pár dní a pak propuštěn. Byla to všechno politika Spojených Států proto, aby zničili Bhagvánovo hnutí a aby se pojistili, že toto hnutí už nikdy nebude v Americe existovat. Byla to agenda americké republikánské vlády.

Byla jste odsouzena?

Sheela Birnstielová: Byla jsem ve vězení třicet devět měsíců.

Proč jste se rozešla s Bhagvánem?

Sheela Birnstielová: Každý vztah dojde k bodu, kdy se lidé musí rozdělit. Když to neuděláte v ten pravý moment a zůstáváte spolu jenom ze zvyku nebo ze strachu, začne ten vztah být ošklivý, ohavný a hořký. A takový moment nastal i v mém vztahu k Bhagvánovi. Byla to doba, kdy jsem musela pokročit dál. Bylo to těžké, ale musela jsem jít dál. Kdybych nebyla schopná jít dál, tak bych nemohla říkat, že jsem se od něj něco naučila. V duchovním světě každý učitel říká, že přijde moment, kdy žák musí jít svou vlastní cestou, nehledě na to, jak těžký vypadá další krok. Přišel čas a tak jsem ho opustila a dnes jsem velice šťastná, že jsem to udělala. Když jsem žila dál, objevila jsem mnohé vrstvy své osobnosti, které bych neobjevila, kdybych s ním zůstala.

Jak váš odchod zapůsobil na ostatní?

Sheela Birnstielová: Nikdo si nedovedl

představit, že by Sheela Bhagvána opustila. Všichni věřili, že Bhagván a Sheela jsou jedno. Dvě strany jedné mince. Nebylo možné je rozdělit. Když jsem ho opustila, způsobilo to schizma a pochybnosti mezi jeho následovníky. Co se asi stalo, když Sheela odešla? Aby se odstranily tyto otázky a pochybnosti, Bhagván mě obvinil. Pro něj bylo správné cokoliv, co musel udělat pro svou práci a pro svůj

život. Já ho nesoudím.

Co jste dělala, když jste Bhagvána opustila?

Sheela Birnstielová: Snažila jsem se vymyslet, co bych měla dělat pro svoji budoucnost. Hodně jsem spala, protože jsem byla citově velice vyčerpaná. Bylo to velice náročné organizovat lidi a žít s Bhagvánem v komunitě. Opuštění vyžadovalo mnoho nahlížení do mého nitra, mnoho hledání a mnoho přemýšlení, co vlastně potřebuji.

Prozrad'te nám alespoň jednu negativní vlastnost, kterou jste na Radžníšovi našla.

Sheela Birnstielová: Musím najít něco negativního? Nejsem negativní osobnost. Nevidím nic negativního na něm nebo na komkoli jiném. Občas se mi něco nelíbilo, tak jsem mu to prostě řekla. Například se mi nelíbilo, že bral valium. V komunitě se drogy neužívaly. Ale sám Bhagván dostával valium, které mu předepsal jeho osobní lékař. A přišla doba, kdy bral příliš moc valia. Myslí si, že tento lék nepotřeboval. Nedostával takovou lékařskou péči, jakou měl dostat. Byla to jeho volba, ale já jsem to nedovedla přijmout. Byl to jeden z důvodů, proč jsem se rozhodla odejít.

Jak se chovali členové k odpadlíkům?

Sheela Birnstielová: Vůči lidem, kteří opustili komunitu, byla komunita indiferentní - kromě mě, když jsem odjela.

Můžete to přiblížit?

Sheela Birnstielová: Ne. To není důležité.

Kde nyní duchovně stojíte, stále jste zastánkyní Radžníšovy filozofie?

Sheela Birnstielová: Spiritualita nemá žádné stupně, duchovno přichází tam, kde zmizí veškeré konflikty a kategorie. Nejsem duchovní bytost. Nemám žádný status, jsem pouze já. Nemám kontakty s Bhagvánovým etablovaným hnutím, žiji jeho učení na každodenním základě, nemám žádný důvod být křesťanem nebo nekřesťanem. Jsem prostě já a líbí se mi být sama sebou.

Praktikujete dnes Radžníšovy meditace?

Sheela Birnstielová: Žádnou meditaci neprojektuji, nikdy jsem neprojektovala meditaci, ani když jsem byla s Bhagvánem. Žila jsem s ním intenzivní život a ten žiji i teď.

Tak blízko Radžníše - a bez jeho meditací?

Sheela Birnstielová: Praktikování meditace je způsob, jak vás vrátit zpět k vám samým. Ale když už jste hubení, nepotřebujete držet dietu. Stejně je to s meditací. Když už jste sami sebou, nemáte žádný konflikt, nepotřebujete meditoval. Pouze se těšíte svou existencí a jste za ni vděční.

Nesnažila jste se nikdy praktikovat nějakou jinou duchovní cestu nebo nauku?

Sheela Birnstielová: Ne. Jediná duchovní nauka, kterou jsem následovala, byl hlas mého srdce.

Která náboženská tradice je vám blízká?

Sheela Birnstielová: : Žádná náboženská tradice mi není blízká. Nerozumím náboženství. Rozumím jenom žití života a potěšení ze života. To je jediná mně blízká tradice. Ráda pracuji, ráda jím, ráda piji, ráda tancuji.

Vnímám vás jako velice vyrovnaného člověka. Co vás dokáže zneklidnit? Dodržujete pro sebe některá důležitá pravidla životosprávy?

Vnímáte mě správně, jsem vyrovnaná osoba. Jediná věc, která mě provokuje, je láska. Nyní mám ale tolik zkušeností s láskou, že mohu zůstat klidnou. Jediná životospráva, na kterou dávám pozor, je tato: jím, když mám hlad, piji, když mám žízeň, a jím jen to, na co mám chuť anebo po čem toužím. Nikdy nejím ani nepiji přes míru.

Měla byste chuť se ještě podívat do USA, nebo je to pro vás už uzavřená kapitola?

Sheela Birnstielová: Z právního hlediska bych mohla do USA cestovat, kdykoliv bych chtěla. Ale já politickému systému

⇒ Dokončení rozhovoru na straně 36 uprostřed.

Svátek obětí se slavil i v pražské mešitě

PRAHA 21. února - Od pátku 22. února muslimové na celém světě slavili třídenní Svátek obětí. Každoročně ho slaví v době, kdy vrcholí pouť do Mekky. Spolu se Svátkem přerušení půstu, který se slaví po skončení postního měsíce ramadánu, je hlavní událostí v islámském kalendáři. Tento svátek, někdy nazývaný také Velký svátek, oslavili i muslimové v ČR.

„V pražské mešitě se v první den svátku brzy po východu slunce shromáždí ke společné modlitbě a vyslechnou promluvu imáma,“ informoval ČTK představitel Islámské nadace Vladimír Sánka. Na druhý den tam podle něj je připraven kulturní a společenský program spojený s obědem a soutěžemi pro děti.

Svátek obětí je podle Sánky připomenutím bohabojného skutku proroka Abrahama, který uposlechl Božího příkazu a byl ochoten obětovat svého prvorozeného syna Ismaela. Bůh Abrahamovu odevzdanost přijal a namísto Ismaela poslal k oběti berana. Stejný příběh je - podle zapsání ve Starém zákoně - společný i židovskému a křesťanskému náboženství.

V upomínku na tuto událost muslimové po celém světě v tento den mohou obětovat zvíře, většinou ovci, a maso potom rozdávat potřebným lidem, přátelům a příbuzným. Věřící si navzájem přejí „požehnaný svátek“ (Íd mubarak), rodiče dávají dětem dárky a vzájemně se navštěvují, uvedl Sánka.

Na pouť do Mekky, kde letos saúdskoarabské úřady očekávají až dva milióny lidí, odcestovalo z ČR asi 25 muslimů. Pět jich má český pas; ostatní jsou cizinci žijící v ČR.

Tibetskou vlajku vyvěsí téměř sto českých a moravských radnic

PRAHA 6. března - Tibetskou vlajku letos vyvěsí pětadevadesát radnic českých a moravských měst a obcí. Vyjádří tak solidaritu s Tibetany, kteří už 43 let žijí pod čínskou nadvládou, informovalo dnes ČTK občanské sdružení Lungta.

Číňané 10. března 1959 potlačili lidové povstání ve Lhasě. Poté v zemi nastolili vojenské kontrolní výbory a nejvyšší tibetský představitel dalajláma musel emigrovat. ... Letos poprvé vyvěsí tibetskou vlajku na ostravském magistrátu. Rozhodli o tom radní, kteří tak vyhověli petici, kterou podepsalo téměř 500 lidí. Ostravané chtějí podpořit Tibetany akcí Sedm dní v Tibetu. ...

Radnice v České republice se k celosvětové akci Vlajka pro Tibet poprvé připojily v roce 1996, tehdy vlajku vyvěsila čtyři města, vloni jich bylo už 90.

Obřady v šintoistických chrámech zajistí princezně Aiko zdraví

TOKIO 13. března - Růžolící čtyřměsíční japonská princezna Aiko byla dnes přinášena k náboženským obřadům do tří šintoistických chrámů, což jí má podobně jako ostatním japonským novorozencům zajistit dobré zdraví. Televizní kamery zachytily usmívající se holčičku celou v bílém, spočívající v dobré pohodě v náručí matky, princezny Masako.

Pak byla Aiko svěřena první dvorní dámě, která ji zanesla do zalesněného okrsku tokijského císařského paláce, kde jsou tři chrámy zasvěcené bývalým císařům. ...

Šintoismus v sobě nese prvky animistických náboženství. Uctívá boha Slunce,

Větru, Úrody nebo Rýže a vyznává kult předků. Většina Japonců vykonává šintoistické rituály při oslavách šťastných rodinných událostí, jako je sňatek nebo narození dítěte. Při obřadu zvaném omijamairi (jít ke svatyním) jsou novorozenci přinášeni do šintoistických chrámů, kde se konají modlitby, které mají dítěti zajistit dobré zdraví. Budhistická tradice je v Japonsku spojována s pohřby. ...

Přivrženci hnutí Fa-lun-kung protestovali proti pronásledování v Číně

PRAHA 16. března - Několik desítek lidí, převážně cizinců, dnes odpoledne v centru Prahy pokojně protestovalo proti pronásledování a zavírání přívrženců meditačního hnutí Fa-lun-kung v Číně. Cílem průvodu doprovázeného policisty bylo čínské velvyslanectví.

„Protestní dopis adresovaný velvyslanci Čínské lidové republiky od nás osobně nikdo nepřevzal, nechali jsme ho proto ve schránce,“ řekla ČTK jedna z českých organizátorek Veronika Weberová.

Podobné shromáždění upozorňující na porušování lidských práv v Číně se má podle ní příští týden uskutečnit v Ženevě. Do Prahy se k ukázkám meditací a k dnešnímu pochodu sjelo asi sedmdesát přívrženců hnutí z Tchaj-wanu, další byli z Británie a Německa. Zdálky byli rozpoznatelní podle modrých větrovek a jasně žlutých šál.

Fa-lun-kung (Falun Gong) je podle propagačních materiálů starobylá metoda čínského původu zaměřená na sebezušlechťování; zahrnuje pomalé cvičení a meditaci. Její zastánci tvrdí, že nejde ani o náboženství či kult, ani o sektu. Nemá rituály, chrámy ani duchovenstvo, není pro ni potřeba zasvěcení ani členství. Mezi Čechy je podle We-

Svědkové Jehovovi a publikační činnost

Svědkové Jehovovi jsou nejen náboženskou organizací, ale i mezinárodním nakladatelským gigantom, který rozšiřuje své učení prostřednictvím více než jedné miliardy výtisků časopisů a asi 50 milionů výtisků knih ročně. Od roku 1950 do roku 1997 svědkové Jehovovi rozšířili přes 85 milionů Biblí (svého Překlady nového světa Svatých Písem). Dále vydávají ročně desetitisíce videokazet a statisíce audiokazet s nahrávkami různých programů. V neposlední řadě věnují velikou část své činnosti překladu a výrobě své literatury v Braillově písmu, v němž vydali několik tisíc svých Biblí. Pozornost je věnována i slabozrakým - těm distribuují svou literaturu psanou velkým písmem a na audiokazetách i v České republice. Nutno podotknout, že od roku 1990 nemají na žádné své literatuře určenou cenu a poskytují ji bezplatně nebo za dobrovolný dar.

V roce 1986 uvedli svůj počítačový program, známý dnes na celém světě pod zkratkou MEPS (Multilanguage Electronic Phototypesetting System - mnohojazyčný elektronický systém fotosazby). Díky němu dnes můžete číst v češtině publikace, které vyšly anglicky jen před několika dny. Svědkové si vytvořili speciální programy pro vkládání a fotosazbu, aby mohli svoji náboženskou literaturu tisknout ve 167 jazycích. Na tomto projektu pracovali od roku 1979 do roku 1986. Pro systém MEPS sami navrhli a sestavili počítače, grafické terminály a přístroje pro fotosazbu. Díky tomuto systému je možné překládat jakoukoli literaturu (nejen literaturu svědků Jehovových) do již více než 200 jazyků. Program odkoupila i jedna významná počítačová firma.

Petr Velechovský

Paní Veronika Weberová předvádí meditační cvičení Fa-lun-kung na semináři Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů 26. října 2001 v Praze. Foto: archiv.

berové asi třicet až čtyřicet lidí praktikujících tento typ meditací.

Kalvárie tureckých křesťanů v muslimské zemi

ANKARA 2. dubna (ČTK/AFP) - „Když v Turecku přestoupíte na křesťanství, je to jednoduché: dokonce i vaši ateističtí přátelé se náhle stanou muslimy, opustí vás a stát vás ignoruje,“ vysvětluje pastor Ihsan Ozbek a zdůrazňuje mnohé tlaky, jimž je každodenně vystaveno jeho malé protestantské společenství, napsala agentura AFP.

Devětatřicetiletý pastor Ozbek spravuje farnost s třemi stovkami věřících ze svého malého kostela Kurtulus v Ankaře. On sám přestoupil na křesťanství v roce 1981 „bez problémů“, ale to není vůbec případ většiny křesťanů v Turecku, říká.

„Pocházíte-li z velkého města, je to o něco snadnější, ale žijete-li na jihovýchodě, může to pro vás znamenat i smrt,“ zdůrazňuje. Dokládá, jak je tento krok těžký: „Nejprve musíte čelit vlastní rodině, pak turecké společnosti, velmi uzavřené a konzervativní, která nepřijímá nové myšlenky, a konečně státu.“

Turecko, kde je oficiálně náboženství odděleno od státu, je z 99 procent muslimské. ... Ozbek vyzývá stát, aby „definoval“ laictví v Turecku, kde k tomu, abyste mohli založit kostel, musíte mít povolení muslimského duchovního, muftiho, dodává s úsměvem.

Plzeňané vytvořili památník holocaustu

PLZEŇ 19. dubna - Ojedinělý památník obětí holocaustu vytvořili tento týden obyvatelé Plzně v bývalé židovské škole u staré syna-

gogy. Jména plzeňských Židů, kteří zahynuli za II. světové války v koncentračních táborech, popsali během čtyř dnů studenti i pamětníci válečných událostí 2600 oblázků.

Akce byla součástí projektu „Rok 2002 - rok vzpomínek“, který připomíná 60. výročí transportu Židů z Plzně do Terezína, řekl

dnes ČTK jeho autor, fotograf plzeňského památkového ústavu Radovan Kodera.

„Většina těch lidí nebyla nikdy pořádně pohřbena, nemají hrob a často se ani neví, jak a kdy zemřeli, takže jsme chtěli popsáním těch oblázků a rozmístěním tady v té škole vytvořit takové pietní místo, aby jejich jména zůstala nějak zachována,“ řekl Kodera. Smyslem akce bylo podle něj také to, aby každé jméno oběti napsal vždy jeden člověk a zároveň si ho tak zapamatoval. Po dvouletém hledání a porovnávání se Koderovi podařilo opatřit nejen seznam obětí, ale také zhruba najít jejich další pohyb po koncentračních táborech a datum smrti.

„Za celou dobu jsem se nesetkala s žádnými protizidovskými náladami ani negativními ohlasy,“ řekla šestnáctiletá studentka gymnázia Tereza Outláš. ...

„Jsem spokojen, vypadá to moc pěkně a i ohlasy jsou pozitivní. Chodí sem příbuzní i bývalí přátelé a spolužáci těch obětí a někdy jsou jejich příběhy hodně dojemné,“ dodal Kodera. Připomněl, že v lednu 1942 nacisté z Plzně deportovali do Terezína 2604 Židů. Jen 204 jich přežilo.

Náboženství zasahuje do konfliktu v Izraeli, soudí religionista

PRAHA 25. dubna - Změna vztahu západní euroatlantické civilizace a islámu po událostech z 11. září 2001 v New Yorku a Washingtonu, náboženské aspekty dnešního palestinsko-izraelského konfliktu a postavení muslimské komunity v Itálii byly hlavními tématy dnešní debaty s italským religionistou Massimem Introvignem na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy. Introvigne je ředitelem Centra pro studium

nových náboženství v Turíně a editorem Encyklopedie náboženství Itálie.

„Myslím, že náboženský prvek dnes hraje v konfliktu na Blízkém východě velmi důležitou roli, mnohem větší než před několika deseti dvaceti lety,“ řekl Introvigne. Podle něj mělo sblížení islámské fundamentalistické organizace Hamas a Organizace pro osvobození Palestiny za následek propojení nacionalistických a náboženských cílů, a proto je nyní dosažení míru stále méně pravděpodobné. „Tento konflikt nemá kvůli existující nenávisti domácí, místní řešení. Vyřešit se dá pouze na mezinárodní úrovni, a to spojeným úsilím americké diplomacie a vlivné arabské obchodní lobby ze zemí v oblasti Perského zálivu,“ zdůraznil Introvigne.

„Podle statistik odborníků žije dnes v Itálii asi 600 tisíc muslimů, a představují tak zdejší nejpočetnější náboženskou menšinu, média dokonce udávají čísla vyšší, asi kolem jednoho miliónu,“ řekl Introvigne na dotaz ČTK. Italští muslimové pocházejí zejména ze severoafrických států a z Albánie a podle religionisty už delší dobu usilují o vstup do prestižního klubu náboženských společenství, která mají uzavřený konkordát s italským státem. Brání tomu ovšem nejednotnost a rivalita jednotlivých muslimských skupin. Převahu mají mezi muslimy v Itálii fundamentalisté.

Kastovní čistota v Indii mnohdy ceněna více než lidský život

PRAHA 28. dubna - Nemohou vlastnit půdu, bydlí odděleně na okraji vesnic, měst i společnosti, nesmějí pít ze stejné studny, navštěvovat tytéž chrámy a v autobusech nesmí sedět. Řeč není o Jihoafrické republice minulého století, nýbrž o současném postavení asi čtvrtiny z miliardy Indů, která je kvůli zakořeněným kastovním předpoklům nucena žít v ponížení a utrpení. A to přesto, že kategorii takzvaných nedotknutelných zrušilo indické Ústavodárné shromáždění již před 55 lety.

Podle hinduistických dogmat stojí tyto děti boží (haridžanové), jak je nazval Mahátma Gándhí, mimo tradiční dělení společnosti na čtyři kasty (varny) a jsou všeobecně považováni za nečisté. V minulosti jim byla přidělována nejšpinavější práce jako například čištění latrín, zametání ulic, úklid odpadků, vydělávání kůží či porážení dobyt-

⇒ Pokračování na další straně dole.

Stejně jako loni odměnilo publikum na setkání Sysifa dr. Josefa Kalsera bouřlivými ovacemi za jeho „psychickou chirurgii“, díky níž zbavil „pacienta“ jeho „tkáně“ v podobě věnce špekáčků. Tzv. psychickou chirurgii proslavili i u nás především filipínští léčitelé, kteří za příspěví propagačních pořadů komerčních sdělovacích prostředků připravili řadu těžce nemocných o značné částky peněz. Foto: Jiří Nosek

SISYFOS ROZDÁVAL BLBY

V uvolněné atmosféře proběhlo 19. března v posluchárně Matematicko-fyzikální fakulty UK na pražském Karlově čtvrté slavnostní předávání Bludných balvanů (oficiální zkratka Bl. B.) - nejvyššího vyznamenání českého klubu skeptiků Sisyfos. Jím jsou oceňovány „mimořádné výkony v matení veřejnosti a v rozvoji blátivého myšlení“.

Moderátor večera, velvyslanec samotného Sysifa, astrofyzik Jiří Grygar dekoroval bronzovým balvanem za kolektivní výkon Věštírn (pořad TV Nova), „v němž se bojuje za jasnozřivé duchovno proti vul-

gárnímu materialismu, protivné střízlivosti a nudnému zdravému rozumu.“

Mezi jednotlivci bronz vybojoval astrolog Milan Havelka. Sisyfos ocenil jeho „nadpozemské“ zdravotní jogurty, v nichž potravinářská komise zjistila nepřípustné množství těžkých kovů.

Stříbrné balvany si za vzdělávání budoucích alchymistů, astrologů, psychologů krevních skupin, vykladačů karet a dalších zasvěcen-

ců vysloužila Univerzita nové doby pod vedením Milana Calábka a bývalý silnoproudař, nyní psychotronik Stanislav Brázda. „Vždycky jsem pracoval s energijem“, prohlásil prý okultista Brázda.

Zlatý balvan ve družstvech vybojoval za nabídku paranormálních služeb týdeník Astro. Mezi jednotlivci došlo k nevidané remíze při tajném hlasování členů Sysifa, a tak si trofej nejvyšší odnesly dvě „reinkarnační terapeutky“: PhDr. Marta Foučková a PhDr. Marie Říhová. Tyto specialistky na psychiku říkají: „Čím větší neštěstí vás potkalo, tím větší jste byly zrůdy v minulém životě.“

Martin Kořínek

Gestapáci a zmrzačené děti

Jedna z laureátek letošního zlatého Bludného balvanu, dr. Marie Říhová, poskytla 23. 3. 2001 rozhlasové stanici Svobodná Evropa rozhovor na téma „Léčebná hypnóza, regresní terapie, návraty do minulých životů“. V rozhovoru s moderátorkou Yvonne Přenosilovou zaznělo kromě jiného:

dr. Říhová: „...Vemte si, kolik válek, vemte si, že se rodějí děti, které už se narodějí zmrzačené. A to dítě - přeci bysme řekli - nemohlo nikomu ublížit. Nemohlo nic špatného udělat! Ale pokud pracujete s takovým dítětem, které nemá ani ruce ani nohy, a zjistíte, že to byl gestapák, který v koncentračním táboře házel jiné děti do plynu, tak najednou vidíte, že teda všechno je, jak má být. Že všechno je spravedlivé a že teď jeho duše se musela poučit o tom...“

paní Přenosilová: „Že to miminko je tedy reinkarnace toho gestapáka?“

dr. Říhová: „Ano, ano.“

Ze záznamu přepsal Stanislav Libovický.

MASSIMO DOBYL PRAHU

Zaplněná aula Husitské teologické fakulty podvkráte naslouchala slovům Massima Introvigneho. Italský religionista churchilovského vzhledu přednesl 24. dubna 2002 úvahu nad tématem „Náboženství a násilí“. V úvodu shrnul nejznámější případy hro-
madných sebevražd v náboženských kul-

⇒ Pokračování z předchozí strany.

ka. Jakýkoliv fyzický kontakt s nimi (dokonce i jejich stín) „může znečistit tělo i ducha“. V současné době tvoří většinu nedotknutelných, kteří se sami nazývají dalité (v hindštině utlačovaní, vyčerpaní), zemědělství a pomocní dělníci, pradelny, metaři a další nejhůře placení zaměstnanci.

Situaci podstatně nezměnilo ani zvolení současného prezidenta Kočerila Rámana Nárájanana, který se v červenci 1997 stal prvním haridžanem v této funkci, ani indické zákony, které zaručují polovinu státních pracovních míst občanům nižších kast (křesťané jsou ze zákona vyňati proto, že „toto náboženství kastovní systém nezná“). Dalité stále zažívají ústrky a čas-

to jsou fyzicky napadáni, mnohdy smrtelně. V některých venkovských oblastech například nesmí ani projet na kole částí, kde bydlí vyšší kasty, nesmí nosit boty a pokud je snad mají, musí je zout při setkání s „výše postavenou osobou“. V restauracích je pro ně vyčleněno zvláštní nádobí a stovky dalitských žen (byť „nečistých“) jsou nuceny k prostituci.

Podle mezinárodní organizace pro lidská práva Human Rights Watch (HRW), která označuje kastovní systém v Indii za skrytý apartheid, slouží zákony pouze k zamaskování sociální diskriminace a násilí vůči nedotknutelným, a to i přes vzestup politických stran nižších kast v uplynulém desetiletí.

Hinduistická společnost je již více než 3000 let rozdělena do dědičných, neměn-

ných a přesně vymezených skupin (kast), které se od sebe liší pravidly o způsobu zaměstnání, vzájemných styků a sňatků a zejména společenským postavením. Původně byly hlavní kasty čtyři, ale časem se z nich vyvinula složitá struktura více než 2000 kast a podkast.

Tomuto uspořádání společnosti dal vzniknout hinduistický bůh Brahma, který každou kastu vytvořil z jiné části svého těla: z jeho úst vzešla kasta nejvyšší - bráhmáni (kněží studující posvátné texty), z jeho paží se zrodili kšatrijové (bojovníci a úředníci), ze stehna vaišjové (obchodníci a rolníci) a z jeho chodidel šúdrové (sluhové, řemeslníci). ■

*Z informačního servisu ČTK
vybral a zprávy zkrátil Z. V.*

tech, poté nastínil současné trendy v interpretaci pojmu „brainwashing“ a přednášku ukončil rozбором teorií o vlivu náboženství na lidskou psychiku.

O den později si Massimo Introvigne vzal na mušku islám a popsal jeho hlavní proudy s ohledem na nebezpečí fundamentalismu.

SHEELINY OČI NA SEMINÁŘI

V rámci pravidelných pátečních seminářů Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů se v pastoračním středisku sv. Vojtěcha 12. dubna 2002 představila Indka Ma Anand Sheela Silvermanová - Birnstielová (poslední dvě části jejího dlouhého jména jí poskytli její bývalí manželé).

Vitální Sheela, nyní dáma středních let, se v osmdesátých letech proslavila jako „pravá ruka“ kontroverzního gurua Bhagvána Radžníše (později známého jako Osho), pro něhož vybudovala v oregonské poušti kvetoucí několikatisícové město Radžníšpúrám.

Během pražské besedy se Sheela představila jako „jeden šťastný člověk z miliónu“, jemuž vyjde vše, na co sáhne, a tak vyprávění o její lásce a spolupráci s Radžníšem znělo téměř jako telenovela. Do gurua se zamilovala na první pohled už jako dívka, později odešla do ášramu v Púňě a s Bhagvánem se sjednotila natolik, že byli považováni „za jedinou bytost“.

Po oregonských skandálech (byla např. obviněna z přípravy několika vražd) a pomluvách od gurua Sheela uprchla, v Německu však byla zatčena, vrácena do USA a uvězněna. Na dotaz z auditoria, zda skutečně byla travičkou, Sheela prohlásila: „Podívejte se do mých očí! Byl by takový člověk schopen vraždy?“

Nyní Sheela žije ve Švýcarsku, kde vede dva domy s pečovatelskou službou pro pacienty postižené Alzheimerovou chorobou.

Martin Kořínek

Martin Kořínek (*1971) je publicista.

Bývalý člen Nové Akropolis o jejím náboženském charakteru

KULTURA, NEBO KULT?

Josef Fořtl

Jednou z organizací, kterým se v devadesátých letech minulého století podařilo prostřednictvím masivního plakátování vzbudit zájem veřejnosti, byla i Nová Akropolis, která se tehdy i nyní prezentuje jako filosofická škola a kulturní asociace. Byl jsem jedním z lidí, které zaujal poměrně pestrý přednáškový program této organizace. První přednáška, které jsem se účastnil, měla mýtický ráz - týkala se bájného, dnes již neexistujícího kontinentu Atlantida. Později jsem začal navštěvovat i kurs srovnávací filosofie Východu a Západu, po jehož absolvování jsem se stal i členem této organizace.

Principy¹ Nové Akropolis připomínají její theosofické kořeny. Prvním z nich je „vytvoření jádra universálního bratrství bez rozdílu rasy, barvy pleti, pohlaví, národnosti, sociální příslušnosti a víry“. Druhým principem je „podporovat srovnávací studium filosofii, náboženství, věd a umění“. Třetím pak „probádat nevysvětlitelné přírodní zákony a latentní síly v člověku a přírodě“. Ačkoliv mne tyto principy zpočátku oslovily, nabyl jsem postupem času dojmu, že místo jádra universálního bratrství jde o uzavřenou, vůči společnosti zapouzdřenou skupinu. Byla zde patrná snaha stát se jakýmsi arbitrem veškerého světového dění. Vedoucí představitelé Nové Akropolis svoji organizaci prezentovali jako jedinou nositelku a ochranitelku dnes již „uhasínajícího plamínku pravdy“, který čeká na příznivější dobu, až bude moci opět mohutně vzplanout.

Inspirátorka H. P. Blavatská

Nová Akropolis byla založena v roce 1957 tehdy sedmadvacetiletým Argentincem J. A. Livragou (1930-1991), bývalým theosofem a automobilovým závodníkem. Za skutečný základ je však bráno učení okultistky Heleny Petrovny Blavatské. Zástupci Nové Akropolis tvrdí, že tato žena byla zběhlá v jasnovidectví a spiritismu.

J. A. Livraga o ní píše: „*Tato žena, která předpověděla objevení Troje Schliemanem a tvrdila, že ve 20. století se lidé budou dívat skrze nové magnetické zrcadlo televizor, už nemohla udržet svou Duši v těle. Sama jednou řekla, že jí záhadní mistři poskytli 5 let života navíc, aby mohla dokončit své dílo.*“²

A na jiném místě: „*Ve 14 letech spadla z koně a před očima mnoha svědků zůstala nevysvětlitelným způsobem viset ve vzduchu, dokud se opět nevrátila do sedla.*“³

H. P. Blavatská prý byla médiem. Oslovovala údajně telepatickou cestou duše zemřelých východních mistrů, jejichž poznatky zapisovala a předávala lidstvu. „*Helena vlastnila a projevovala schopnost vejít do kontaktu s obyvateli subtilních světů a s bytostmi, které jsou pro nás neživé.*“⁴

Blavatská se pro akropolitány stala objektem téměř božského uctívání. Není proto divu, že její knihy Hlas Ticha a Tajné učení se staly základem akropolitánského filosofického systému. O kvalitě těchto knih ovšem existují i pochybnosti: „*Tvrdila, že části jejích knih jí „nadiktovali“ Mistři, ačkoliv kritici ji obviňují, že její díla jsou plagiáty knih jiných autorů.*“⁵

Srovnávací filosofie a části pravdy

Během kurzů srovnávací filosofie sice Nová Akropolis zmiňuje kromě Blavatské i další filosofické systémy a filosofy, např. Budhu, Sókrata, stoiky. Tyto střípky pravdy ovšem akropolitánům pouze ukazují na nauku Blavatské, která tvoří páteř všech výkladů.

Za ideální vládnoucí systém považují monarchii, resp. aristokracii. Odvolávají se na Platónovo učení o formách vlády, které moc příznivě pro demokracii nevyznívá. „*Demokracie je zřízena, když chudí vyhrájí bitvu proti bohatým, vládou je pověřen a funkce zastává ten, na koho vyjde štěstí. ...Demokratický člověk je dítětem lakot-*

„Prof. Jorge A. Livraga nás učil o nezbytnosti toho, aby člověk byl Člověkem v nejlepším smyslu tohoto slova,“ píše o zakladateli Nové Akropolis česká ředitelka dr. Slavica Kroča v úvodníku časopisu Nová Akropolis - Zrcadlo kultury 3/1997. Z tohoto čísla také pochází Livragova fotografie.

ného oligarchy. V jeho duši prosté vzdělání se usídlily nepravé zásady a nepodložené názory.“⁶ Na základě tohoto názoru je i vnitřní struktura Nové Akropolis členěna přísně hierarchicky.

Nezávisle na Nové Akropolis jsem dospěl k poznatku, že podstata Platónova učení je založena především na dialogu sloužícímu k vyjasňování pojmů. Ten však Nová Akropolis nepěstuje. Tvrdě jsem narázil, když jsem na půdě organizace chtěl vést dialog s vedoucími akropolitány. Bylo mi naznačeno, že mohu jenom poslouchat, eventuálně klást otázky, ale pouze takové, které by výše postaveného neuváděly do rozpaků. Jinými slovy - z Platóna, z východních a západních filosofii převzala Nová Akropolis pouze to, co se jí hodilo k obhá-

jení vlastních postojů týkajících se vnitřního uspořádání organizace, nebo to, co neodporovalo učení H. P. Blavatské.

Bytové přednášky a pražská pobočka

Pražskou pobočku založili manželé Kročovi z bývalé Jugoslávie, kteří se v polovině osmdesátých let přistěhovali do socialistického Českoslovenka. Jako počátek vzniku Nové Akropolis u nás uvádějí rok 1985, kdy měli začít s přednáškovou činností za zavřenými dveřmi jednoho pražského pronajatého bytu. Těžko říci, zda skupinka mladých lidí, která se v té době soustředila kolem jugoslávských manželů, měla už tehdy charakter organizace. Jisté však je, že bytové přednášky pro vznikající okruh prvních akropolitánských zasvěcenců se konaly ještě v polovině let devadesátých. Postupná expanze organizace umožnila pronajmout si později stále prostory ve Varšavské ulici v Praze, kde Nová Akropolis sídlí dodnes.

Prezidentka a živé síly

I když má Nová Akropolis jedno celosvětové ústředí v Argentíně v čele s prezidentkou Deliou S. Guzmánovou, profil jednotlivých autonomních jednotek určují mnohdy lokální vůdci. Tito vůdci, akropolitánským jazykem označovaní jako prezidenti, působí v rámci jednotlivých států. Ve svých pobočkách mají pravděpodobně téměř neomezené pravomoci.

Pod lokálními prezidenty stojí hierarchicky odstupňovaná struktura zasvěcených, kteří jsou nazýváni „živé síly“. Je to pevné jádro organizace, samo sebe nazývající „esoterické“. Z něho pocházejí tzv. „instruktoři“, kteří se podílejí na chodu organizace a vedou různé přednáškové kurzy. Asi proto, že pro pořádání přednášek většinou nemají odpovídající vzdělání (jsou vyškoleni pouze Novou Akropolí), kompen-

zuji si někteří z nich svou nejistotu vyžadováním projevů poddanosti od řadových členů.

Organizace má řadu specifíků a rituálů. Muži se označují jako „rytíři“ nebo „alchymisté“, ženy a dívky jsou zase „dámami“. Živé síly mají své ritualizované formy pozdravu, které se projeví hlavně při návštěvách mezi různými pobočkami: zdraví-li žena ženu, políbí ji určitým způsobem na rty. Stejným způsobem vítá i muž cizí akropolitánskou ženu. Muž muže zdraví přiložením hrudníku na hrudník a rituálním poplácáním po zádech. Loučení probíhá předepsaným zvednutím pravé paže a vyslovením „ave“.

Příslušnost k „živým silám“ se blíží jakémusi smíšenému řádovému společenství. Členové v organizaci tráví téměř veškerý svůj volný čas a domů chodí pouze přespávat. Mezi členy komunity dochází často ke sňatkům.

Členstvo

Členové jsou získáváni z absolventů základních kurzů pro veřejnost. Tyto kurzy jsou zakončeny nenáročnou vědomostní zkouškou, jejíž výsledky nejsou pro vedení Nové Akropolis příliš důležité. Důležitější je ochota podepsat přihlášku, stát se členem, platit příspěvky a odvádět pokud možno co nejvíce bezplatné práce na půdě organizace.

Mnoho nových členů zpočátku netuší, že se stávají členy organizace, která „chce spasit svět“. Zapojují do vnitřních aktivit organizace, jakými jsou např. výroba suvenýrů (archeologických replik) a jejich následný prodej, vylepování plakátů, přepisování přednášek, úklid kuchyně atd. Od členů se očekává aktivita. Jedinec, který by chtěl chodit pouze na přednášky, upadne u svých nadřazených brzy v nemilost. Někdy však není ani velké množství odvedené práce pro člena zárukou postupu a přízně u nadřazených. Někteří „starší“ členové se mohou cítit dokonce ohroženi přehnanou aktivitou nového člena.

Kromě pracovních aktivit má každý člen absolvovat stále nové přednáškové cykly. Mnohé z nich se zabývají stejnými tématy, přednášky pro pokročilé jsou však více zahalené do mýtických hávů. Dozvíte se např. že: „..... jsme příslušníci pátého plemene, přičemž první tři plemena měla být oboupohlavní, neboli hermafroditní. To první plemeno žilo v blízkosti severního pólu, mělo čtyřicetimetrovou postavu pytlovitě hmoty a živilo se zářením. ...žijeme na čtvrtém globu. Na tom třetím, kterým byl

Podlidé a nadlidé

V průběhu známých dějin nikdy nebylo na světě tolik hladovějících, zločinců a úchylných lidí. Zaplnili jsme planetu podlidmi, kteří prosazují své bestiální instinkty, své nečisté umění, svou sterilní politiku, svou vědu ve službách triviality, ne-li dokonce ve službách krutých válečných výtvorů. Rodí se zrůdné děti, objevují se obavy plné predsudků před blížícím se koncem světa, bohatí jsou stále absurdněji bohatší a chudí stále nelidštěji chudší. ...

Je očividné, že v krizi našeho světa musíme navrhnout Nový a Lepší Svět. ... Avšak tento Nový a Lepší Svět se nemůže vybudovat bez Nového Člověka, který bude jeho esenciální buňkou. Sníme o Novém Člověku jako o autentickém Nadčlověku, jako o tom, který překonal lidská ohraničení a dosáhl přímého kontaktu s tím, co je božské.

Livraga, J. A., Guzmán, D. S., *Základy Akropolitánského Ideálu*, Nová Akropolis, duben 1995 (určeno jen pro vnitřní potřebu), str. 22, 39-40.

Kulturní asociace Nová Akropolis

má v České republice centra v Brně, Hradci Králové, Olomouci, Ostravě, Plzni a v Praze.

Prezentace: <http://www.akropolis.cz>.

„... v Nové Akropolis ...se všichni pokládáme za bratry v hledání Moudrosti ... neexistuje větší hrdost než uznávat svého Učitele nebo cítit se dobrým žákem.“

Guzmán, D. S., Řekli mi, že...,
Nová Akropolis 1995

Měsíc, jsme žili v době, když jsme se vyvíjeli ještě jako tzv. lunární zvířata.“⁷ Tyto odvážné hypotézy převzali akropolitáni pravděpodobně od rosikruciánů.

Každý nový člen je svými nadřízenými nenápadně sledován a hodnocen. Je-li dostatečně loajální a pro organizaci perspektivní, je mu nabídnuto členství v „živých silách“. Tomu ale předchází přípravný kurz, během něhož je kandidát cvičen v osobní disciplíně a v poslušnosti ke svým nadřízeným. Musí například slíbit, že vstane třeba uprostřed noci a osprchuje se ledovou vodou; jinou noc nesmí spát vůbec.

Ti, kteří tento kurz absolvují, jsou pozváni k zasvěcujícímu rituálu. Naberou sklenici říční vody ve svém rodném městě a tuto vodu obřadně nalijí do velké akropolitánské láhve, ve které již spočívá voda těch jedinců, kteří do „živých sil“ vstoupili dříve. Záměrem tohoto rituálu je připoutat nového zasvěceného k organizaci, neboť jeho dílek vody již ze společné láhve vyjmout nelze. Tento akt chce novému zasvěcenému dát najevo, že návrat již není možný.

Vlastní názor a jeho důsledky

Jak již bylo řečeno výše, dostane se každý, kdo by chtěl na půdě Nové Akropolis prezentovat jiný názor než oficiální, do nelihosti. V oblíbenosti není v Nové Akropolis ani moderní umění nebo původní umělecká činnost členů, ať již hudební nebo výtvarná. Je to odůvodňováno tím, že nová díla nejsou prověřena časem a není tedy jistota, že jsou dobrá. V prostorách organizace působící ateliér se zabývá pouze výrobou replik sošek různých bohů a jiných předmětů.

Jedincům, kteří nepřijmou autoritativní principy organizace za své, je naznačeno, aby organizaci opustili. Většina lidí však z organizace dříve nebo později odejde sama. Častými odchody je poznamenán i užší esoterní kruh „živých sil“. Mnoho lidí z organizace odchází i po mnohaletém pů-

sobení. V případě, že v organizaci ponechali významný kus svého života a že odchodem přišli i o jediné přátele, se u nich mohou projevit potíže psychického charakteru. Organizace se však obnovuje pravidelnými náborů nových členů u příležitosti úvodních přednášek pro veřejnost. Přednášky se konají i ve městech, kde Nová Akropolis dosud není známa.

Nová Akropolis a křesťanství

Je zajímavé, že akropolitáni cítí potřebu se vymezit proti křesťanství. Akropolitánští inštruktoři např. tvrdí, že slavná alexandrijská knihovna, obsahující cenné filosofické spisy, byla vypálena křesťany. Příkaz k tomu měl dát známý představitel východního křesťanství, církevní otec sv. Cyril Alexandrijský, žijící na přelomu 4. a 5. století. Ten měl údajně nechat zavraždit novoplatónskou filosofku Hypatii: „*Před smrtí ji nechal vláčet za vlasy ulicemi Alexandrie*“.⁸ Toto odvážné tvrzení však nemá v dostupných, všeobecně známých nábožensko-filosofických pramenech žádnou oporu. Za přímo skandální považují představitelé Nové Akropolis skutečnost, že sv. Cyril Alexandrijský má sochu v kostele sv. Mikuláše na pražské Malé Straně.

Jako bič na římskokatolickou církev posloužilo akropolitánům martyrium Gjordana Bruna, dominikánského mnicha, popraveného inkvizicí v roce 1600. Tomuto náboženskému filosofovi věnovala pražská pobočka Nové Akropolis i pamětní desku, kterou umístila na fasádu pražského planetária. Na pamětní desce je viditelně umístěné logo Nové Akropolis. Odkaz tohoto myslitele si Nová Akropolis téměř přivlastnila.

Pohled zvenčí

Ačkoliv Nová Akropolis působí v několika zemích světa, těžiště jejího „studia“ je všude stejné - v nepřilíh podložených hypotézách o prehistorických mýtech. Ačkoliv se Nová Akropolis prezentuje jako filosofická škola a kulturní asociace zároveň, není odbornou veřejností respektována.

Členové jsou svými instruktory upozorňováni na to, že Nová Akropolis je v některých státech označována jako sekta a že ji takto mohou označovat i česká média. Zařazení mezi sekty však Nová Akropolis odmítá. Např. prezidentka mezinárodní organizace Nová Akropolis, D. S. Guzmánová, píše „*Mohla bych se cítit pohoršená, když vidím, jak se kulturní asociace, která působí už 37 let, hází do stejného pytle se sektami*...“⁹

Jako sektu však Novou Akropolis označuje i publikace vydaná rakouským spolkovým ministersvem pro životní prostředí, mládež a rodinu v roce 1996. Píše se zde: „*Spirituální cvičení mají žáka osvobodit a formovat v nového člověka. Nová Akropolis pořádá přednášky týkající se esoterického vědění minulých civilizací. Disponuje přísným vnitřním vůdcovským systémem s vlastní bezpečnostní službou včetně povinnosti mlčenlivosti*“.¹⁰

Kulturní nebo kultovní?

Členství v pražské pobočce Nové Akropolis je spojeno s mnoha rituály. Např. jednou ročně se koná slavnost světla, kdy je za obřadního ticha a přisěři v kruhu stojících členů podávána z ruky do ruky hořící olejová lampička, symbol plaménku pravdy. Jiné rituály zasvěcují členy do tzv. tajných mystérií - tajemných pravd určených pouze pro vyvolené.

Těmto účelům bylo přizpůsobeno i prostředí. Prostory Nové Akropolis jsou vyzdobeny obrázky a soškami bůžků. Připomínají egyptskou podzemní svatyni. Každá místnost nese jméno nějakého boha nebo poloboha. Do některých z nich veřejnost nemá přístup, neboť jsou určeny pouze pro zasvěcené. Předmětem uctívání se v pražské pobočce stala i sádrová busta zakladatele J. A. Livragy a obrázek H. P. Blavatské. O síle kultu zakladatele svědčí i pravidelné každoroční pietní akty v den výročí Livragovy smrti, kdy jsou všechny pobočky Nové Akropolis na celém světě pro veřejnost uzavřeny.

Na závěr můžeme shmout, že Nová Akropolis je uzavřeným společenstvím s odstupňovanou hierarchií, s posvátnými symboly a objekty uctívání. Jde tedy o organizaci více kultovní než kulturní.

1 Tyto principy bývají uvedeny v různých propagačních materiálech; v poněkud odlišném znění je uvádí i internetová stránka <http://www.akropolis.cz>.

2 Livraga, J. A., Záhada jménem H. P. B., *Nová Akropolis - Zrcadlo kultury*, 2/1997, str. 27.

3 Tamtéž, str. 24.

4 *Hlas Ticha*, Nová Akropolis, červen 1994, str. 7.

5 Barrett, David V., *Sekty, kultury, alternativní náboženství*, Ivo Železný, Praha 1998, str. 221.

6 Platón - Ústava - republika, Nová Akropolis, červen 1994.

7 Přednášky 17. 10. 1996.

8 Přednáška 4. 2. 1997.

9 Guzmán, D. S., *Sekty, Nová Akropolis - Zrcadlo kultury*, 3/97, str. 27.

10 *Sekten - Wissen schützt vor Missbrauch*, Rakouské spolkové ministerstvo pro životní prostředí, mládež a rodinu, 1996, str. 45.

Josef Fořt (*1967) je dálkovým studentem Husitské teologické fakulty UK v Praze. Pracuje v oblasti turistického ruchu.

GILGAMEŠ

Milan Balabán, Veronika Tydlitátová:
Gilgameš. Mýtické drama o hledání věčného života.

Nakladatelství Vyšehrad, Praha 2002, 296 stran. Doporučená cena 298,- Kč.

Mezopotámské vyprávění o putování Gilgameše za tajemstvím nesmrtelnosti je důvěrně známé široké veřejnosti. Většina z nás byla již v lavicích základní školy upozorněna na jeho mimořádnou cenu jakožto jednoho z největších děl v dějinách lidského písemnictví. Pouhá literární či historická hodnota Eposu však ani zdaleka není tím, co čtenáře k četbě Gilgameše neustále přitahuje. Přímá magická moc této skladby tkví v jejím všelidském poselství, jež je schopno oslovit a zasáhnout jakéhokoli člověka na kterémkoliv místě a v libovolné době. To je jistě i důvodem, proč se odborníci stále znovu vrací k promyšlení a výkladu duchovního odkazu tohoto díla, pokoušejí se o jeho zasazení do co nejširších souvislostí a snaží se o jeho zhodnocení v kontextu našeho až příliš „odkouzleného“ světa.

Avšak taková moderní interpretace gilgamešovského příběhu na našem knižním trhu až doposud citelně chyběla. Čtenářská obec měla zatím k dispozici překlad Libora Matouše (Epos o Gilgamešovi, Praha 1976) a dílčí výklady v dílech a studiích některých badatelů. Nyní je jí předkládána publikace, která pohlíží systematicky a uceleně právě na živou výzvu Eposu, na Gilgamešovo krušné pátrání po prameni věčného života. Činí tak způsobem nevšedním, ale nanejvýš potřebným při hlubokém průzkumu tak náročné a současně blízké látky, jakou Epos je.

Autoři knihy, dva přední čeští religionisté, ji koncipovali jako soubor svých původních statí, jež se pravidelně střídají a přinášejí různé průhledy do jednotlivých témat starověké skladby. Tuto badatelskou otevřenost, která je nutná při práci s mnohstranně obtížným mytologickým textem, je třeba ocenit na prvním místě. Je důležitá především pro vyšší objektivitu diskuse, ale i pro živost a spád výkladu. Má však také

svá úskalí, která mohou navodit dojem jakési nedotaženosti zvolené metody. V recenzované publikaci tak působí zejména práce s poznámkovým aparátem v Balabánových studiích, zatímco Tydlitátová pozámek neuzívá.

Vlastnímu obsahu, struktuře a vnitřní výstavbě knihy však již nelze nic vytknout. Dílo je uvozeno stručným, ale velmi fundovaným zasvěcením čtenáře do prostředí babylónského náboženství, což vytváří dobré předpoklady pro další výklad. Občasné nepřesnosti v odborném asyriologickém názvosloví jsou záležitostí čistě formální a mohou být snadno napraveny konzultací například Encyklopedie starověkého Předního východu, Praha 1999. Velkým přínosem pro pochopení celkových souvislostí je především srovnávací přístup, který se prolíná celou publikací a v této studii jsou to především biblické paralely, ale i diametrální odlišnosti od sumersko-akkadských náboženských představ, které umožňují čtenáři hlubší vhled do předkládané problematiky.

Následující kapitoly komparují postavu Gilgameše a jeho niterný svět s Odysseem, Prométheem, Jákobem a Buddhou. Tato na první pohled velmi nesourodá galerie nábožensky významných zjevů má s Gilgamešem společného daleko více, než bychom předpokládali, a oba autoři to dokazují v brilantních, někdy přímo filosoficky laděných úvahách. Tematizují jednotlivé shody i rozdíly, přičemž se vše neustále točí okolo člověka, zápasícího za přetěžkých podmínek o své místo ve světě, o smysl a cíl své existence.

Dále jsou opět kontextuálně, detailně a citlivě interpretovány „komparsisté“ v dějovém scénáři Eposu, jako hradby a město, ženy a bohyně, zvířata, démoni a obludy. Je jim po právu věnována náležitá pozornost, neboť významně spoluurčují celkový náboj skladby. Jejich výklad je religionisticky značně na výši a velmi pozitivně působí i jemné využívání některých jungovských podnětů.

Poté je pojednáno o „populárním“ fenoménu, jenž se nachází téměř v závěru Eposu o Gilgamešovi. Jde o potopu, která je zde však vyložena precizně a podrobně a jejíž významové pole je hodnoceno s přehledem a za použití rozsáhlého materiálu z jiných náboženských a kulturních okruhů, což se v recenzované publikaci ostatně děje takřka bez přestání. Velmi důležité je zejména srovnání s biblickou tradicí.

V závěru knihy se dostává ke slovu téma hrdinství, které je pro gilgamešovskou mytologii rysem vpravdě příznačným. Problém

je opět komplexně a systematicky zpracován a současně slouží jako platforma pro hluboké úvahy o aktuálnosti a možném přínosu Gilgameše pro člověka naší doby, v níž je mýtus, jenž kdysi naplňoval svět významy, často považován za přežitek, a přesto stále skrytě působí v různých podobách. Toto zamyšlení tvoří logické vyvrcholení celé práce, v níž neustále zní struna naladěná jejím podtitulem, a poskytují některé odpovědi na palčivé otázky, jež při četbě a promyšlení Gilgameše nutně vyvstávají.

Publikace je uzavřena několika Balabánovými básnickými kreacemi, jež za ní tvoří výstižnou tečku. V samém závěru je též uvedena rozsáhlá bibliografie. Je třeba ocenit také velmi povedené ilustrace spoluautorky knihy, doplněné navíc přesnými klínopisnými „titulky“. Až na několik drobných nedostatků a občasné řádění tiskařského šotka je dílo vcelku zdařilé i po formální stránce, obsahově je vysoce přínosné a může sloužit za příklad dalším pracím zabývajícím se podobnými tématy. Zvolená metoda je nesporně žádoucí, stejně tak i přístup obou autorů, který neustále zohledňuje pokud možno všechny souvislosti a přitom nezabíhá do vyumělkované učenosti. Kniha s pregnančním titulem Gilgameš je tak spolehlivým průvodcem každému, kdo při četbě Eposu cítí v zádech mrazení své vlastní zkušenosti.

Luděk Vacín

Luděk Vacín (*1979) studuje teologii a religionistiku na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Bohyně Ištar na ilustraci Veroniky Tydlitátové ke knize Gilgameš.

Nebeský býk na ilustraci Veroniky Tydlitátové ke knize Gilgameš.

PSYCHOLOGIE NÁBOŽENSTVÍ

Pavel Říčan: Psychologie náboženství
Portál, Praha 2002, str. 325, cena 397 Kč.

Konečně jsme se dočkali dlouho avizované knihy známého psychologa a odborníka na psychologické aspekty religiozity doc. Pavla Říčana. Její název *Psychologie náboženství* odkazuje na její interdisciplinární obsah, ale pozor: čekáte-li suchou vědeckou publikaci, pak budete možná překvapeni. Kniha je psána velmi čtivě a je zjevné, že je míněna spíše jako populární **uvedení** do studia náboženské psychologie a její metodologie, než jako postgraduální vědecká publikace. „*Smyslem této knihy*“, píše doc. Říčan hned na počátku „*je uvést čtenáře do oboru seznámením se základními pojmy, poznatky a metodami*“. O to tedy autorovi jde a rozhodně to není špatně.

Říčanova kniha se jistě stane nepostradatelnou příručkou nejen pro studenty religionistiky a teologie, ale i pro všechny zájemce, kteří by se chtěli něco dovědět o tomto oboru. Především pro ty z nich, kteří sami nemají hlubší psychologické vzdělání. Čtenáře od počátku upoutá, že kniha je psána velmi přehledným a čtivým způsobem. Říčan je nesporně mistr pera a v krátkém textu dokáže říci a přehledně vysvětlit mnohé složité problémy.

Osnova jeho knihy sleduje systém obecné psychologie a autor ho čtenáři pečlivě přibližuje: začíná od základního psychologického pojmosloví (vnímání, myšlení, vůle, pamět), přechází k různým přístupům výkladu psychologie jako vědy (biologické teorie, teorie motivace, kognitivní teorie atd.) a dochází až k vysvětlování širokých psychologických koncepcí. Zde především Sigmunda Freuda a C. G. Junga, ale do určité míry i Stanislava Grofa či Ericha Fromma. Tato část knihy představuje solidní učebnici a didakticky je suverénně zvládnutá. I když lze očekávat, že odborníci mohou mít nutkání některé její části přeskakovat či zběžně prolistovat, upozorňuji: To právě by byla škoda! Protože text, který v této knize pojednává o obecně známých psychologických skutečnostech, je na druhou stranu bohatě protkán postřehy a ilustrativními poznámkami, které odkazují na mnohé i méně známé oblasti náboženské fenomenologie. Ty nejen mnohé vysvětlují, ale také odhalují nové inspirativní souvislosti.

Vyvrcholení knihy lze ovšem spatřovat v její závěrečné, páté části, která se na sedm-

desáti stranách podrobně věnuje speciálním otázkám psychologie náboženství. Zajímavé a myšlenkově inspirující je hned úvodní pojednání o různých formách náboženského prožívání, kde autor hovoří o takových fenomenech spjatých s náboženstvím, jako je úcta, strach, naděje, víra, pokora, čistota atd. Na ně pak navazuje psychologickým výkladem o povaze mimořádných náboženských prožitků, jako je např. posedlost, transové stavy, modlitba jazyky (glosolálie) či různé meditační stavy. Ve výkladu těchto jevů jde autor do značné hloubky a připojuje k nim samostatné pojednání o „psychotechnikách“ umožňujících jejich cílené navozování. Je zřejmé, že autor zde mluví s velkou znalostí věci, kterou získal studiem nejen klasických náboženských systémů, ale i zkoumáním extrémních náboženských skupin typu sekt. Mluví velmi fundovaně, bezpečně a s přehledem.

Další speciální oblastí psychologie náboženství, do níž se autor pouští, představuje oblast morálky. Velmi cenné je, že Říčan zde podrobně rozebírá jinak psychologicky téměř přehlížený fenomén svědomí. Je snad jen škoda, že se v této souvislosti nezmiňuje též o fundamentálních výzkumech ontogeneze morálního myšlení, jak je prováděl před zhruba třiceti lety L. Kohlberg a C. Gilliganová, a v návaznosti na ani o ontogenetických teoriích psychologie náboženství Jamese W. Fowlera či Fritze Osera. Místo nich rozvádí jemu jistě bližší, ale pro běžného člověka poněkud nesrozumitelný popis Eriksonovy teorie osmi stadií života, která sice představuje psychoanalytickou „klasiku“, ale o její přínosnosti pro čtenáře jeho *Psychologie náboženství* lze poněkud pochybovat.

Podobné tápání v důrazech je snad možno cítit i v následujících kapitolách, kde Říčan hovoří o průniku náboženské a psychopatologické fenomenologie. Zde bohužel zcela chybí odkazy na Frielingsdorfovy „falešné představy“ o Bohu, s nimiž je možno se setkávat v psychoterapeutické a pastorační praxi dnes a denně, a též v části pojednávající o modifikaci náboženských jevů pod vlivem psychopatologie se doc. Říčan jen v náznamech dotýká problematiky poruch osobnosti, neurotických potíží, oblastí látkových závislostí, nutkavého chování či poruch sexuální identity a orientace.

Jakožto psychoterapeut bych ovšem očekával též poněkud širší záběr závěrečné kapitoly, která pojednává o náboženství

jako psychoterapii. Škoda, že se zde autor nezminuje alespon o některých významných proudech současné americké či evropské psychoterapie, které se váží na psychologii náboženství. Mám na mysli především v USA populární biblické poradenství (u nás často vydávaný L. Crabb) či v Evropě rozšířené směry vycházející z hermeneutiky vázané na příjemce, např. bibliodrama (L. Kolmann), hlubinně psychologický výklad Písma (E. Drewermann), či u nás zaváděnou hagioterapii. Jistě zajímavé, i když ne nutné, by bylo připojit pojednání o náboženských aspektech Franklovy logoterapie či existenciální analýzy A. Längleho, případně pohovořit i o vymezení vztahu mezi psychoterapií a pastorační obecně.

To jsou ovšem jen speciální nedostatky. Nelze přehlédnout, že jako celek představuje Říčanova *Psychologie náboženství* nejrozsáhlejší shrnutí materiálu této oblasti, kterou u nás máme. Její přínos spočívá navíc v takovém podání látky, které inspiruje

k domýšlení a zkoumání. Pro laika i odborníka určitě stojí za to ji mít.

Na závěr jedna poznámka k vydavateli: Jak už jsem naznačil výše, před případnou reedicí bych uvažoval o rozšíření názvu

na *Úvod do psychologie náboženství*, případně na *Učebnice psychologie náboženství*, což by lépe vystihovalo charakter publikace. Skutečnou „psychologii náboženství“ se totiž nakladatelství Portál nepodařilo vydat ani na druhý pokus (po publikaci N. G. Holma z roku 1998). V tomto ohledu si ještě budeme muset počkat. Třeba to vyjde potřetí.

Prokop Remeš

MUDr. et Mgr. náb. věd **Prokop Remeš** (*1952) je gynekologem, psychiatrem, zabývající se psychoterapií závislostí a hagioterapií, a lektorem psychodynamického výcviku SUR.

INTERNETOVÉ STRÁNKY S DUCHOVNÍ TEMATIKOU

Rozšíření internetu během posledního desetiletí vedlo k tomu, že žádná větší organizace si nemůže dovolit nemít vlastní internetovou prezentaci. S tím, jak se technické prostředky dostaly blíž ke svým uživatelům, rozšířil se značně i počet osob schopných vytvářet vlastní internetové stránky; a možnost využívat virtuální prostor zdarma dovoluje internetovou stránku připravit prakticky každému. Tento vývoj vede k tomu, že na tomto médiu dnes najdeme prezentaci všech významných společenských fenoménů, takže odráží do značné míry stav společnosti nebo alespoň její části a zrcadlí její potřeby a názory.

To se týká i náboženských směrů, skupin i etablovaných církví. Nežádka je to jejich jediná možnost, jak oslovovat širokou veřejnost, anebo vůbec informovat o své existenci. Témata, která nejsou dostatečně zajímavá pro klasická média (rozhlas, TV, tisk), anebo slučitelná s posláním médií (manipulativní sekty či hnutí, okultismus) se mohou šířit po internetu v podstatě bez problémů.

Prezentace na internetu má také tu výhodu, že může být v podstatě jednosměrná. Stránka může být připravena se zacílením na určitou skupinu uživatelů, může vyvolávat určité pocity a dojmy, které nemají s realitou nic společného, a přitom mnohdy

neexistuje možnost, jak si informace ověřit. Tyto důvody činí z internetu zejména pro minoritní náboženské skupiny atraktivní médium, takže lze předpokládat, že jej budou ke své propagaci využívat.

Průzkum, který jsem na internetu od 18. do 27. 2. 2001 prováděl, vycházel z těchto předpokladů. Cílem bylo zjistit počet a strukturu náboženské nabídky na internetu v českém jazyce. Předpokládal jsem, že způsob a počet prezentací jednotlivých forem religiozity budeme moci využít jako jeden z indikátorů oblíbenosti té které z nich. Zejména by to mělo platit u těch duchovních směrů, kde je těžké mluvit o nějaké formě členství a tedy i počtu příslušníků hlásících se k jednotlivým společnostem. Je ovšem jasné, že používání tohoto média má svá specifika a ze zjištěných čísel nelze dělat paušalizující závěry.

Jako metodu jsem zvolil vyhledávání ve vyhledávacích v českém jazyce pomocí slov: církev, sbor, bůh, duch, náboženství, víra a dále jsem prověřoval odkazy z těchto stránek na další spřátelené adresy. Do užšího výběru prezentací byly zařazeny ty, u nichž bylo možno rozpoznat aktivní vztah k duchovním skutečnostem. To jsou stránky prezentací sborů, společenství, osobních názorů na duchovní záležitosti, svědectví, stránky s informacemi o náboženských textech nebo duchovních tradicích, diskusní fóra, seznamky, poradny. Vyřadil jsem komerční stránky nabízející duchovní literaturu, vědecká fóra, dále stránky shromažďující informace o náboženství, aniž by tyto informace sloužily k možnosti náboženství prak-

tikovat. Naopak jsem sledoval stránky s kritikou náboženství, či jeho oficiální praxe. U všech stránek, které jsem zařadil do svého výběru, jsem si všiml kromě jejich identifikace (jméno a adresa) také autorství, konfesního zařazení, úrovně, obsahu a zaměření.

Podkladem pro hodnocení byla přehlednost, využitelnost informací, grafická úroveň. Obsahovou stránku lze u náboženských či duchovně zaměřených informací posoudit obtížně, protože jakkoli nesmyslný či nepravděpodobný se nám jejich obsah může zdát, jejich autor nás informuje o skutečnostech, ve které věří, nikoli o tom, co je obecně přijatelné. Hodnotil jsem tedy jen to, nakolik je obsah stránky koherentní, respektive zda odpovídá jejímu zaměření. Charakter stránky jsem rozlišil v pěti kategoriích:

Informativní – údaje o objektivních skutečnostech: adresa sboru, místo a čas konání přednášek, meditací, odkazy;

informační – sdělení o náboženských skutečnostech typu „přečti si a uvidíš“, texty bez komentářů, nechávající úsudek na čtenáři;

interaktivní – diskusní fóra, poradny, seznamky, stránky, do nichž je možnost aktivně vstupovat a sdílet svoje názory, ptát se atd.;

svědectví – příběhy, osobní angažovanost autora, se zřetelným svědeckým zabarvením;

Příklady zajímavých stránek

Virtuální klášter. Na adrese <http://www.muweb.cz/www/klaster/> najde návštěvník na první pohled sympaticky vyhlížející stránku Společenství Kristova pokoje. Při bližším zkoumání se však jeví jako již dlouho neaktualizovaná. Podle údajů autora klášter tvoří společenství bratří a sester, které spojuje kromě víry v Krista modlitba žalmů, čtení Bible (v jedné ze sekcí najde návštěvník podrobný roční plán četby), Apoštolské vyznání víry a modlitba Otče náš. Členové se také zavázali šířit evangelium v životě i po internetu. Jelikož se mi nepodařilo přihlásit do internetové konference, na níž se podle údajů kláštera jeho členové scházejí ke společným diskusím, a ani v sekci „Pořádané akce“ jsem se o žádné nedozvěděl, byla nakonec nejzajímavější sekci „Knihovna“, kde lze najít odkazy na různé texty, a také „Poustevny“, kde si můžete přečíst slovo bratra Sávy, patrně představeného kláštera a autora projektu. Idea virtuálního kláštera mne zaujala již proto, že se jedná o neobvyklou kombinaci moderních komunikačních prostředků s prastarou tradicí, na niž autoři odkazují. Takový projekt by také měl umožnit nalezení společenství lidem, kteří se jinak setkávat nemohou, a přece stojí o intenzivní společný život. Je otázka, proč takový projekt ztroskotal a zda se společný život dá nahradit společenstvím virtuálním.

Na stránkách <http://www.prayer.cz/> najdeme **virtuální modlitební servis**. Z úvodního prohlášení vyplývá, že projekt vytvořili dva dobrovolníci, kteří chtějí informovat o dění ve světě z pohledu křesťanů a jejich potřeb, za které je potřeba se modlit. Uživatelům má tedy servis kromě křesťanského zpravodajství sloužit jako databanka konkrétních cílů, které jsou modlitbou dosažitelné. Na stránkách se také pořádá jakási soutěž o to, ze které země světa by mělo vyjít následující číslo „Majáčku“, což je sborník textů o situaci křesťanů v dotyčné zemi.

Zajímavý může být také **virtuální sbor Grano Salis** (<http://www.granosalis.cz/>). Poměrně rozsáhlý portál s přehlednou grafikou nabízí návštěvníkům diskuse na aktuální témata, jako například zda mají Spojené státy právo zabít Usámu Bin Ládina, dále recenze článků převážně anglických autorů, soubory ke stažení, veřejné modlitby, odkazy, zasílání Ranního zamyšlení na SMS, e-mail, etc.

misijní - agitační stránky zřetelně obsahující výzvu či výhrůžku, co se stane (může stát), nebo naopak nestane, postaví-li se člověk na tu, či onu stranu. A to jak explicitně vyjádřenou, tak i v případě, že byla skryta mezi řádky.

Protože stránky nesly vždy více z těchto charakteristik, označoval jsem je vždy toliko, kolik jich bylo možno rozpoznat, aniž by přiřazení jedné kategorie vylučovalo jinou.

Prohledal jsem 322 stran, což byly všechny stránky vyhovující daným kritériím. Nejvíce bylo podle charakteru stránek informativních - celkem 233, tedy více než dvě třetiny. Stránek s charakterem informačním bylo celkem 197, tedy více než polovina. Interaktivních stran 42, misijních 23 a svědeckých 18. Z toho můžeme usoudit, že internet je využíván především ke sdělování věcných informací o náboženství, které lze sdělovat i jinak, a nikoli k účelům, které jsou jedinečné v tomto způsobu komunikace, tj. k interaktivním účelům, jako jsou virtuální sbory, konference atd. Málo je také využíván ke sdělení osobních svědectví a misijních výzev.

Autorů bylo nejvíce typu společnost či společenství - 117, potom sborových či farních stránek - 92, stránek vytvářených soukromými osobami bylo 86, celocírkevních nebo náboženské společnosti 24 a u třech stránek nebylo možno rozhodnout, kdo je jejich autorem.

Co do úrovně bylo špatných stránek 42. Většinou to byly stránky nové religiozity (14), křesťanských 21, přičemž se téměř

rovnou měrou podílely různé církve a denominace.

Podprůměrných stránek bylo celkem 141. Z toho nová religiozita 36, buddhisté 12, křesťané celkem 82, z toho katolíci 22, Českobratrská církev evangelická (ČCE) a Slezská církev evangelická augsburského vyznání 12, Církev československá husitská (ČCSH) 8.

Průměrných bylo celkem 101, z toho křesťané celkem 63, z toho katolíci 14, evangelici 13, dvě ze tří pravoslavných stránek; jedna stránka svědků Jehovových (NSSJ), nová religiozita 17, buddhisté 12, dvě islámské a stránka židovská.

Dobrých bylo celkem 39, z toho křesťanských 32, v tom katolických 11, ČCE 5, jedna islámská, nová religiozita 4, tři adventistické.

Výborných stránek bylo pouze devět. Z toho jedna islámská, jedna nové religiozity, zbytek křesťanských. Mezi nimi ani jedna katolická. Po jedné ČCE, adventisté sedmého dne, Bratrská jednota baptistů.

Podle konfesního zařazení bylo nejvíce křesťanských stránek celkem 207, z toho nejvíce katolických 48, ČCE 30, Křesťanské společenství 14, ČCSH 12, nerozlišení křesťané 59, jiní křesťané 44. Stránek nových náboženských hnutí bylo 60, buddhistických 26, islámské 4, tři satanistické, dvě NSSJ, stejně tak ariánské a unitářů, jedna stránka židovská.

Podle provedeného průzkumu nejvíce internetových stran vytvořili křesťané, což je logické vzhledem k jejich organizovanosti a misijnímu charakteru křesťanství. Druhé

nejpočetnější byly stránky nové religiozity, což je ovšem množina různých uskupení, většinou volných společenství, z nichž většina není tak misijně orientována jako jejich křesťanské protějšky. Pro mne překvapivý byl počet stran s buddhistickým zaměřením, které svým počtem dosahují téměř počtu stran ČCE - druhé nejpočetnější křesťanské církve v ČR.

Z uvedeného lze usuzovat, že křesťanské církve jsou stále ještě dominantním náboženstvím, a to jak pozitivně formulovaným programem, tak i skrytě v myslích lidí. Polemika s náboženstvím na ateistických či satanistických stránkách se totiž vymezovala vůči křesťanským pravdám víry, i když leckdy deformovaným, a používala také křesťanské pojmy a modely myšlení.

Specificky nové jevy jako virtuální kláštery či sbory, diskusní fóra či interdominační rozcestníky svědčí o tom, že i lidé duchovně zaměřeni využívají internet jako prostředek sdílení, i když zatím ne příliš často. Dalším faktem je, že mnoho stránek bylo vytvořeno nadšenci nebo lidmi bez znalostí problematiky elektronického publikování, takže mnoho stránek mělo podprůměrnou úroveň a často nebyly dlouhou dobu aktualizovány, což návštěvníky většinou odradí od dalšího studia obsahu.

Vojtěch Tutr

Ing. **Vojtěch Tutr** (*1971) je absolventem Dopravní fakulty Jana Pernera Univerzity Pardubice a studentem religionistiky Husitské teologické fakulty UK. Pracuje v o. s. Hestia jako editor internetového projektu Dobrovolník.cz a externě spolupracuje na portálu Christnet.

Z nekřesťanské nabídky bude jistě zajímavá stránka **Bohyně** (<http://www.bohyne.com/>), přibližující zejména ženám následující témata: Spiritualita orientovaná na Zemi, ženu, Ženský Princip, Hnutí Bohyně ve světě, ekofeminismus, Čarodějnictví jako evropská pohanská tradice, Ženská Mystéria, Sexualita, Síla ženy. Kromě příběhů a povídek o tom, jak se v konkrétním životě síly ženského principu projevují, se zde můžeme poučit jak - v případě, že jsme ženy - tuto energii v sobě objevit a kultivovat pomocí rituálů, tance, meditace.

Poněkud extravagantní stránky **Universe People** (<http://www.universe-people.cz/>) na první pohled upoutají spoustou barevných obrázků s portréty Ježíše jako vystřiženého z barvotiskových traktátů, jaké známe z Náboženské společnosti Svědků Jehovových či z Církve Ježíše Krista svatých posledních dnů; a také portréty vesmírných bytostí, od kterých autor osobně přejímá a nám tlumočí důležitá poselství. Autor Ivo Benda a další - jak hlásá text na titulní straně - se vyjadřuje k aktuálním tématům a prosazuje zrušení peněz. Tyto texty jsou psány s poučením od přátel z vesmíru, což jsou Aštar Šeran „vysoká duchovní bytost, velitel vesmírné flotily 10 miliónů mateřských lodí s velitelstvím na vesmírné stanici Šáre, a jeho přátelé“. Všechny skutečnosti jsou podrobně popsány a doplněny ilustracemi či fotografiemi kosmických lidí a jejich lodí. Tito stojí na straně sil světla a chtějí nám pomoci se obrátit k Bohu. Web obsahuje přes 1 000 poselství zjevených pro všechny lidi. Jsou zaměřena na boj sil temna, materialismu a negativních vibrací se silami světla, na jejichž straně stojí i vesmírní přátelé v čele s Aštarem Šeraniem. Jak rozsáhlý materiál ke studiu stránky obsahují, si můžeme udělat představu již z toho, že hlavní menu má 46 položek.

Každému, kdo chce nalézt internetovou prezentaci patnácti nejvýznamnějších křesťanských církví a dalších samostatných sborů v ČR, můžeme doporučit **rozcestník Církve.cz** (<http://cirkve.cz/>). Je to jedna ze stránek, která nám umožňuje orientovat se v rozsáhlém materiálu s náboženskou tematikou. Ačkoli se jedná jen o odkazy na vlastní stránky církví a dalších křesťanských organizací, je takový počín jistě užitečný.

Vojtěch Tutr

Médium masové komunikace jako spirituální fenomén

MAGIE (NEJEN) ELEKTRONICKÉHO GURUA

Lukáš Doubrava

Jak charakterizovat spiritualitu? Jako víru v nadpřirozené jevy? Splynutí s Universem, tedy zapomenutí na vlastní ego? Důvěru ve Vyšší moc? Zážitky mající božské atributy prostupující skrze prostor a čas? Ano, to vše patří mezi charakteristické jevy, jimiž lze popisovat prožitek transcendentního přesahu. Anebo i jeho iluzi. To vše objevíte v kouzelném světě médií takzvané masové komunikace, tedy knihou počínaje a multimédií zatím konče. Naleznete zde fenomény útočící na lidské smysly i duši. Někteří - tvůrci i konzumenti mediálních produktů - se cítí v tomto světě občas bohy. Další, kritici, zase zdvihají prst a varují doslova před dábelskou mocí médií...

Sektářské rysy v evoluci médií aneb hereze proti mluvenému slovu

„Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to slovo byl Bůh,“ praví se v Janově evangeliu. Tvůrčí akt Božího Slova... Ano, důraz na co nejvěrohodnější reprodukci mluveného slova byl jedním z hlavních kořenů lidské kultury. Někteří byli přímo demonstrativně proti jakékoliv kodifikaci verbálního projevu.

Sokrates, jak známo, odmítal zapisovat své filozofické úvahy. Teprve Platón se odhodlal k záznamu dialogů se svým učitelem a položil tak i základní kámen světové žurnalistiky - stal se de facto zakladatelem jejího klíčového žánru, interview. Tímto činem se ale postavil proti jedné z myšlenek svého učitele, již však neopomenul zaznamenat. (Nutno dodat, že tedy zároveň oplýval ctností označovanou dnes za novinářskou etiku.)

„Člověka, který nemá cennější věci než ty, které složil nebo napsal, přičemž je dlouhý čas obracel sem a tam, slepoval je dohromady a zase rozebíral, lze jistě právem nazvat básníkem nebo spisovatelem řečí nebo koncipientem zákonů,“ říká Sokrates v Platónově dialogu Faidros, přičemž filozofa v komunikačním slova smyslu považuje napořád za člověka neopakovatelné akce skrze mluvené slovo.

Křesťanství tento postoj částečně převzalo. S tím rozdílem, že sokratovská komunikační norma se již nevztahovala na „mistry“. Četba Bible a její výklad náležely bratru po tisíc let vlády římské církve jen do rukou profesionálů. Teprve když vynález knihtisku v polovině patnáctého století umožnil skutečně masové rozšíření média zvaného kniha, vypukla skutečná komunikační hereze.

Tak jako v případě termínu sekta, i zde nalézáme obdobné atributy. Každé další médium bylo jakýmsi pomyslným oddělením od základního kmene pravověrné komunikace, již bylo kontrolované mluvené slovo. To Slovo, u něhož „vyškolené“ ucho a uhnětená duše dokáže rozeznat, zda-li jde o Slovo dobré, tvůrčí, nebo zlé, jež hrozí odlitím životodárné mízy ze stromu rajske zahrady, kterou opečovává Instituce. Pokud je nad Slovem ztracena kontrola, je to špatné. Když přibude obraz, je to dábelské...

A zde je už jen krok k chápání média jako sekty v novodobém pejorativním slova smyslu. Zvláště televize je již tradičně (nejen) konzervativními kruhy křesťanského světa považována za médium s demonickými atributy.

Kam čert nemůže, nastrčí televizi

V případě kritiky televize se často vzácně shodují intelektuální kruhy neteistického charakteru se skalními představiteli světových, a to zvláště monoteistických náboženství: Televize škodí lidskému duchu i duši. Důvodů bude hned několik.

Vyjma revolučně se rodící virtuální reality je televize médiem, které zaměstnává maximum smyslového vnímání. Zrak i sluch jsou naráz vtaženy do chladně zářící skleněné obrazovky, která však často paradoxně horkým dechem útočí barvitými scénami na představy diváka. Ba co víc, ona jim přímo diktuje jejich prostor. Zatímco v případě knihy zůstává maximální rozpětí pro audiovizuální fantazii a při poslechu rozhlasu zbývá volné pole působnosti ještě pro obrovských 80% obrazové tvorby individuální mysli, u filmu a televize je tento rozsah již pochopitelně značně omezen. To je důvod, proč vzdělanci a umělci oprávněně brojí pro-

ti tomu, že tvořivost televizního diváka je sterilizována.

Konzervativně nábožensky orientovaní jedinci navíc v tomto atributu televize - ať již vědomě, nebo podvědomě - správně spatřují zatím nejmaximálnější zaujetí svých oveček masově předávanou informací. Tu totiž duchovní nemohou stejně jako v dobách zlatého věku křesťanské nadvlády nejen vybrat, ale ani nemají šanci ji včas uvést do kontextu věrouky i morálky své náboženské obce.

Sám se svým Mistrem

Dalším již skutečně více spirituálním než převážně ideologickým fenoménem je paradoxní vliv masového média na individualitu příjemce mediální informace. Zatímco při poslechu rozhlasu může být přítomno i několik jedinců, kteří se komunikačně podporují nonverbálně, v případě knihy i televize je osamocenosť automaticky daleko vyšší. Ty tam jsou doby, kdy televize splňovala naopak svou socializační funkci. Dnes již není jako v padesátých letech minulého století jedna dvě kouzelné bedýnky v domě, u nichž se scházejí sousedé, ale pomalu se v každém pokoji, včetně dětského, nalézá jedna. Zároveň právě rafinovanější útok na smysly prostřednictvím dokonalejší technologie výroby pořadu i jeho elektronické prezentace ještě více diváka pohlcuje a jakákoliv další komunikace se stává stále rušivější.

Rozdíl mezi individualizačním vlivem knihy a televize spočívá pak v tom, že kniha umožňuje skutečně mnohem lépe nefalšovaný kontemplativní spirituální prožitek. Jednak není čtenář nucen sledovat pořad ve stejnou chvíli s paradoxně stejně zaujatou, byť zároveň fyzicky na stejném místě nepří-

tomnou masou, jednak může dle potřeby svého svobodného ducha kdykoliv četbu přerušit a ponořit se do vlastního rozjímání, což diktát stále útočícího televizního signálu neumožňuje. (Situace se poněkud teoreticky mění za použití videorekordéru, ale prakticky je video v tomto směru zanedbatelné. - Kolik znáte lidí, kteří si nahrávají vše, co chtějí, se zájmem shlédnout, a nejsou tak součástí anonymní masy účastníci se mediální liturgie smyslů ve stejný okamžik, či mají nutkání stejně často jako u knihy přerušovat magická vlákna pavučiny, jež do svého středu nasávají mysl člověka?)

Divák televize se tedy v duchu duchovního proudu New Age stává vlastním pseudoguruem, který třímá v ruce ovladač a mnohdy již z desítek kanálů vybírá tu na míru šitou cestu k vlastnímu „osvícení“. Ve chvíli, kdy však rozžhne magické médium, dochází k opačnému procesu, než který považují skutečně duchovní směry všech a míst a dob za klíčový - místo obratu dovnitř dochází k orientaci vně. Ego není rozpuštěno vnitřní sebereflexí, ale je otupováno uměle zahlcenými smysly a navíc mnohdy umocňováno programem, jenž potvrzuje šalebnou jedinečnost a absolutnost vlastního malého já.

Veřejná zpovědnice

Opakem efektu paradoxní individualizace se prostřednictvím novodobé televizní strategie nabízí iluze očisty vlastního nitra. Většina televizních stanic objevila kouzlo exhibicionismu „obyčejného“ člověka. Zatímco mediální hvězdy se skrývají před všudypřítomnými teleobjektivy nechvalně známých paparazzů, mediálně jinak imunní lidé chtějí být často o to více nakaženi virem nazývaným „mých pět minut slávy“.

A tak televizní dramaturgové osnují nejruznější diskusní pořady, kde s neuvěřitelnou otevřeností na sebe lidé vyžvaní kupodivu i ty nejintimnější věci, které by se dříve styděli říci i svému zpovědníkovi. (Navíc kupodivu v době, kdy i zákony přísně střeží ochranu osobních dat). Ne náhodou proto některé pořady přejaly realie institutu nazývaného dnes katolickou církví moderně jako svátost smíření a dokonce i design studií občas vytvářejí po vzoru zpovědnice. Ve skutečnosti mají však tyto pořady charakter jakéhosi veřejného vyznání, kde podobně jako u některých novodobých křesťanských společenství se lidé vyznávají ze svých poklesků před celým shromážděním ostatních souvěrců.

Efekt těchto sebe-mrskačských exhibic, kde domnělými důtkami se zdají být zvědavostí rozžhavené pohledy miliony diváků, je jen zdánlivě pozitivní. Vášnivý odsudek jejich hříchů sice většinou ochladí namodralé světlo rybího oka obrazovky (což je dobře), ale na druhou stranu je zde divákem laciná cirkusová identifikace zaměňována za toleranci a vlastní bohorovné smíření. Bolestný osud mediálně exhibujícího člověka je většinou vytržen z kontextu jeho ostatního života, což je navíc umocňováno a manipulováno moderátrovým profesionálním přístupem, jehož hlavním úkolem je zajistit divácký zájem - show.

Divák zároveň často získává pocit, že pokleslé činy a patologie každodenního života jsou vlastně něčím zcela běžným. Může tak docházet ke dvojímu protikladnému efektu: Buď začne divák brát svou možnou nebo domnělou úchytku jako normu, s níž je vlastně teprve „in“, nebo toto masové zobecnění lidské špíny a ubohosti umocní v konzervativně laděných jedincích ještě větší intoleranci ke svým bližním a potvrdí je v roli těch jediných spravedlivých - ostatní svět je zkažený, já patřím mezi ty čisté...

Đábelská Madona?

Manipulace autoritativního jedince s důvěřivými následovníky je dalším charakteristickým sektářským rysem v kritickém slova smyslu, který lze vysledovat jak ve skupinách užívajících spirituálního jazyka, tak ve společnostech, jež tohoto koloritu k dosažení svých cílů - moci, slávy a peněz - primárně neuvžívají. Televize působení takových jedinců jen umocňuje. Navíc skryté zákonitosti tohoto média zvyšují automaticky i popularitu takových lidí, kteří by normálně neměli dost silnou motivaci k prosazování svého image na veřejnosti.

Není náhodou, že kategorii profesionálních spirituálně laděných manipulátorů, kteří

Pravidla pro lidské chování byla mediálně kodifikována. Napříště bude muset být smysl těchto slov znovu a znovu aktualizován.
Kresba: Gustav Doré.

působí na davy i bez použití média, televize vyhovuje. Vidíme to jak u nejruznějších křesťanských náboženských skupin v USA, kdy se náboženští vůdcové z televizních kanálů mnoha stanic snaží uchvátit své diváky prostřednictvím nejruznějších spirituálních show, tak i u katolické církve (jež jinak nemá moc velký úspěch s tímto médiem), a to prostřednictvím přímých přenosů nedělních bohoslužeb. Mše, která nejvíce z praktik církve působí na smysly, nachází částečně svou odezvu i zde.

Mediálně úspěšní manipulátoři „civilního“ charakteru - vystupující na obrazovce v roli těch, kteří pochopili, že v přijetí jejich lží, polopravd a iluze nerozhoduje jen váha argumentu, ale mnohdy v prvé řadě právě jejich image - musí často překonávat navíc bariéru televizního moderátora, který má být jakýmsi filtrem pro nekontrolovatelnou exhibici společensky vlivných lidí. Opravdu šikovný manipulátor však překoná i tuto bránu a naopak ji využije ve svůj prospěch.

Zatímco takovýto filtr mají většinou politici, u hvězd z oblasti show-businessu jde o vliv zcela nekontrolovatelný. Andělská tvář a pro křesťanskou morálku hříšné atributy. Snad nejreprezentativnějším jedincem, pro své jméno a videoklipové využití (dle katolické církve zneužití) křes-

⇒ Dokončení z předchozí strany.

ťanských symbolů, je v této oblasti americká zpěvačka Madonna.

Televize pod vlivem rudého Marsu, nebo v roli obětího beránka?

Nejčastějším tématem, které má „dokazovat“ ďábelské působení televize, je takzvané televizní násilí. Bylo o něm již mnoho řečeno, žádná ze studií však vědecky nedokazuje, že brutální jednání hrdinů televizních krváků zapříčiňuje stále se zvyšující agresivitu lidí. Přesto zvláště rodiče kriminálně jednajících dětí nebo učitelé žáků šikanujících své spolužáky dávají vinu právě televizi. Z televize se tak stává laciný obětí beránek, kterému je přičítána vina za svádění dětí a mládeže na scesti. Čím více selhávají společenské mechanismy, tím větší trnová koruna se kolem televize splétá.

To, že televizní násilí podporuje tendenci lidí k fyzickému řešení konfliktů, je však více než pravděpodobné. Na druhou stranu zaznívá i protiargument, že divák si svou přirozenou míru agresivity může vybit právě při sledování fiktivního střetu. Buď jak buď, důležitým je, zvláště pro děti, zda-li senásilí v pořadu prezentuje na straně dobra, nebo zla. Zda má smysluplný účel, nebo jde jen o druh anatomicky detailní krvavé zábavy bez kontextu. Bez něho by se dějiny opět opakovaly: Římská říše demonstrovala svůj rozklad snad nejvíce právě v arénách gladiátorů...

Lukáš Doubrava (*1972) je redaktorem Učitelských novin. Přednáší žurnalistiku na Vyšší odborné škole publicistiky v Praze.

⇒ Dokončení rozhovoru ze strany 27.

USA nedůvěřuji. Ale také nemám žádnou touhu tam jet. Přestože většina mé rodiny žije v USA, nejednu tam. Raději přijedu sem. Praha je nádherná.

Jaký máte nyní postoj ke své minulosti?

Sheela Birnstielová: Mám ho stejný jako dříve. Měla jsem ráda svou minulost, měla jsem z ní potěšení, mám na ni krásné vzpomínky a jsem za ni vděčná. Hodně jsem se naučila.

Litujete něčeho? Udělala byste dnes něco jinak?

Sheela Birnstielová: Nelituji ničeho v minulosti, nelituji ničeho v současnosti a jsem si jista, že nebudu ničeho litovat ani ve své budoucnosti. Cokoli jsem udělala, bylo pro mě správné. Nic bych neměnila. Kdybych měla možnost to udělat znovu, udělala bych to úplně stejně. Jsem šťastná se svou minulostí, jsem na ni hrdá a mohu vám říci, že takové štěstí má jen jeden z miliónu.

Máte dva domy, ve kterých žijí postižení lidé spolu s vámi. Jaký způsob terapie užíváte?

Sheela Birnstielová: Posledních dvanáct let pracuji s postiženými lidmi. Začala jsem tuto práci na počest mých rodičů. Nabízím postiženým lidem, aby měli normální rodinný důstojný život v mém domě. Moji pacienti nejsou izolováni. Dveře mé ložnice jsou otevřeny čtyřicet hodin denně a kterýkoliv pacient může kdykoliv ke mně přijít. Moje pracovna je přímo uprostřed našeho společného obývacího pokoje. Každý z mých pacientů se na mě může dívat, jak pracuji, a může se podílet na mé práci tím způsobem, jakého je schopen.

Klub přátel Židů

Jaroslav Elijáhu Sýkora, Th.D.
Teologická fakulta Jihočeské university,
Kněžská 8, 370 01 České Budějovice
Tel.: 038-7773517 (0604678505)
<http://www2.tf.jcu.cz/~sykora>
e-mail: sykora@tf.jcu.cz

pořádá a zve vás na

TÝDEN S BIBLÍ pro vysokoškoláky

Zajímáš-li se o biblistiku a chceš-li s námi zůstat celý týden, jsi zváán(a)!!

Místo: Omlenička u Kaplice v jižních Čechách (cca 40 km od Českých Budějovic), klubovna YMCA (bývalý dětský domov), čp. 44.

Kdy: 30. 6. - 7. 7. 02

Cena: cca 600,- Kč

Vede: Jaroslav E. Sýkora, Th.D.

Sebou: spacák + karimatku, Bibli, psací potřeby, přezůvky.

DINGIR

časopis o současné náboženské scéně
Číslo 2/2002 vychází 17. června 2002

Vydává DINGIR, s.r.o.,
Jankovcova 31, 170 00 Praha 7
tel: 02/ 8387 2223; fax: 02/ 8387 2222
e-mail: dingir@dingir.cz
internet: www.dingir.cz

Šéfredaktor:

PhDr. Zdeněk Vojtíšek
tel: 02/ 8387 2222

e-mail: vojtiesek@dingir.cz

Redakční rada:

Martina Dvořáková, Jiří Koubek
doc. Tomáš Novotný
MUDr. Prokop Remeš
doc. Ivan O. Štampach

Fotografie na obálce: archiv Dingiru
Grafický návrh: Richard Bobůrka
Zlom: Zdeněk Vojtíšek
Osvit: CDS - Petr Jandík
Tisk: VS ČR, Praha 4

Cena: 39,- Kč / 40,- Sk

Objednávky a urgencye:

SEND - předplatné, P.O. BOX 141
Antala Staška 80, 140 21 Praha 4
tel: 02 / 6100 6608; 6100 6609
fax: 02 / 6100 6563; e-mail: send@send.cz
<http://www.send.cz>

ISSN: 1212-1371

Registrace:

MK ČR 7943 z 30. 3. 1998

NA PŘÍŠTĚ

Mariánská zjevení nejsou v dějinách novým fenoménem. Nápadný je ale jejich velký výskyt v posledních desetiletích i míra pozornosti, kterou vzbuzují. Ačkoliv se k nim katolická církev ve svých oficiálních vyjádřeních staví zdrženlivě, jsou pro řadu lidí zásadním způsobem důležitá. Jaká je jejich souvislost s jinými zážitky, o nichž řada lidí mluví jako o zjeveních a které mají své skalní následovníky i odpůrce? A jaké jsou příčiny pozornosti, která se jim věnuje, a někdy dosahuje až podoby závislosti? Na jakou potřebu moderního člověka odpovídají?

Tyto širší souvislosti jsou důležité k chápání dnešní náboženské scény. Proto jim bude věnováno téma časopisu Dingir 3/2002.

PROČ DINGIR

Některé starověké jazyky měly zajímavý zvyk, který spočíval v tom, že do psaného textu vkládaly tzv. ideogramy. Byly to značky, které předjímaly vlastnosti následného slova. A tak se např. v klínopisných textech vkládal před každou věc ze dřeva (např. strom, ale i stůl nebo židli) znak pro dřevo. Před rybníky, řeky apod. se vkládal znak pro vodu atd. Podobně existoval i zvláštní znak, který se musel napsat před jméno jakékoli božské bytosti nebo boha. Této značce, upozorňující na božskost toho, co bude následovat, se většinou říká podle starého sumerského označení pro boha, DINGIR. Toto slovo je pak zároveň i pravděpodobně vůbec nejstarším označením pro božskou bytost, jaké známe.

Zajímavé je, že klínový znak, který se jako označení DINGIR používá, je ve skutečnosti obrázkem hvězdy, která představuje směr, k němuž člověk hledí a k němuž se upíná. Znak DINGIR se tak může pro nás stát symbolem jistě nezanedbatelného rozměru lidství, který hledá něco, co ho přesahuje, na čem se může orientovat a k čemu může směřovat. Tato lidská touha nachází nejrozmanitější podoby v nejrůznějších kulturách a sociálních skupinách. A tak i v naší současné společnosti se setkáváme s desítkami nejrůznějších náboženských a pseudonáboženských skupin, jež jsou výrazem tohoto rozměru člověka.

Chtěli bychom se tedy rozhlížet kolem sebe, pozorovat tuto náboženskou scénu a zamýšlet se nad tím, kdo nebo co je DINGIREm těch, kdo se k těmto skupinám hlásí, jak právě jejich DINGIR ovlivňuje jejich život a jaké formy jejich cesta za tímto cílem nabývá. Časopis DINGIR by tak měl pomoci porozumět oblasti, která je od pradávna neodmyslitelnou součástí života lidstva, a přesto zůstává pro mnohé nezměřovanou krajinou.

tn

POZVÁNÍ

A KONTAKTY

Další veřejné *semináře* Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů: **20. 9. 2002** (Kvakeři, host: Eugen Schart); **18. 10. 2002** a **29. 11. 2002** (témata ještě nejsou stanoveny); vždy od 10 h. v Pastoračním středisku při Arcibiskupství pražském, Koleční 4, Praha 6.

Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, Jankovcova 31, 170 00 Praha 7, hodiny pro veřejnost: čtvrtek 15,30 - 17,30, tel/fax: (02) 8387 2222, e-mail: sssnns@volny.cz, internet: www.sekty.cz; **pobočka Brno**, Gorkého 2, 602 00, hodiny pro veřejnost: každé 1. a 3. pondělí v měsíci 16,00 - 18,00, tel: (05) 4124 8780, e-mail: sssnns.brno@post.cz; **Poradna o náboženských sektách**, HTF UK, Pacovská 350/4, 140 00 Praha 4, tel.: (02) 433 386, linka 37. **Občanská poradna Jihlava**, Palackého 50, Jihlava, úřední hodiny: út 15,00 - 17,00, tel.: (066) 733 0164 nebo (0604) 928 733, e-mail: poradcx@centrum.cz.

Moderní a výstavní školící středisko vybudovala firma EuroSymp Center, a. s., v pražských Jinonicích pro Náboženskou společnost Svědkové Jehovovi. Kapacita bezbariérového sálu je 928 míst.
Foto: Jiří Koubek.

Oxfordské testy schopností (dříve: Oxfordské testy osobnosti) nabízí nyní pracovnice pražského Dianetického centra i chodcům na ulici.
Foto: Jiří Koubek.

Stoupenci indického duchovního učitele Šrí Činmoje otevřeli v Praze další prodejnu sítě Madal Bal s náradím, domácími potřebami a dárky.
Foto: Jiří Koubek.

„Toto fórum je posvátným setkávacím prostorem především pro ženy, ale jsou vítáni také muži, kteří dokáží vstoupit s citlivostí a úctou. Bohyně pro nás ženy není filosofii, je to naše vnitřní síla, naše tvořivost, naše duše,

<http://forum.onecenter.com/bohynecz/>

tělo, sexualita i naše spojení s Přírodou a vesmírem. Bohyně se v nás ozývá, když rodíme děti, když pečeme chleba, když křičíme hněvem, který tryská z naší podstaty, když cítíme zemi pod bosými chodidly...“

VÝZVA BOHYNĚ

Naslouchejte slovům Velké Matky, která za dávných časů byla zvána Artemis, Astarté, Dione, Melusina, Afrodita, Ceridwen, Diana, Arionrhod, Brigid a mnoha dalšími jmény:

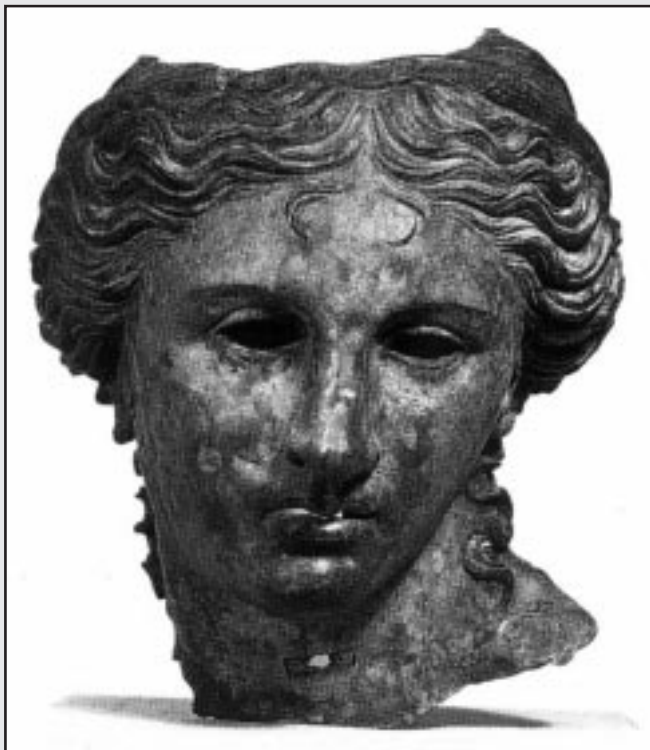
„Kdykoliv máte potřebu něčeho, jedenkrát do měsíce, a nejlépe, když je měsíc v úplňku, sejděte se někde na tajném místě a uctívejte Mě v duchu Královny všech moudrých. Budete osvobozeni od otroctví a na znamení vaší svobody budete nazí při svých rituálech.

Zpívejte, hoduje, tančujte, hrajte a milujte se, vše v Mé přítomnosti, protože Má je extáze ducha a Má je také radost na zemi. Protože mým zákonem je láska ke všem bytostem. Moje je tajemství, které otevírá dveře mládí a můj je pohár vína života, který je Ceridweniným kotlem, jenž je svatou číší nesmrtelnosti. Dávám poznání věčného ducha a po smrti dávám mír a svobodu a setkání s těmi, kteří šli před vámi. Nevyžaduji počin obětí, neboť vězte, že Já jsem matka všech věcí a Má láska se vylévá na zemi.

Slyšte slova Hvězdné Bohyně, v prachu z Jejích chodidel se rodí nebesa a Jejíz tělo obklopuje vesmír:

Já, Jež jsem překrásnou zelení země a bílým měsícem mezi hvězdami a mystérii vod, volám Tvou duši, aby povstala a přistoupila ke Mně. Neboť já jsem duše přírody, která dává vesmíru život. Ze

Mne povstávají všechny věci a do Mne se zase musí navrátit. Ať je mé uctívání v srdci, které se raduje, neboť věz - veškeré akty lásky a potěšení jsou Mými rituály. Ať se krása a síla, moc a soucítění, důstojnost a pokora, smích i úcta nacházejí uvnitř Tebe. A Ty, kdož usiluješ o Mé poznání, věz, že Tvé hledání a touha Ti nepomohou, pokud nepochopíš Tajemství: jestliže to, co hledáš, nenacházíš uvnitř sebe, nikdy to nenalezneš venku. Neboť věz, že já jsem s Tebou byla od počátku a Já jsem to, čeho dosahuješ, když přestává Tvé toužení.

Afrodité.

Foto z knihy Elizabeth Hallamové, Bohové a bohyně, Knižní klub & Balios, Praha 1998.

Tato slova jsou pradávnou hymnou a jednou z nejznámějších hymen čarodějek a vyznavačů Bohyně. Neví se, kdo je původním autorem, kdy přesně vznikla ani jak původní forma zněla, ale tato slova jsou hluboce vryta do morfického pole nesčetným recitováním Výzvy Bohyně při Jejích rituálech po staletí.